هاوکاری

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە
لەدەزگای هاوکاری چاپ و بڵاو کردنەوەی
کوردی دەرئەچێت

دار التضامن للطباعة والنشر الكردية

بغداد - شارع الجمهورية - ساحة الخلاني
هاتف ٦٨٣١١ ، ٦٨٣١٢ ، ٦٨٣١٣

HAWKARI Tel - 68311 68312, 68313.

(٨) لاپەرە
نرخی
(٢٥) فلس
لە (دار الحرية)
چاپ ئەکرێ

ژمارە (٢٤٦) ١٣-١٢-١٩٧٤

لەم ژمارەیەدا

- لە بەندیخانەکانی ئێراندا چ باسە ؟ ل : ٢
- نیکۆلا ئەسترۆفسکی : تێکۆشەرو نووسەرو کۆلنەدەر ل : ٣
- شیخ مەحمودی نەمر وەکو خیابانی ئەیگێرێتەوە - ل : ٤
- نامەیەکی کراوە : شکریە رسول : موسکو : ل٥
- مێژوی ماد ل ٦
- لە کەل چەند بابەتێکی تردا ئەخوێنیتەوە ..

دەزگاکانی راگەیاندنی عەرەبو جیهانی بایەخ بە وتوێژی نێوان عێراق و ئیسپانیا ئەدەن

کۆمپانیاکانی ئەمەریکا "٦" هەزار کرێکاریان دەرکردووە

رۆژی دوو شەممەی رابوردوو ماموستا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش لەدانوازی بەرز کارلوس ئەریاس نافارو سەرۆکی وەزیرانی ئیسپانیا بە سەردانێکی رەسمی چوو بۆ هەڤدێ. ماموستا صدام لە وسەردانەداوەفدێکی لە لایەن پێکهاتووە لەم بەرزانەی خوارەوە :

کاك طەحە جزراوی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرشو وەزیری پیشەسازی وەعدەن ، کاك عدنان الحمدانی ئەندامی سەرکردایەتی قطری وسکرتیری لیژنەی بیاوتنەوەی کارو باری نەوتو جێبەجێکردنی ریککەوتنەکان ، دکتور سعدون حمادی وەزیری دەرەوەو کاك حکمەت عزاوی وەزیری ئابوری و چەند کاربەدەستێکی تر .. هەروەها وەفدەکە طەیاسین بصری بەرپرسی گشتی (ئا.د.ع) و نوێنەرێکی ئیستگەو تەلەفزیونی لەگەلدایە.. وە شەوی دووشەممەش وتووێژی دوو قۆلی نێوان عێراقو ئیسپانیا دەستی پێکردو لایەنی ئیسپانیا لەم وتووێژەدا بەسەرۆکایەتی بەرێز کارلوس ئەریاس نفاروی سەرەکوەزیران بوو .

وە رۆژی ١٠-١٢ ماموستا صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەنی شۆرش سەری لە جەنەرال فرانکۆی سەرکۆماری ئیسپانیاداو لە دوایدا دیدەنی بالیۆزخانەی عیراقی لە مەدرید کردو ئنجا گەشتێکی بە شاری مەدریدا کردو شوێنە گشتی و شوێنەوارە دێرینەکانی پایتەختی ئیسپانیایان بینی .

سەرلەئێوارەش بەرێز سەرەك وەزیرانی ئیسپانیا ئاهەنگێکی نان خواردنی بۆ ماموستا صدام ڕێکخست وە لە ئاهەنگەکەدا ماموستا صدام وتارێکی خوێندەوە تیایدا داوای لە بەرێز سەرەك وەزیرانی ئیسپانیا کرد کە سەر لە عیراق بدات .

رۆژی ١١-١٢ ماموستا صدام سەری لە شاری - طلیطلە - دا کە ٧٠ کیلومەتر لە پایتەختەوە دوورە وە لەوە سەردانەیدا وەزیری لەشکری ئیسپانیای لەگەلابوو .. وە لە کاتی گەیشتنیاندا لەلایەن کاربەدەستانی هەرێمەوە کەوە پێشوازی کران .. ماموستا صدام لەدوایدا سەری لە کولیجی سەربازی داو چاوی بە جۆری ئەو چەکو تفاقانە کەوت کە لەوێ بەکارئەهێنرێن .. جگە لەمەش هەردوو لا چەند لیژنەیەکیان پێکهێنا بۆ لێکولینەوەو دیاری کردنی بنچینەی هاوکاری ئابوری و بازرگانی نێوان هەردوو ولات ، بڕیاریش وایە کە لە کۆتایی سەردانەکەدا بەیاننامەیەکی دوو قۆلی دەربارەی سەردانەکەو وتووێژی نێوان هەردوو لا لە کاتێکی تردا بڵاوبکرێتەوە .

ئا.د.ع

مەرسومێکی جمهوری

هەفتەی رابوردوو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش لەبڕیارەی خوارەوەی دەرکرد :-

بەپێی ناوەرۆکی برگەی (أ)ی بڕەی یەکەمی پێڕەوی دەستوری وەختی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش لە کۆبونەوەی زیککەوتی ٨-١٢-١٩٧٤ئەم بڕیارەی خوارەوەی دا :-

یەکەم : ناوی وەزارەتی نەوتو مەعدەن ببێ بە وەزارەتی نەوت .

دووەم : ناوی وەزارەتی پیشەسازی ببێ بە وەزارەتی پیشەسازیو مەعدەن .

سێیەم : کۆمپانیای سیستەمو داو بڕیارانەی بۆی بەجورێك کە لەگەل نەو سیستەمو پڕۆگرامەدا بڕۆنجێ بڕیاردەدرێ .

چوارەم : پرستی وەزیری پیشەسازیو مەعدەن بەجێگای پرستەی وەزیری نەوتو مەعدەن لەهەرشوێنێکدا بێت لە یاسای کۆمپانیای نیشتمانی لەنوێ چاو بە مەعدەنی عیراق ژمارە (٨)ی (تنظیمی) کۆمپانیای نیشتمانی مەعدەنی عیراقدا بخشێنیتەوە

پێنجەم : کار بەیاسای کۆمپانیای نیشتمانی مەعدەنی عیراقو سیستەمو بڕیارەکانی سەربە وەزارەتی پیشەسازیو مەعدەندا پەیڕەو ئەکرێن .

حەوتەم : ئەم بڕیارە لەگەل بڵاوکردنەوەیدا لەرۆژنامەی وەقایعی عیراقیدا بەرکەوتە شەشەم : وەزیری پیشەسازیو مەعدەن ئەتوانێ سەرەمی ، کاری پێئەکرێو وەزیرەکان جێبەجێئەکەن .

احمد حسن بكر
سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆرش

مەرسومێکی تری جمهوری

رۆژی ٨-١٢ بە پێی مەرسومێکی جمهوری کاك حامد علوان جبوری وەزیری دەولەت دانرا بە وەی کە ئەرکی ئەو وەزیری دەولەتە راپەڕێنی کە لە بەندی هەژدەی یاسای ئوتونومی کوردستان ژمارە(٣٣)ی ساڵی ١٩٧٤دا بڕیاری لەسەر دراوە . ئەوەی شایانی باسیشە بەپێی برگە (ج)ی وەزیرە بۆی هەیە کە لە هەموو ئەرکەو کارە بەندی ناوبراو دەستەلاتی کۆبونەوەکانی ئەم ریکخراو وە بەپێی برگە (د)ی مەلبەند وەزیرێکی دەولەت دامەزراوانەدا ئامادە ببێ . بەندی ناوبراو ئەبێ بڕیارەکانی دائەنێ بۆ یەکخستنی چالاکی هەروەها بە پێی ئەو دامەزراوەکانی ئوتونومی کاروباری نێوان دەستەلاتی بەندە دەستەلاتی مەلبەندە کوردستان لەگەل دەرچونیاندا مەلبەندو دامەزراوەکانی ئەتوانی یەکی لە وەزیرەکانی بە وەزیری دەولەت ئوتونومی .. هەروەها ئەو ترش تەرخان بکات بۆ ئەم رابگەیەنرێن .

ئا.د.ع

بەکرێ گیراوان دەست دەرێژی ئەکەنە سەر بارەگای فیداکاران لە لوبنان

بیروت : ئاژانسەکان : لە نێوان سەعات نۆو نیوو دەی سەر لە بەیانی رۆژی ١٠-١٢ تەقەو تۆق شاری بێروتی هێنایە لە رزین .. تەقەکەش دەنگی چوار ساروخی ٣٫٥ گرێ بوون کە لە ئوتومبیلێکی مۆدێلی - فیات - ی لوبنانی نمرە ١٤٥٦٧٩ گیرالە بارەگای رێکخراوی خوازی فەلەستین.. ساروخەکان بەر زووەکەی کاك شفیق الحوت سەرۆکی بارەگای رێکخراوەکە کەوتوونو بیناکە کە قاتی دووەمە کاول بووە .. ئنجا فیداکارانی سەربە وڕێکخراوەو پاسەوانان بەرەو شوێنی رووداوەکەڕایان کردوە چاویان بە ئوتومبیلێکی تر کەوتوە کە نمرەی (٢٦٣٥٥٥)ی پێوە بووەو ٦٥ کیلومەترە دوور لە بیناکەوەستاوە .. وەکاتێ ویستویانە بچن ئوتومبیلەکە . پشکنن لەپڕ زرمە لە ئوتومبیلەکە هاتووە وا دیار بووە ئەویش نارنجۆکی وەختی (زمنی) تیابووەو شەش ساروخی لیوەدەرچووە وبەر بارەگاکە کەوتوون .

هەر لە دوای ماوەیەکی کەم ئوتومبیلێکی تری ئودی نیشان کە نمرەی (١٥٨٦٨٨)ی پێوەبووە لە نزیك مەلبەندی دیراساتی فەلەستین وەستاوەسێ ساروخی ئۆتۆماتیکی لیوە دەرچووەو بەر مەلبەندەکەکەوتون وزیانێکی زۆریان لە خانووبەرەکە داوە .

وە لە ناوچەی برج (ابو(حیدر) لە ئوتومبیلێکی تر هەوە سێ ساروخ نراوەبە بارەگایەکی شورشی فەلەستین .

وە دوای لێکۆلینەوە دەرکەوتووە کەنەخشەی ئەمجارەش لەو دەست دەرێژیە ئەکات کە کرایەسەرگیانی سەرکردەکانی فەلەستینو چەند کەسێکیان لێشەهید بوو .

وەکو رووندیش بۆتەوەخانووبە رەی ئەوبارەگایانە زیانێکی گەورەیان پێگەیشتووەوچەند کەسێکیش بریندار بوون .

ڕێژیمی دیکتاتۆری ئێران "١١٩" ئەفسەری گرتووە !

بیروت ١٠-١٢ : ئا.د.ع : رۆژنامەی (الدنيا) کە لەبێروت دەرئەچێ هەواڵێکی لەپاریسەوە پێگەیشتووەوە هەواڵەکە وائەگەیەنێ کە رێژیمی ئێران ماوەیەك لەمەوبەر (١١٩) ئەفسەری گرتووە ، بەنۆمەتی ئەوەی ویستوویانە کودەتایەك دژی رێژیمی ئێستای تاران سازبکەن .. الدنيا وتی : (ئیستخباراتی) ئەمەریکا رێژیمی تارانی لەوە ئاگادارکردوە کە کۆمەلەئەفسەرێك لەهێزی ئاسمانی تانك وزرێ پۆشدا نیازی ئەوە کودەتایەیان هەیە .. وە لەمانەبەلای کەمەوە چوار ئەفسەریان لەرێزی پاسەوانی شاهەنشاهی دان و سەر بە رێکخراوێکی عەسکەرین کە بەنهێنی لەسەرشێوەی شانە لەرێزی لەشکری ئێراندا دامەزراوە .. نەخشەی ئەو کودەتایەش ئەوەندە بەوردی دانراوە ئاگادارانی سەرسام کردوەو رەنگەکەشیان وارشتوە کە لە سەعاتێکدا هەموو ئیش و کارەکان رابەڕێنن و سیستەمی جمهوری ئیعلان بکەن .

الدنيا لەگۆتایی هەواڵەکەدا ناوا دەنوسێ : دیپلوماسیەکانی پایتەختی فەرەنسا لەوباوەڕەدان کە سەردانەکەی ئەم دواییەی فرۆکە هەلگری ئەمەریکایی (لونستلیشن) بۆ دەریای سور (البحر الاحمر)و خلیج پەیوەندی بەو کردەتا سەرنەکەوتووەوە هەبووە !

فەنزویلا دوو کۆمپانیای ئەمەریکایی میللی کرد

کاراکاس : ئاژانسەکان : رۆژی ٧-١٢ سەرۆکی فەنزویلا کارلۆس ئەندریز پێمەیز لەبەردەم کۆنگرێسدا وتارێکی خوێندەوە تیایدا رایگەیاند کە حکومەتەکەی بڕیاریداوە لە ١-١-١٩٧٥ پیشەسازی دەرهێنانی ئاسن کە دوو کۆمپانیای ئەمەریکا دەستیان بەسەردا گرتوە بکات بەموڵکی گەل .

هەروەها وتی حکومەت لەبەرامبەر ئەم بڕیارەیدا سەد ملیون دۆلار (تعویض) ئەدات بەو دوو کۆمپانیانە . وەکو زانراویشە پیشەسازی ئاسن دوای نەوت دووەم پیشەسازی گرنگە لە فەنزویلادا .

مەلیك فەیسەل سەردانی شام ئەدات

شام : ئەسۆشیتدپریس : بەپێی هەواڵی دەزگا دیپلوماسیەکانی عەرەب بەم زووانە مەلیك فەیسەل مەلیکی شانشینی عەرەبی سعودی سەردانی سوریا ئەدات ... ئەمەش یەکەم جارە کە کاربەدەستێکی گەورەی رێژیمی سعودی بچێ بۆ سوریا .. پاش هاوین بەرێز حافظ اسد سەرۆکی سوریا بەسەردان چوو بۆ سعودیە .

ئافرەتانی فەلەستین ناوەزایی دەر ئەبڕن

هەفتەی رابوردوو نزیکەی دوو هەزار ئافرەتی فەلەستین کە لەساڵی (١٩٦٧)ەوە تائێستا سەهیونی دوژمن لەزیندانو بەندیخانەکانیدا گرتونی بروسکەیەکی ناوەزایی دەربرینیان بۆ بەرێز کورت فالدهاێیمی سکرتیری رێکخراوی نەتەوەیەکگرتوەکان ناردوو تیایدا بە تونديی ناوەزایی و بێزاری خۆیان دەربڕی دژی ئەو رەفتارو کردارە نامرۆڤایەتیانەی دوژمنو کاربەدەستەکانی بەندیخانەکان لەگەڵیاندا ئەیکەن .. ئافرەتانی فەلەستین لەو بروسکەیەدا داوایان کردوە کە بە زوترین کات رادەیەك بۆ ئەم جورە کردارانە دابنرێ رێکخراوە نێو دەولەتیەکان دەربارەی ئەم مەسەلەیە بڕیار بدەنگ بێنن .

کابۆچی "١٢" ساڵ حوکم درا .

عەممان : ئاژانسەکان : هەفتەی رابوردوو دادگایەکی عەسکەری سەهیونی دوژمن فرمانی گرتنی بۆ ماوەی ١٢ ساڵدا بەسەر قەشە هیلاریون کابۆچی سەرۆکی کلێسای رۆمی کاثۆلیك .. کابۆچی بەوە تاوانبارکراوە کە گوایە چەکو تفاق و نارنجۆکی گەیاندۆتە دەست فیداکارانی فەلەستین .

وە هەواڵی ئەم حوکمدانە لەسەرانسەری دنیادا دەنگی دایەوەو لەچەند شوێنوکۆڕو کۆمەلێکدا دەنگی نارەزایی دەربڕین بەرزبۆوە دژی ئەم کارە نارەوایەو تاوانەتازەیەی سەهیونی دوژمن .. لەلایەکی تریشەوە رویتەر چەند بەشێکی لەو وتارە بڵاوکردەوە کە کابوچی لەبەردەمی دادگا کەی دوژمندا خوێندویەتیەوەو تیایدا وتوویە :

شورەیی و سەرشۆڕی بۆ ئەوانەی خاکە پیرۆزەکەمان پیس ئەکەن .. ئەو خاکەی کەبەناوی فەلەستینەوە ئەناسرێ .. ئەی خاکی پیرۆزئیمە سەربازتینو دیفاعت لێ ئەکەین و هەر ئازادئەبی .. ئنجا کابۆچی وتویە : دوای ماوەیەکی دوورو درێژوئازارێکی بێوێنە هەرچی لەدڵمایە هەڵی ئەرێژم و بەدادگای ئەگەیەنم .

لەلوتکەی چیای زەیتونەوەسەیری (قدس)م کردو وتم : رۆژێك دێ کە لەهەموولایەکەوە ئابلۆقەت دەدەن و کاولت ئەکەن و رۆڵەکانت لەناوئەبەن ..

گەلانی جیهان لە پیلانی ئیمپریالیستەکان بەهێزترن

دوای (١٨) ساڵ کەوتنەوە سەرووی گوێلاک کوتانەوە .. پاش چەندان ڕاپەڕینو سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستو خواروی ئاسیا .. تازە پەیمانی «سەنتۆ» پەیمانی بەغدای کۆن لە زەریای «هیندی» دا پەڵەلاوازەکانی ڕائەوەشێنیو مەشقی چەوساندنەوەو دیل کردنی گەلانو وڵاتانی ئازادبووی ئەمناوچانە بەئەندامەکانی ئەکات .. تازە ئەیەوێ بەمردوویی هەرشە لە وریایی و یەکڕتنی ئەم جێگایانە بکات .

پەیمانی (سەنتۆش) هەر دەستەخوشکی ئەو پەیمانی «ئەتلەسی »یە کە بۆ ویران کردنو ڕوتاندنەوەی گەلانو وڵاتانکانی خۆی هێنرایە کایەوە! بەڵام وزەو توانای میللەتان لەو سنورەش چڕتەدەڕێ کە ئەمڕۆ بەشدارانی هەردوو پەیمان خەیاڵی پێوە لێ ئەدەن ، بەتایبەتی زوربەی ئەنجومەنی نەتەوەیەک گرتوەکان ئەمجارە بەتەواوی دەریانخست کە وەک توانایان هەیە مافی گەلی « فەڵەستین » وەدەست بهێنن و خوارووی ئەفەریقا « ڕۆدیسیا » ریسوابکەن .. ئەشتوانن بەدەیان پەیمانی واشەراوی و کۆیلایەتی بەرپاکەر لەناو بێشکەدا گۆربکەن.. لەبەرئەوە چارەنوسی « پەل » ڕاوەشانی ئەمجارەی پەیمانی « سەنتۆ » لە مەیدانی زیندووبونەوەو بەخۆداهاتنەوەدا ، لەو نامەیە جوانترو چاکتر نابێت کە گەلی عیراقی نەبەز لەدوای شۆڕشی چواردەی تەموزی ١٩٥٨ دایە دەستی و لەو مژدەش پاکتر نابێت کە گەلی « یونان »ی قارەمان نای بە ناوچەوانی پەیمانی ئەتلەسیەوە .

مەجید ئەدیم

لە بەندیخانەکانی ئێران دا چ باسە

شارەوانی و ژاندارمەری لە ڕۆژی ١٢ مارسی ١٩٥٦ لە ئێران دامەزرا . لەسەرەتادا بەیارمەتی دەستەیەکی کەم لە کاربەدەستو مووچەخۆرانی ڕوکنی دێوی بارەگای لەشکرو فەرماندەیەکی لەشکری و ئیدارەی ئاگاداری شارەوانیو چەند سەد پۆلیسی نهێنی و هێندێک ڕاوێژکاری ئەمریکایی دەستی بەکارکرد .

هەوەڵ جار بەڕێوەبردنی ئەم ڕێکخراوە بە دەست تەیمووری بەختیارەوە بوو سەرلەشکر حەسەنی پاک ڕەوانیش یارمەتی دەری بوو . دوای ئەوەی بەختیار لەئێران ڕای کرد ، ئەنجومەنێک بەڕێوە بردنی ئەم ڕێکخراوەی بەدەستەوەگرت . بە ڕوالەت ناوی ئەندامانی ئەو ئەنجومەنە نهێنیە ، بەڵام ڕێکخراوەکانی ئیستمانی ئێران ناوونیشانی ئەو ئەندامانە دەزانن .

ساواک لە چەند بەشی سەرەکی پێک هاتوە کە هەریەک لەو بەشانە بەچەند لک و ڕێکخراوی جیاجیا دابەش کراوە . بەشی زۆری بودجەی ئەم ڕێکخراوە پۆلیسیەکە بەربڵاوە نهێنیە . بودجەی ناشکرای لەساڵی ١٩٧٣ دا (١٧) میلیارد و (٩٠٠) ملیۆن قران بوو . لە ساڵی ١٩٧٤ دا ٤٠٠ میلیاردو ٢٢ میلیۆن قران .

کۆنەپەرستی ئێران و ئیمپریالیزمی جیهانی ، دوو ئەرکی گرنگی هاوبەشیان لەم ڕێکخراوەدا هەیە :

١ - پاراستنی دکتاتۆری پاشایەتی ئێران .

٢ - پاراستنی قازانجەکانی ئیمپریالیزم .

ساواک بەهاوکاری « سیا» ڕێکخراوی جاسووسی ئەمەریکا لەم دوو ئەرکە گرنگە لەم چەند ڕێگایەوە جێبەجێ دەکا: ڕاونانی ڕێکخراوەکانی ، نیشتمانی و دیموکراتیک . نەهێشتن و تواندنەوەی بیروباوەڕی پێشکەوتوانە ، چاودێری و پشکنینی تەواوی دەزگاکانی پێوەندی گشتی سەرکوت کردنی دژبەرانەی تێکۆشەرانی دژی ڕێژیمو لەناوبردنی خەباتکەرانی جوولانەوەی ڕزگاریخوازی نەتەوایەتی ئێران .

لەبارەی ژمارەی کاربەدەستانی ساواک لەژووروەوە دەرەوەی وڵاتو ئەرکی دیاری کراویان ،لەبارەی بەندیخانەکان جێگای شکنجەو ماڵەکانی تایبەتی ساواک ، لەبارەی شێوەی هەڵسووڕانی ڕێکخراو لکە جۆربەجۆربەرەکانی،لەبارەی پێوەندی دەرەوەی ساواک لەگەڵ « سیا»ی ئەمریکا « ئینتلجینت سێرویس »ی ئینگلیس ، پولیسی نهێنی ئیسرائیلو دزگاکانیتری پولیسیو فاشیستی وڵاتانی ئیمپریالیستی ،لەبارەی شێوەی کارو هەڵسووڕانی ساواک لەدەرەوو ژووروەوەی وڵاتو لەبارەی ڕادەی پەڵهاویشتنی ئەم دەزگایە بۆ نێو هێندێک ڕێکخراوی ئوپۆزیسیون ، ئاگاداریەکی زۆرمان وەدەست هێناوە .

کاربەدەستانی ساواک لە زیندانی « قزل قەلعە »و گرتووخانەکانی مۆڵەتی شارەوانی ، بەندیخانەی « قەسر » ، زیندانی « قزل ئەختەر » ، زیندانی گەورەی « عیشرەت ئاباد » و شکنجەگاکانی « ئووین »دا زیندانی کراون . لە شیراز ، ئیسفەهان بروجەرد ، مەشهەد ، ئابادان ، ڕشت ، ساریو چەند شاری تریشدا گرتووخانەوشکنجەگای تایبەتی هەن . لەبەندیخانەکانی ساواکدا ئەگەر ئیراوەکان چەزرەبەی لەشی یان گیانیش نەدڕێن ، هەربۆخۆیان شکنجەگای شووم و بەسامن کە ڕێژیم بۆ لەناوبردنی زیبەک و خۆڕاگری خەباتکەرانی ڕێگای ئازادیو پێشکەوتنی ئێران دروستی کردوون .

سەعید کردووی بە کوردی

ساواک خۆی وەک هەیکەلێکی جادوویی ترسێنەر و بەسام نیشاندەدا کە ڕێزیا هیچکەس لەبەرامبەریدا خۆڕاناگرێ . بەڵێ ئەو هەیکەلە تا ئێستا خوێنی زۆر ڕۆڵەی فیداکارو نەبەزی وڵاتی ڕشتەوە زۆر لاوی نازای جوانمەرگ کردوە ، بەڵام هێزو دەستەلاتەکەی سیحراوی نیە . زۆر نیشتمانپەروەری ئێرانی هەن کە تا نیستا لە بەرامبەر ئەم دەزگایەدا پیاوانە چەقیونو بێباکانە خزیان ڕاگرتوە . هێزی ساواک لە هێزی «پیدە»ی پورتوگاڵ زیاتر نیە . هەموو دیتمان کە چۆن ئەو ڕێکخراوە فاشیستیە بەشوە لابەیەک وەک بلقی سەرئاو تێکڕما و بێشوێن بوو .

ئیراونیکی سیاسی لە بەندیخانەی (قەسر)دا نامەیەکی نارد وەو لەبارەی یەکێک لە قوربانیەکانی ساواکدا ئاوا دەنووسێ :

« چوار کەس بە درێژایی شەو ئەویان جەزرەبەدا . من باش ئەنام لە شکنجەدا ، هبوو ئەو چوار کەسە لای بەیانی بێئەوەی هیچشتێکیان لە قوربانیە وەگیرکرابێ ، وازیان لێهێناو ڕیشتن . چوارەم کەسیان لەگاتێکدا لەهۆدەکە وەدەرەکەوت بە ڕقەهەستاون گوتی : « ئۆناترسی ، بەڵام من لەتۆ دەترسم . بۆیە سەرلەنوێ جەزرەبەت دەدەمەوە » .

پاش ساواک بە ڕاستی لە سەرزەوی خەڵک و لە جوولانەوەی نیشتمانی زۆر دەترسێ و سامێ لێ نیشتوە . کاربەدەستانی ساواک بەکردەوەی خۆیان ئیمە ڕاستیەمان دەدەن .

زمارەی ئیراوی سیاسی و زیندانی و شکنجەکرانی ساواک .

لە ئیراندا چەند ئیراوی سیاسی هەیە ؟ بۆ ئەوەی ڕون نیە . ڕۆژنامەی « وۆشنگتۆن پۆست » ١٠ هەزار کەسی نووسیوە . « شپیگڵ » چاپی ئەڵمان لە نووسینێکدا کە لەسەر ڕێژیم دەکاتەوە ، گومانی لەڕاستی و ڕەوایی ئەم ژمارەیەدا هەیە . « مورنینگ ئیستار » دووپاتەی دەکاتەوە کە لە بەندیخانەکانی ئێراندا پتر لە ٥ هەزار ئیراوی سیاسی هەیە . حکوومەتی ئێران وەڵامی ئەم پرسیارەی نەداوەتەوە کە داخوا لە گرتووخانەکانی ئێراندا چەند نیشتمانپەروەری ئێرانی گیراون . ساواکیش هیچ کاتێک ژمارەی قوربانیەکانی بڵاو نەکردۆتەوە .

بەشی زۆری ئیراوە سیاسیەکان لە زیندانی « قزل قەلعە »و گرتووخانەکانی مۆڵەتی شارەوانی ، بەندیخانەی « قەسر » ، زیندانی « قزل ئەختەر » ، زیندانی گەورەی « عیشرەت ئاباد » و شکنجەگاکانی « ئووین »دا زیندانی کراون . لە شیراز ، ئیسفەهان بروجەرد ، مەشهەد ، ئابادان ، ڕشت ، ساریو چەند شاری تریشدا گرتووخانەوشکنجەگای تایبەتی هەن . لەبەندیخانەکانی ساواکدا ئەگەر ئیراوەکان چەزرەبەی لەشی یان گیانیش نەدڕێن ، هەربۆخۆیان شکنجەگای شووم و بەسامن کە ڕێژیم بۆ لەناوبردنی زیبەک و خۆڕاگری خەباتکەرانی ڕێگای ئازادیو پێشکەوتنی ئێران دروستی کردوون .

ئەڵمانیای ڕۆژئاوا داکۆکی لە بەرژەوەندی ئیمپریالیستەکان دەکات .

(ئەڵمانیای فیدرال پەیڕەوی بڕیارەکەی ئەنجومەنی ئەتەوە یەکگرتوەکان ناکات کەدەربارەی نامیبیا و داوا ئەکات سامانی سروشتی ئەو هەرێمە بە تاڵان نەبرێ و حکومەتی بۆن شا بەندەرەکەی (القنصلیە) لە فینەد هۆک ـی خواروی ئەفریقا ناکێشێتەوە !) .

لە لێژنەی سێ هەمیشدا هەمان هەڵوێستی ئەوبڕیارەی نەکرد کە ئەڵێ ، هەموو میللەتێک ئەتوانێ بە هەرەزوی خۆی ڕێکاو شێوەی گەشەکردنو پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی خۆی هەڵبژێری و ناییسەند نەکردک دەربارەی مافی دیاری کردنی چارەنووس و پاشەڕۆژی ڕەشی ئەکات .. بڕوتنەوەی شۆڕشگێری (میر) ڕۆژیە کە دڵێرانە دەست لە ئۆکەرو کاربەدەستان و داوودەزگاکانی ئەو ڕێژیمە نەوەشێنێ و زیانی گەورەی لێنەدا .. لەلایەکی تریشەوە تەنگوچەڵەمەی ئابوری و ئاجوغی بودجەش وەزعی ئەو وڵاتەی شێواندوە . ریزەکانی خۆی یەکخستەوەو تیایدا پەیمانی داکۆکی شەهید بسێنەوەو ئەوانەی کوشتیان بیان کۆژنەوە .. ڕێژیمێش دوای کوشتنی شەهید ئەنریکیز بەیاننامەیەکی دەرکرد تیایدا ناوی دەئەندامی ئەو بڕوتنەوەی خۆیندەوە کە گوایە دراون بەدادگاو ئەبێ خۆیان بدەن بەدەستەوەو بەیاننامەکە باسی ئەوەشی کرد کە گوایە چەند ئەندامێکی ئەوبڕوتنەوەیە بانقێکی سانتیاگۆیان بڕیوەو ١٣٠ هەزار دۆلاریان بردوە بەڵام بڕوتنەوەی مێر بەیاننامەیەکی دەرکردو ئەو بەندو بااڵرەی بەدرۆ خستەوەو وتی : بڕوتنەوەی ئێمە لەپێناوی مەبەستێکی پیرۆزدا خەبات ئەکاتو ئەم ئیشە لە ئێمە ناوەشێتەوە .. ئێمە ئامانجمان ڕزگارکردنی وڵاتە لەژێر چنگی ئەو تاقمەفاشستیەیە خوێنڕێژە .

بڕوتنەوەی « میر » دەستی دڵێرانە لە فاشیزمەکانی شیلی ئەوشێنێ !

بەڕێ ئەو هەواڵانەی ژمارەی سانتیاگۆوە گەیشتوون ڕێژیمە فاشیزمە خوێنڕێژەکەی شیلی دووچاری سەدان تێرو کردەی تەنگو چەڵەمەبووەو چاوەڕوانی پاشەڕۆژی ڕەشی ئەکات .. بڕوتنەوەی شۆڕشگێری (میر) ڕۆژیە کە دڵێرانە دەست لە ئۆکەرو کاربەدەستان و داوودەزگاکانی ئەو ڕێژیمە نەوەشێنێ و زیانی گەورەی لێنەدا .. لەلایەکی تریشەوە تەنگوچەڵەمەی ئابوری و ئاجوغی بودجەش وەزعی ئەو وڵاتەی شێواندوە . ریزەکانی خۆی یەکخستەوەو تیایدا پەیمانی داکۆکی شەهید بسێنەوەو ئەوانەی کوشتیان بیان کۆژنەوە .. ڕێژیمێش دوای کوشتنی شەهید ئەنریکیز بەیاننامەیەکی دەرکرد تیایدا ناوی دەئەندامی ئەو بڕوتنەوەی خۆیندەوە کە گوایە دراون بەدادگاو ئەبێ خۆیان بدەن بەدەستەوەو بەیاننامەکە باسی ئەوەشی کرد کە گوایە چەند ئەندامێکی ئەوبڕوتنەوەیە بانقێکی سانتیاگۆیان بڕیوەو ١٣٠ هەزار دۆلاریان بردوە بەڵام بڕوتنەوەی مێر بەیاننامەیەکی دەرکردو ئەو بەندو بااڵرەی بەدرۆ خستەوەو وتی : بڕوتنەوەی ئێمە لەپێناوی مەبەستێکی پیرۆزدا خەبات ئەکاتو ئەم ئیشە لە ئێمە ناوەشێتەوە .. ئێمە ئامانجمان ڕزگارکردنی وڵاتە لەژێر چنگی ئەو تاقمەفاشستیەیە خوێنڕێژە .

بەرنامەی کاری بڕوتنەوەی مێر

میرلەبەیاننامەیەکدا بەرنامەی کارو تێکۆشانی خۆی دژی میلیتاریستەکان بڵاوکردەوە کە بەم شێوەیەی خوارەوەیە :-

● بەگژدا چوونی هێزی سەر حوکم بڕوتنەوەی (میر) دەربارەی ئەو ڕووداوە دەرکردو تیایدا پەیمانی داکۆکی شەهید ئەو بڕوتنەوەی بەدادگاو ئەبێ خۆیان بدەن بەدەستەوەو بەیاننامەکە باسی ئەوەشی کرد کە گوایە چەند ئەندامێکی ئەوبڕوتنەوەیە بانقێکی سانتیاگۆیان بڕیوەو ١٣٠ هەزار دۆلاریان بردوە بەڵام بڕوتنەوەی مێر بەیاننامەیەکی دەرکردو ئەو بەندو بااڵرەی بەدرۆ خستەوەو وتی : بڕوتنەوەی ئێمە لەپێناوی مەبەستێکی پیرۆزدا خەبات ئەکاتو ئەم ئیشە لە ئێمە ناوەشێتەوە .. ئێمە ئامانجمان ڕزگارکردنی وڵاتە لەژێر چنگی ئەو تاقمەفاشستیەیە خوێنڕێژە .

● بەگژدا چوونی هێزی سەر حوکم بڕوتنەوەی (میر) دەربارەی ئەو ڕووداوە دەرکردو تیایدا پەیمانی داکۆکی شەهید ئەو بڕوتنەوەی بەدادگاو ئەبێ خۆیان بدەن بەدەستەوەو بەیاننامەکە باسی ئەوەشی کرد کە گوایە چەند ئەندامێکی ئەوبڕوتنەوەیە بانقێکی سانتیاگۆیان بڕیوەو ١٣٠ هەزار دۆلاریان بردوە بەڵام بڕوتنەوەی مێر بەیاننامەیەکی دەرکردو ئەو بەندو بااڵرەی بەدرۆ خستەوەو وتی : بڕوتنەوەی ئێمە لەپێناوی مەبەستێکی پیرۆزدا خەبات ئەکاتو ئەم ئیشە لە ئێمە ناوەشێتەوە .. ئێمە ئامانجمان ڕزگارکردنی وڵاتە لەژێر چنگی ئەو تاقمەفاشستیەیە خوێنڕێژە .

گەلی کەمبۆدیا بەستی لە تێکۆشان سارد نابێتەوە !

جزایرو سەنگاڵو ئەڵبانیاو٢٣ دەوڵەتی تر ، ماوەیەک لەمەوبەر داوایان کرد کە نوێنەری ناقەمەتی ئەوبڕە یەکگرتوەکانداکەوتنەوە خۆ بۆ ئەوەی ئەو ڕاوکاریەیە پەسند نەکرێ ودوای بێنەوبەردەو هەراو هۆریایەکی زۆر مەسەلەکە بەلایەکی تر دا شکایەوەو ئەمەریکا توانیدوای دەنگدانێکی شاسۆزی (بە ٥٦ دەنگ بەرامبەر بە ٥٤ دەنگ) واتەبە دوو دەنگ زیاتر ، دوای دەسکاری کردنی ئەو داوا کاریوبەرنامەیە بکاتو شێوەیەکی تر بگۆڕێ کە ئەنجامەکەی ئەمەی خوارەوە دەرچوو :-

« نەتەوە یەکگرتوەکان دانبەوە دا دەنێ کە حکومەتی یەکێتی نیشتمانی شانشینی کەمبودیا یەکێکە لەو دوو حکومەتانەی لە کەمبۆدیا داهەن »و حکومەتی یەکێتی نیشتمانیکە بەسەرۆکایەتی میرنورۆدۆم سیهانوکە لە بەشیکی کەمبودیا دا حوکم ئەکاتو بەڵامحکومەتی کۆماری کەمبودیا (کەمەبەست لە تاقمەتاوانکارەکەی لۆن نۆڵە) حوکمی زوربەی گەلی کەمبودیا ئەکات»ونەتەوەیەکگرتوەکان داوا لە هەر دوو لا ئەکات کە بۆ کوتایی هێنان بەگیروگرفتی کەمبودیا دەست بەوتوێژبکەن .

لە لایەکی تریشەوە ئەوە بوومیر سیهانوک یەکسەر بەیاننامەیەکی گرنگی بڵاوکردەوەو بەناوی گەلی تێکۆشەری کەمبودیاوە ناەزایی خۆی دژی ئەو بڕیارەی نەتەوە یەکگرتوەکان دەربری کە لەژێر تەئسیری دەسەڵاتی ئەمەریکاو ئیمپریالیستەکاندا داویەتی .. میر نوردوم لەبەیاننامەکەیدا وتی: ئەوشتانەی لەوبڕیارە دا هاتونو وتراون لەجیگای خۆیان دانیینو ئێمە بۆڕاستی ئەوقسەیەمان بەلگەمان ئەو ڕاپورتانەیە کە گۆفارو ڕۆژنامەکانی دنیا دەربارەی کەمبۆدیا بڵاویان کردۆتەوە .. ڕێژیمی کەمبودیا بەبێ ئەوەی ئەو ڕاپۆرتانە ڕەتبکاتەوە ، ئەوەی ڕاگەیاندوە کە ئەو ڕاپۆرتانە بەشێکن لە پڕۆپاگەندەی ئیمپریالیستەکان دژی کەمبۆدیا .

بەڵام سەرلەنوێ ئیمپریالیستو کۆنەپەرستان لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکاندا کەوتنەوە خۆ بۆ ئەوەی ئەو داواکاریە پەسند نەکرێودوای بێنەوبەردەو هەراو هۆریایەکی زۆر مەسەلەکە بەلایەکی تر دا شکایەوەو ئەمەریکا توانیدوای دەنگدانێکی شاسۆزی (بە ٥٦ دەنگ بەرامبەر بە ٥٤ دەنگ) واتەبە دوو دەنگ زیاتر ، دوای دەسکاری کردنی ئەو داوا کاریوبەرنامەیە بکاتو شێوەیەکی تر بگۆڕێ کە ئەنجامەکەی ئەمەی خوارەوە دەرچوو :-

« نەتەوە یەکگرتوەکان دانبەوە دا دەنێ کە حکومەتی یەکێتی نیشتمانی شانشینی کەمبودیا یەکێکە لەو دوو حکومەتانەی لە کەمبۆدیا داهەن »و حکومەتی یەکێتی نیشتمانی کە بەسەرۆکایەتی میرنورۆدۆم سیهانوکە لە بەشیکی کەمبودیا دا حوکم ئەکاتو بەڵامحکومەتی کۆماری کەمبودیا (کەمەبەست لە تاقمەتاوانکارەکەی لۆن نۆڵە) حوکمی زوربەی گەلی کەمبودیا ئەکات»ونەتەوەیەکگرتوەکان داوا لە هەر دوو لا ئەکات کە بۆ کوتایی هێنان بەگیروگرفتی کەمبودیا دەست بەوتوێژبکەن .

لە لایەکی تریشەوە ئەوە بوومیر سیهانوک یەکسەر بەیاننامەیەکی گرنگی بڵاوکردەوەو بەناوی گەلی تێکۆشەری کەمبودیاوە ناەزایی خۆی دژی ئەو بڕیارەی نەتەوە یەکگرتوەکاندا دەربری کە لەژێر تەئسیری دەسەڵاتی ئەمەریکا ئیمپریالیستەکاندا داویەتی .. میر نوردوم لەبەیاننامەکەیدا وتی: ئەوشتانەی لەوبڕیارە دا هاتونو وتراون لەجیگای خۆیان دانیینو ئێمە بۆڕاستی ئەوقسەیەمان بەلگەمان ئەو ڕاپۆرتانەیە کە گۆفارو ڕۆژنامەکانی دنیا دەربارەی کەمبۆدیا بڵاویان کردۆتەوە .. ڕێژیمی کەمبودیا بەبێ ئەوەی ئەو ڕاپۆرتانە ڕەتبکاتەوە ، ئەوەی ڕاگەیاندوە کە ئەو ڕاپۆرتانە بەشێکن لە پڕۆپاگەندەی ئیمپریالیستەکان دژی کەمبۆدیا .

بەڵام سەرلەنوێ ئیمپریالیستو کۆنەپەرستان لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکاندا کەوتنەوە خۆ بۆ ئەوەی ئەو داواکاریە پەسند نەکرێودوای بێنەوبەردەو هەراو هۆریایەکی زۆر مەسەلەکە بەلایەکی تر دا شکایەوەو ئەمەریکا توانیدوای دەنگدانێکی شاسۆزی (بە ٥٦ دەنگ بەرامبەر بە ٥٤ دەنگ) واتەبە دوو دەنگ زیاتر ، دوای دەسکاری کردنی ئەو داوا کاریوبەرنامەیە بکاتو شێوەیەکی تر بگۆڕێ کە ئەنجامەکەی ئەمەی خوارەوە دەرچوو :-

« نەتەوە یەکگرتوەکان دانبەوە دا دەنێ کە حکومەتی یەکێتی نیشتمانی شانشینی کەمبودیا یەکێکە لەو دوو حکومەتانەی لە کەمبۆدیا داهەن »و حکومەتی یەکێتی نیشتمانی کە بەسەرۆکایەتی میرنورۆدۆم سیهانوکە لە بەشیکی کەمبودیا دا حوکم ئەکاتو بەڵامحکومەتی کۆماری کەمبودیا (کەمەبەست لە تاقمەتاوانکارەکەی لۆن نۆڵە) حوکمی زوربەی گەلی کەمبودیا ئەکات»ونەتەوەیەکگرتوەکان داوا لە هەر دوو لا ئەکات کە بۆ کوتایی هێنان بەگیروگرفتی کەمبودیا دەست بەوتوێژبکەن .

لە لایەکی تریشەوە ئەوە بوومیر سیهانوک یەکسەر بەیاننامەیەکی گرنگی بڵاوکردەوەو بەناوی گەلی تێکۆشەری کەمبودیاوە ناەزایی خۆی دژی ئەو بڕیارەی نەتەوە یەکگرتوەکاندا دەربری کە لەژێر تەئسیری دەسەڵاتی ئەمەریکا ئیمپریالیستەکاندا داویەتی .. میر نوردوم لەبەیاننامەکەیدا وتی: ئەوشتانەی لەوبڕیارە دا هاتونو وتراون لەجیگای خۆیان دانیینو ئێمە بۆڕاستی ئەوقسەیەمان بەلگەمان ئەو ڕاپۆرتانەیە کە گۆفارو ڕۆژنامەکانی دنیا دەربارەی کەمبۆدیا بڵاویان کردۆتەوە .. ڕێژیمی کەمبودیا بەبێ ئەوەی ئەو ڕاپۆرتانە ڕەتبکاتەوە ، ئەوەی ڕاگەیاندوە کە ئەو ڕاپۆرتانە بەشێکن لە پڕۆپاگەندەی ئیمپریالیستەکان دژی کەمبۆدیا .

بەڵام سەرلەنوێ ئیمپریالیستو کۆنەپەرستان لە ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکاندا کەوتنەوە خۆ بۆ ئەوەی ئەو داواکاریە پەسند نەکرێودوای بێنەوبەردەو هەراو هۆریایەکی زۆر مەسەلەکە بەلایەکی تر دا شکایەوەو ئەمەریکا توانیدوای دەنگدانێکی شاسۆزی (بە ٥٦ دەنگ بەرامبەر بە ٥٤ دەنگ) واتەبە دوو دەنگ زیاتر ، دوای دەسکاری کردنی ئەو داوا کاریوبەرنامەیە بکاتو شێوەیەکی تر بگۆڕێ کە ئەنجامەکەی ئەمەی خوارەوە دەرچوو :-

« نەتەوە یەکگرتوەکان دانبەوە دا دەنێ کە حکومەتی یەکێتی نیشتمانی شانشینی کەمبودیا یەکێکە لەو دوو حکومەتانەی لە کەمبۆدیا داهەن »و حکومەتی یەکێتی نیشتمانی کە بەسەرۆکایەتی میرنورۆدۆم سیهانوکە لە بەشیکی کەمبودیا دا حوکم ئەکاتو بەڵامحکومەتی کۆماری کەمبودیا (کەمەبەست لە تاقمەتاوانکارەکەی لۆن نۆڵە) حوکمی زوربەی گەلی کەمبودیا ئەکات»ونەتەوەیەکگرتوەکان داوا لە هەر دوو لا ئەکات کە بۆ کوتایی هێنان بەگیروگرفتی کەمبودیا دەست بەوتوێژبکەن .

institut kurde de paris

تاریکێ وروون لە بۆچونێکی مرۆڤانەدا

د. (ش) محەمەد ئەمین

- ٤ -

« مرۆڤ .. مرۆڤی پاک و نازدار ، مرۆڤی پیرۆز »

ئەو مرۆڤە لە سەردەمی لاوێتیدا کە هێشتا دەریایێک ووزەو توانایەو سەرو گەردنی بەرزەو گەرووی ساغەو زەردەخەنەو پێکەنین دوو دەستە خوشکی لێوەکانین ، گەشبینی و رووناکی دوو رەنگی نازداری چاوەکانێتی ، ئومێدو هەزارەها خۆزگەو ئاوات کۆمەڵێ خونچەی ناسک و نەخشینین لە باخی دڵیداو بە تەوژم و تینێکی زۆرەوە بە ووریایی و گەرمو قوڵ بوونەوە لە ناخی مەسەلەکاندا ئاویان دەدات .

شانەکانی مێشکی لە کار کردنێکی داهێنانەی رێک و گورج و گۆڵدا ، جمەیان دێت و کاردەکەن بێ ئەوەی مانای وەپسی و بێزاری بزانن .

لەو تەمەنەدا مرۆڤ چ بێربڕ و چەق ، سەودا سەری سەربەستی و باوەش کردنەوەیە بۆ خۆشەویستی ، ماچ کردنی جوانی و شۆخ و شەنگی .. خەوو خەیاڵێتی ، لە رێبوارە ، بە بڕوای خۆی لەوڕێدا .. چی رەشی و کەم و کورتی و نەهامەتی هەیە هەمووی دەگۆڕێ بۆ گەشی و رەوانی و خۆشبەختی ، خۆی وەکو ڕوبارێک بەوزەو بەتین .. هەموو کەڵو کۆمی بێنێ .. وەکو ڕوبارێک بەوزەو بەتین .. هەموو کەڵو کۆمی بێنێ .. وەکو ڕوبارێک بەوزەو بەتین .. هەموو کەڵو کۆمی بووبێک .

لەو باوەڕەدایە کە بەدەم ماچی دەستگیرانەکەیەوە ، بەبێ ئەوەی لێو لە مژینی لێوی بکاتەوە ، دەتوانێت بە یەک تەکان هەموو ئەو شتە داڕزیوو کۆنانە قڵپ بکاتەوە و لەجێگەیان گوڵە « رازقی » ووردو سپی و بۆن خۆش و نازدار بڕوێنی .

کەچی .. لەپڕ .. کۆمەڵێ دەستی زبرو ئەستوورو کەڕوو هەڵانیوو دەچنە بینی و چاوەکانی ئەبڵەق دەکەن ، ئەو دەستانە گەرچی بە دیمەن .. بەڕواڵەت جۆراو جۆرن بەڵام هەر هەمان دەستە کۆنینەیە کە داهێنانی تێدا سەرگەردان بوو و تەنیا ترس و سام و زەبرو زەنگەکەی ماوە .. هەر ئەو دەستەیە کە کەروی لاوانی سەردەمەکانی خۆیان لە گۆرانی مرۆڤانەی هاو چەرخ دەخات ، چاوەکەم .. مەسەلەکە زۆر لەوە قوڵترە کە بە گوناهێنکی نەفامیانەوە تێی بڕوانرێ ..

خەم ، خەفەت ، کەسەر ، حەسرەت ، مەینەت ، ئازار ، ژان ، کۆڵەواری ، دەرد ، گریان ، کڕووزە ، ناسانی ... و ... و ... هتد زۆرن .. زۆر زۆرن لەم گێتیەدا ، ئەم گێتیەیە لەوەتەی هەیەو مرۆڤی لەسەرە ترازووێک بووە تاکیکیان ئەو شتانەی تێدادانراوە تاکەکەی تریشی هیوا ، شاری ، زەردەخەنە ، خۆشی ، ئومێد ، تۆخەی .. لای قورس زۆربەی کاتەکانی مێژوو هەر تا - ترازووی خەم بووەو لای سووکی کە چۆتە ئاسمانەو کەمترو سووکتر بووە هەر تا - تا .. تا - ترازووی لە ترازووبەدەستە نادیارەکە پارانەتەوە تا .. تا - ترازووی شادیان بۆ زیادو قورسکاتو دابەزێتە خوارەوە دەستیان بێگاتێ .. ئەوانەی تریش کە لەنێوان « شک و یەقین » دا بوون لە ترازوو بەدەست هەر جیاوازی یێکی ئەو تۆیان نەبووەو حاڵیان حاڵی بەرەی یەکەم بووە کە لەوەزعی لاڵانەوەدان لە ترازووبەدەستێکی نەبوو وە نادیار ، بەرەی دووەم ، وەکو باوەڕیان بە ترازوو بەدەستی نەبووو نادیار نەبووە بەڵام زۆربەیان تووشی ئەو هەڵەیە بوون کە دوای پشکنینی تاکە قورسە نەگریسەکە چوونەتە ژێری تا بە بەرز کردنەوەی ئەم ، لای شادی نزیک بێتەوەو دەستیان کەوێت ..

هێمنی شاعیر لە تا - ترازووە نەگریسەکەدا تل دەداو دەیەوێ شتێک بگۆڕێت لە ترازووەکەدا ، دەیەوێ خەڵکی شادبن .. کامەران بن .. بێترس ماچی خۆشەویستەکانیان بکەن ... خەمو ئازارەکان کەڵەکە دەبن لەسەری ، ناچار دێت بە خەیاڵیدا بفڕێت ... بچێتە گەڕەکێکی تر .. بچێتە لای ترازوویێکی تر ، بەڵام لەو کاتەیدا هەست بەخۆی دەکات کە بەڕو بالی نیەو حەسرەتێک دەکێشێ :

بەڵام داخەکەم نیمە بالو پەڕ
کە بفڕم بڕۆم خۆم بدەم نەجات
بچمە شوێنێکی لێی نەبێ بەدفەڕ

ئارەزووی فڕین - ل - ١١٧ -

پاشان زەمانێک دادێت ، پەڕو باڵ دەردەکات ، واتە دەسەڵاتی ئەوەی دەکەوێتە دەست کە لە بۆدڕنی ئەشکەوتەکەی لای خۆی رابکات ، لە ترازووەکە رابکات ، بەڵام راکردنەکە دەیباتە ئەشکەوتە رزیوی تر ، دەیباتە لای ترازووی نەگریس ترو ئەو راستی یەشی بۆ روون دەبێتەوە کە ترازووەکان جیاوازیان نیی ..

هەتوەدا بووم لە دووی پەری ئازادی
تووشی نەبووم نە لەو دیو ، نە لەم دیوە

ل - ٢٣٠ -

دەکەوێتەوە بەسەر خەمو ئازارەکانیدا ئەمجارە هەست بە ئاوارەیی و لانەوازی و بەشی خوراوی دەکات ، ئەندێشەکانی هێندەی تر قوڵ دەبنەوە پەنگ دەخۆنەوە لەناخیدا ، دەکەوێتە سکاڵای دەردی خۆی .. بەڵام کێ گوێی لێ دەگرێت ..!! ئەگەر کۆمەڵە مرۆڤێک لەپلەی ئیحساسی ئەودا هەبوونایێ وە گوێیان لێ بگرتایێ نەیدەگوت :

چۆن نەبەم بۆ مەیو مەیخانە پەنا ، تێ گەیوم
لەو ووڵاتە هەموو شت زۆرە ، بەنی ئادەم کەم

ل - ١٦١ -

دەبینین سکاڵا لەدەست وەعی خۆی دەکات کە بۆ بێهۆشێک نەبوو وەکو کۆمەڵانێک کە هەموو خەمیان ئەوەیە ئێواران مەنجەڵێ برنج و مریشک بخۆن و سبەینان تەشتێ پیسایی بکەن .. لە سکاڵاکانیدا دەڵێت :

بەشی کوردێکی زانا ، لەم ووڵاتەدا مەینەتو دەردە ...
ئەوەی نەتویست ، بڵێ : رەبی بەدەردی کوردی زاناچێ

ل - ١٣٥ -

هونەر گەر خۆی پەرێشانی نەبایە لەم ووڵاتەدا
بەشی من بۆ دەبوو ، چارە رەشی و خانە خەرابی با

ل - ١٣٩ -

لەو ووڵاتە کەسێک لە خەو رابێ
بەشی چارە رەشی و خەمو شینە

هەر لەو بارەیەوە « بێکەس » شیعرێکی هەیە لە کۆتایی دا دەڵێت :

لەناو قەومێکی نەزانا ، ئەوەی یەک زەرە هۆشی بێ
ژیانی زەحمەتە بێکەس کە سەرگەردانە تامردن

بێزاری و وەپسی شاعیر لەوەیە ، وادێتە خەیاڵی کە کەس ئاگاداری ناوەوەی ژیانی نییە .

کێ دەزانێ چلۆن بەیانی دادێ
لەمنی شێتو شاعیری دڵتەڕ ..!
کێ دەزانێ خەیاڵی بن لێفەم
چۆن بەسەر کەوشەن دەکا شەوپەڕ

ل - ٢١٩ -

ئەو خەیاڵانە بەردەوام شاعیر دەخۆنەوە ، ئازاری دەدەن وای لێدێت ئەو ئاگادار نەبوونەی خەڵکی لێی دەبێت بە زوڵم ، واتە وادەزانێ زوڵمی لێدەکرێت کە هەست بە ئازارەکانی ناکرێت و دەنگێک نییە تەسەلای بهێنێ بە بەزەیی و هاوبەشی و خۆشەویستی .. تەنانەت ئەو تەنیایی و ئاوارەیی و بێکەسییە لە زوڵمی زاڵم زیاتر ئازاری دەدات و جەوری چەوسێنەر کاری تێ ناکات و بەخەیاڵی دا ناێێت بەقەدەر ئەوەی کەس نییە پڕ بەپری ئیحساسی بخرۆشێ لەگەڵی داو هاوبەشی ئەندێشەکانی بێت .

نیە باکم ئەگەر زاڵم ، شکاندوویەتی باڵی من ...!
ئەوە سەختە کەوا ناکات گوێی کەس ناڵە ناڵی من

ل - ١٣٦ -

دیسان وەپسی خۆی بەرامبەر غەریبی وادەردەبڕێت کە لەماڵی خۆیدا وازی لێ ناهێنێ :

لە ماڵی خۆم دەکەم بۆنی غەریبی
کە بێزارم لە هەرچێکی هەمانە

ل - ١٥٥ -

لانەوازی و ئاوارەیی و هەست بەغەریبی کردن لەتەک خەمو ئازارێکی زۆردا تارێت لە دڵی شاعیردا چەکەرە دەکات ، لەسەرەتادا لەسەرخۆو وورده جێی خۆیان دەکەنەوە لەبەر ئەوە شاعیر ساڵی ١٣٢٥ لە « بلوێری شوان » دا بە ساکاریی و وەکو هەموو خاوەن خەمێکی ساکار بە شوانەکە دەڵێت :

بڕوانە ل -٧-

جیاوازیان نییە ..

هەتوەدا بووم لە دووی پەری ئازادی
تووشی نەبووم نە لەو دیو ، نە لەم دیوە

ل - ٢٣٠ -

دەکەوێتەوە بەسەر خەمو ئازارەکانیدا ئەمجارە هەست بە ئاوارەیی و لانەوازی و بەشی خوراوی دەکات ، ئەندێشەکانی هێندەی تر قوڵ دەبنەوە پەنگ دەخۆنەوە لەناخیدا ، دەکەوێتە سکاڵای دەردی خۆی .. بەڵام کێ گوێی لێ دەگرێت ..!! ئەگەر کۆمەڵە مرۆڤێک لەپلەی ئیحساسی ئەودا هەبوونایێ وە گوێیان لێ بگرتایێ نەیدەگوت :

چۆن نەبەم بۆ مەیو مەیخانە پەنا ، تێ گەیوم
لەو ووڵاتە هەموو شت زۆرە ، بەنی ئادەم کەم

ل - ١٦١ -

دەبینین سکاڵا لەدەست وەعی خۆی دەکات کە بۆ بێهۆشێک نەبوو وەکو کۆمەڵانێک کە هەموو خەمیان ئەوەیە ئێواران مەنجەڵێ برنج و مریشک بخۆن و سبەینان تەشتێ پیسایی بکەن .. لە سکاڵاکانیدا دەڵێت :

بەشی کوردێکی زانا ، لەم ووڵاتەدا مەینەتو دەردە ...
ئەوەی نەتویست ، بڵێ : رەبی بەدەردی کوردی زاناچێ

ل - ١٣٥ -

هونەر گەر خۆی پەرێشانی نەبایە لەم ووڵاتەدا
بەشی من بۆ دەبوو ، چارە رەشی و خانە خەرابی با

ل - ١٣٩ -

لەو ووڵاتە کەسێک لە خەو رابێ
بەشی چارە رەشی و خەمو شینە

هەر لەو بارەیەوە « بێکەس » شیعرێکی هەیە لە کۆتایی دا دەڵێت :

لەناو قەومێکی نەزانا ، ئەوەی یەک زەرە هۆشی بێ
ژیانی زەحمەتە بێکەس کە سەرگەردانە تامردن

بێزاری و وەپسی شاعیر لەوەیە ، وادێتە خەیاڵی کە کەس ئاگاداری ناوەوەی ژیانی نییە .

کێ دەزانێ چلۆن بەیانی دادێ
لەمنی شێتو شاعیری دڵتەڕ ..!
کێ دەزانێ خەیاڵی بن لێفەم
چۆن بەسەر کەوشەن دەکا شەوپەڕ

ل - ٢١٩ -

ئەو خەیاڵانە بەردەوام شاعیر دەخۆنەوە ، ئازاری دەدەن وای لێدێت ئەو ئاگادار نەبوونەی خەڵکی لێی دەبێت بە زوڵم ، واتە وادەزانێ زوڵمی لێدەکرێت کە هەست بە ئازارەکانی ناکرێت و دەنگێک نییە تەسەلای بهێنێ بە بەزەیی و هاوبەشی و خۆشەویستی .. تەنانەت ئەو تەنیایی و ئاوارەیی و بێکەسییە لە زوڵمی زاڵم زیاتر ئازاری دەدات و جەوری چەوسێنەر کاری تێ ناکات و بەخەیاڵی دا ناێێت بەقەدەر ئەوەی کەس نییە پڕ بەپری ئیحساسی بخرۆشێ لەگەڵی داو هاوبەشی ئەندێشەکانی بێت .

نیە باکم ئەگەر زاڵم ، شکاندوویەتی باڵی من ...!
ئەوە سەختە کەوا ناکات گوێی کەس ناڵە ناڵی من

ل - ١٣٦ -

دیسان وەپسی خۆی بەرامبەر غەریبی وادەردەبڕێت کە لەماڵی خۆیدا وازی لێ ناهێنێ :

لە ماڵی خۆم دەکەم بۆنی غەریبی
کە بێزارم لە هەرچێکی هەمانە

ل - ١٥٥ -

لانەوازی و ئاوارەیی و هەست بەغەریبی کردن لەتەک خەمو ئازارێکی زۆردا تارێت لە دڵی شاعیردا چەکەرە دەکات ، لەسەرەتادا لەسەرخۆو وورده جێی خۆیان دەکەنەوە لەبەر ئەوە شاعیر ساڵی ١٣٢٥ لە « بلوێری شوان » دا بە ساکاریی و وەکو هەموو خاوەن خەمێکی ساکار بە شوانەکە دەڵێت :

بڕوانە ل -٧-

Institut Kurde de Paris

سەرنجێک

ڕۆژنامەی هاوکاری بەپێی ئەو ڕێبازە پێشکەوتنخوازەی گرتوویەتیەبەر و پەیڕەوی ئەکات ، هەمیشە بیری سەربەستو بەئازادی دەربڕینی باوەڕی بە ڕێڕەوی خۆی زانیوەو هەوڵیداوە بەپێی توانا سەربەستی نووسینو بڵاوکردنەوە لەهیچ نووسەرێک نەگرێ .

ئەگ تەنیا ئەمە بگرە هاوکاری خاوەنی ئەو خامە رەنگینە بەتوانایانە ئەجوڵێنێتو هانیانداوە کە نوکی خامەکانیان لەتەپڕ توزی گۆشەگیری بتەکێنن و بێنە گۆڕی بەشداربونو هاریکاری کردن - ئەگەر چی هەندێ جاریش دەقاودەق لەگەڵ هەموو ئەو ڕایانە نەبوو کە نووسەران خستوویانەتە پێش چاو . ئەمەش بەمەبەستی پێشخستنو خزمەتکردنی ئەدەبو ڕۆشنبیریی و کە لە ڕووی کوردی .. وە باوەڕیشمان بەوە هەیە کە تاراەیەک لەم مەبەستەماندا سەرکەوتو بوین .. وە ئەو ڕێبازو بیروڕا تایبەتیەی جۆرەجۆرو ناتاسایی ئەی هاتونەتەکایەوە تەتەڵە بکرێن کاکل لەتوێکل جیابکرێتەوەو ڕاستی بۆ هەموو لایەک ساغ بکرێتەوەو لەگۆڵزاری ئەدەبەکەماندا خونچەی بیری پێشکەوتنخوازو زانستیانە بپشکوێتو بۆن و بەرامی بەتامی بێژنێو جیهانی ناڤەندی و ڕەشبینیو گۆشەگیری ڕاوبنێو ناسۆیەکی ڕوناکی فراوان بێنێتە پێشەوە .

لەم ڕۆژانەشدا - وەهەر لەم هەڵوێستەوە - هاوکاری ڕەخنەو لێکۆڵینەوەکەی کاک دڵشاد محمد امین کە لەسەر پێشەکیەکەی دکتۆر قاسملو بو کەبۆ دیوانی (تاریک و ڕوون)ەکەی شاعیری مەزن ماموستا هێمنی نووسیوە ، لەتەڵ وەلام وڕووبکردنەوەکەی کاک کریمی حیسامی بڵاوکردەوە .. ئەم مناقەشەیەش وەک هەموو لا هەستی بۆ ئەکەین بزوتنەوەو جموجۆڵێکی باشی خستە جیهانەوە بۆ ئەدەبی کوردی مانەوە .

جابۆ ئەوەی زۆرترینی ئەدیبو ڕۆشنبیرو نووسەرانمان لەم - مناقەشە - یەدا بەشداربینو ڕۆحەڕۆکی ئەم جورە باسانە پڕ بەپێستو قوڵتر ببێت ، تکا لە هەموو نووسەرو ئەدیبێک ئەکەین کەلەم بابەتەوە شتمان بۆ بنێرن ، نووسینەکانیان بەخەتێکی خۆش و لەسەر یەک دیوی لاپەڕەکە بێتو هەتاوەکو بۆیان ئەکرێ نووسینەکە کورتو پوختو لەچوارچێوەی ڕەخنەی مەوزوعی و بابەتی ڕەخنەو لێکۆڵینەوەکەدا نەچێتە دەرەوە ، باسی شتێک نەکرێ کەپەیوەندی بە - مناقشە - کەوە نەبێو بەرەو بابەتو لایەنی ترمان ڕابکێشی و لەمەبەستە سەرەکییەکە دوورمان بخاتەوە .

لەمەولاش ناوبەناو ئەو نووسینو وەلامو لێکۆڵینەوانە بەزنجیرە بڵاوئەکەینەوە کە ڕێمان ڕەشتوون .

هاوکاری

نیکەلای ئەستۆفسکی .. تێکۆشەرو نووسەرو کۆڵنەدەر

محمدی مەلاکریم

ئەم مۆسکۆی ناسکو بە کورتەیەکتان لە ژیانی نازارو ڕازاوەو ڕەنگینە ئەستۆفسکی خۆی پێشکەش گەلێ شوێنیوای تیایە بکەم .

ئەوەی تیا بڕیو نەیبینێ نیکەلای ئەلکسییێڤچ عومری بە خەسار ئەچێ .. ئەستۆفسکی ڕۆلەی مۆسکۆ شارێکە دڵی هەموو خێزانێکی کرێکارە . ساڵی کەسێ لە خۆی ڕازی ئەکا : ١٩٠٤ لە ئۆکراینا لەدایک ئەدیب ، هونەرمەند ، سوپایی بووە . ئەوەندە بەهرەمەندو منال پەروەر ، شۆڕشگێڕ ، زیرەک بووە لە شەش ساڵانا ئاواکار (معمار) ، زانا ، بە باشی توانیویە بنووسێ و ڕۆژەڵاتناس ، پسپۆڕی هەر بخوێنێتەوە ، بەڵام لە سێ (٣) بابەتێکیتر ، جوانی پەرست ، ساڵ زیاتر قوتابخانەی نەدیوە . عەودالی دیمەنی سروشت ... تاڵیو سوێری ژیان دەستی هەموو ئەمانە گەلێ شوێنو لە خوێندن پێ هەڵگرتووەو شتیوا ئەبینن ماوەیەکی فڕێی داوەتە کۆڕی کارەوە زۆریان پێوە بەسەر بەرنو بە بۆ یارمەتی دانی دایکو باوکو تەماشا کردنو پیا گەڕانیانەوە براو خوشکەکانی . لە کاتێکی بەهرەمەند ڕاببڕێن . سەرەتای جەنگی یەکەمی صەدان باخچەی ساوایانو جیهاندا ماڵی باوکی کۆگای کەلوپەلی تایبەتیی گواستوویانەتەوە بۆ شاری منالان ، چەند مووزەی ئەدیبان ، (شێپێتۆفکا)و لەوێ لە چەندین یادگاری شۆڕشگێڕی ، چێشتخانەیی ئێسگەی پەیکەری جوانی شاکاری شەمەندەفەردا بووە بە پێش دەستی هونەرمەندان ، کۆشکی خزمەت .

کۆنەو نوێی لە مەیدانی خۆیدا کە شۆڕشی مەزنی ئۆکتۆبەر هەڵاوێردە ، کتێبخانەو ڕووی دا ، ئەستۆفسکی خوێندنگاو ئەزموونگا (مختبر)ی ناسیاوی لەگەڵ هەندێ جۆر جۆر ، تیاتری بەناوبانگ کرێکاری کۆمۆنیست پەیدا بۆ پیشاندانی باڵێت و ئۆپێراو کردو لە ڕێگای ئەوانەوە هاتە شانۆنامەی باڵای ڕووسیو مەیدانی خەباتەوە . لە ساڵی سۆڤیەتیو بێگانە ، سێرکی ١٩١٩دا بوو بە ئەندامی مرۆڤ سەرسامکەر ، بووکڵە کەمسۆڵو پاش تەنها دوو - تیاتری تایبەتیی منالان ، هەفتە لەگەڵ ئاوەڵە جادەو شەقامی پانو بەرینو کەمسەمۆڵی یەکانیدا چوو بۆ خاوێنو ڕازاوە ، میترۆی چاو جەنگ لەدژی خۆ تێهەڵقورتێنەرانی بێگانەو ئەبڵەقکەری هەموو تەماشا سۆپای سپی . ئەستۆفسکی کەرێک ، هەم لە جوانیی دروست کردنو هەم لە وردیو قورسی کردنەوەیدا .. لە کورتی بیپرینەوە مۆسکۆیش لە ڕیزی پێشەوەی ئەو شارانەوەیە دڵ لێیان تێر نابێ چاو لە تەماشا کردنیان ماندوو ناێ .. یاد ناتوانێ دەس بەرداری بیرەوەریان بێ .. بۆیە منیش وەک میوانێکی ڕەوتەنی ، بڕیارم داوە تا لێرەم بەپێی توانای خۆم باشترین کەڵک لە مانەوەکەم ببینمو ، بۆ ئەم مەبەستە پڕەگرامێکم بۆ خۆم ڕێکخستووە تا زۆرترینو بەکەڵکترین شوێنی ئەم شارە نازارە بگەڕێم .. بەگوێرەی ئەم پڕەگرامە ، لەم ڕۆژانەدا قاچم لە یەکێ لە شوێنە ناسراوەکانی مۆسکۆدا گیرسایەوە .. ڕێم کەوتە مووزەی یەکێ لەو نووسەرە ناودارانەی لە گەلێ لای ئەم شارەدا پەیکەرو مووزەیان ئەکەوێتە بەرچاو .. خۆم لە مووزەی نووسەری هەڵکەوتووی لاوانی شۆڕشی ئۆکتۆبەرو سالانی شەڕی خۆماڵی ، نیکەلاڵ ئەستۆفسکی دا دی .. لەم وایە زۆر لە تەماشاکەرانی ئەم ڕۆژنامەیە کتێبەکە بەناو بانگەکەی ئەم تێکۆشەرە کۆڵنەدەریان بە عەرەبی یا بە فارسی دیبێ کە ناوی لێناوە « پۆلا چۆن قاڵ بوو ؟ ی بە دڵ ئاواتە خوازم کتێبخانەی کوردیی ئەم شارە بوون بە ئەندامی سۆڤیەت .

ئەستۆفسکی زۆر بە شادمانیی یەوە باسی بەختیاری بێپایانی خۆی ئەکا کە بووە بە ئەندامی ئەو پارتیی یەی کە مێژوودا ئاواتی دێرینەی ئادەمیزادی هێنایەدی و کۆمەڵگای بێ چەوساندنەوەی ئەتەوایەتیو چینایەتیی پێکەوەنا . بەوپەڕی شانازییەوە باسی ئەوە ئەکا کە پارتیی کۆمۆنیست چۆنی پەروەردە کردو چۆنی پێ گەیاند تەنانەت بەهرەی نووسەریی خۆیشی ئەگێڕێتەوە بۆ ئەم ئەندامەتییەی . لە وەلامی کەسێکدا کە لێی پرسیبوو چۆن بووە بە نووسەر ، وتبووی: نازانم چۆن بووم بە نووسەر ، بەڵام ئەزانم چۆن بووم بە کۆمۆنیست .

ئەستۆفسکی لەئەنجامی کۆیژەوەریی تێکڕای ژیانیاو بەتایبەتی بەهۆی بڕینەکەیەوە لەشی ساغی بە خۆیەوە نەدی . چەند جاریان نارد بۆ تیمارگا ، بەڵام دادی نەدا . هێشتا لە هەڕەتی لاویدا بوو لە پەڵوپۆ کەوتو کوێرو ئیفلیج بوو . ئەگەر کەسێکیتر بوایە وای بەسەر بهاتایە کەساس و کەڵەڵ لەناو جێگەدا ئەکەوتو

بڕوانە ل -٧-

لاپەڕە - ٣ -

بیری سەربەست :

لە بەناخەوە جەکەوە .. خشکەپێک

کاکەی فەلاح

ماوەیەک لەمەوبەر لە ڕۆژنامەی بەڕێزی (هاوکاری)دا مشتو مڕێکی ڕەخنەگرانە ، یان با بڵێین دەمەتەقێیەکی (تیژ) لە نێوان مامۆستایان کەریمی حوسامیو دڵشاد محەمەد ئەمیندا بەڕپا بوو ، سەرەتاکەی ئەگەڕێتەوە بۆ وتارێک بە ناونیشانی (ڕەت کردنەوەیەکی پێشەکیی یەکەی دیوانەکەی هێمن) لە لایەن کاک دڵشادیەوە (هاوکاری ژمارە ٢٣٨) - ١١-١٠-١٩٧٤ - داوا بە دوای ئەو وتارە کاک حوسامی شەش وتاری دوورو درێژی بە زنجیرە لە ژمارەکانی ٢٤٠ و ٢٤١ و ٢٤٢ و ٢٤٣ و ٢٤٤ و ٢٤٥ی ئەم ڕۆژنامەیەدا بڵاو کردەوە . و شتی لاوەکی تێ ئاخنینو درێژە پێدانو سەرکردنێک ، مایەی بایەخ پێدانو سۆراخ کردنو بەراوردێکی وردە لە هێمن (تاریک و ڕوون) وڕەت لایەن نووسەرانو خوێنەرانی **هەرچەن ئەکەم تێ ناگەم بۆ کاک** کردنەوەیەکی ناواخناوی بۆ کوردەوەو تاراەیەک گۆمی **دڵشاد لە ناو ئەو هەموو شیعرە** بێدەنگیو کپی دنیای ئەدەبی **بەرزو ناسکانەی کاک هێمن دا** کوردی هەژاندووەو دیوانی **ئەم فرمێسکە گەشەی بە** (تاریک و ڕوون)ی کاک هێمن **نموونە هەڵبژاردوە ..** مهابادیش کەوتۆتە گێژی باس و لێدوانەوە ، کە ئەمە خۆی لە خۆیا بزوتنەوەیەکی پیرۆزی ئەدەبیە لەم ڕۆژەدا .

ئەوی ڕاستی بێ ، بناوانی ئەم لەسەر نووسینو دەمەتەقێیە دەربەدەری و ئاوارەیی و زامە ئەگەڕێتەوە بۆ وتارێک بە ناوی (ئاوارەبوونو غەزەلێک) لە لایەن کاک دڵشادەوە کە لە ژمارە پێنجی ساڵی ١٩٧٣ی گۆڤاری (ڕۆژی کوردستان)دا بڵاوی کردۆتەوە بە ناوی ڕەخنەو لێکۆڵینەوەی (فرمێسکی گەش)ەوە .

خوێندنەوەیەکی سەرپێی ئەو نووسینە پێمان ئەسەلمێنێ کە نە ڕەخنەیەو نە نووسەرەکەی لە شی کردنەوەو لێکۆڵینەوەی بەیتەکانا پێکاویەتی ..

شیعرەکە هەر لە ناونیشانەکەیەوە کە (فرمێسکی گەش)ەو بیگرە تا دوابەیتی بریتیی یە لە چەند تابلۆیەکی ڕەشی ئائومێدی و هەناسە ساردی و بێهیوایی ..

Institut Kurde de Paris

٢٤١ گوندی پارێزگاکانی بۆ ئه‌وه‌یه

وه‌زاره‌تی شاره‌وانی ٢٤١ گوندی پارێزگاکانی قادسیه‌ومیسان‌و ذی‌قاری به کاره‌با رووناك کردۆته‌وه ، وه ژماره‌ی‌دانیشتوانیان ٩٤ هه‌زار که سه‌که ملیونیك و ـ ٢٢٤ ـ هه‌زار دیناری تێ ئه‌چێت وه ـ ٧٤ ـ گوندی تر له پارێزگاکان داروناك ئه‌کرێن .

وه ژماره‌ی ئه‌و گوندانه‌ی که‌له پارێزگای قادسیه‌دا رووناك کراونه‌ته‌وه ـ ١٨٣ ـ گونده ، وه ئه‌و گوندانه‌ی که کاره‌بایان‌بۆ ئه‌چێ ـ ٣٠ ـ گوندی ترن .

وه له پارێزگای میسان دا
ـ ١٢ ـ گوند رووناك کرایه‌وه‌و
ـ ١٠ ـ گوندی تریش به‌م زووانه رووناك نه‌کرێن .
وه له پارێزگای ذی قاردا
ـ ٤٦ ـ گوند رووناك کراوه‌ته‌وه
ـ ٢٤ ـ گوندی تریش رووناك ئه‌کرێت .
وه نه‌وه‌ی سایه‌نی باسه‌
ـ ١٨١ ـ گوند له پارێزگاکانی کوردستان رووناك کراونه‌ته‌وه‌و
ـ ١٥ ـ هه‌زار دیناریان تێچووه
ـ ١٠٦ ـ گوندی تر به‌ملیونێك‌و
ـ ٨٥١ ـ هه‌زار دینار رووناك نه‌کرێنه‌وه .
هه‌روه‌ها ـ ١٢٨ ـ گوندی تر له نه‌ینه‌واو بۆسراو واسته‌دا رووناك کراونه‌ته‌وه به ـ ٩١٠ ـ هه‌زار دینار جگه له ـ ١٥٧ ـ گوندی تر که له‌م پارێزگانه‌دا که ملیونێك‌و ـ ٨٤٥ ـ هه‌زار دیناریان تێ‌ئه‌چێ .
وه وه‌زاره‌تی ناوبراو ـ ١٥٦ ـ گوندی تر له پارێزگای دیاله به ـ ٦٣٦ ـ هه‌زارو ٦٠٠ دینار رووناك ئه‌کات هه‌روه‌ها ـ ٣٢ ـ گوندی تر له پارێزگای که‌رکوك‌و ـ ٢٤١ ـ هه‌زار دینار رووناك کراونه‌ته‌وه .
وه له به‌رنامه‌ی سێ ساڵی داهاتوو دا نیاز وایه که کاره‌با بۆ ـ ٢ ـ هه‌زارو ـ ٦٠٠ ـ گوند له هه‌ولێرو سلێمانی‌و دهۆك‌و نه‌ینه‌واو بۆسراو که‌رکوك‌و واسته‌و دیاله ببریت به ـ ٢٨ ـ ملیون‌و ـ ٣٠٩ ـ هه‌زار دینار ئه‌بردرێت .

ملیۆنێك و ٥٠٠ هه‌زار دینار بۆ کرێنی ٢٠٠ ئۆتومبیلی بارکێش

یه‌کێتی گشتی هه‌روه‌زکار ـ یه‌کان ١ ملیون‌و ٥٠ هه‌زار دیناری بۆ کرینی ٢٠٠ لۆری‌ته‌رخان کرد بۆ ئه‌وه‌ی به‌رهه‌می کشتوکاڵ‌و ئاژەڵ بۆ هه‌روه‌زکاریه‌کان بێنرێت .

وه بۆ کرین نه‌م ٢٠٠ لۆرییانه ماوه‌یك له م و به‌ر به‌یمان له‌گه‌ڵ کۆمپانیاجیهانیه‌کان به‌سترابوو ، وه (٣٨) لۆری له‌م لۆریانه‌ گه‌یشتووه‌و (٢٢) لۆری تریش له‌م رۆژانه دا ئه‌گه‌ن .

ئه‌م لۆریانه به‌رهه‌می کشتوکاڵ‌و ئاژەڵ له پارێزگاکانه‌وه بۆ هه‌روه‌زیه‌کان له وه‌رزی کشتوکاڵ کردن‌دائه‌به‌ن .

وه‌کوو زانراوه ژماره‌ی هه‌روه‌زکاریه‌کان له ووڵات دا هه‌زارو ٤٤٦ هه‌روه‌زکاربه‌و ٢٥٠ هه‌زار جووتیار تیایاندایه‌و (١٧) ملیون دونم زه‌وی‌وزاردائه‌چێنن .

١٢ ملیۆن دینار بۆ پڕۆژه‌ی ڕێگاوبان

وه‌زاره‌تی نیشته‌جێکردن ١٢ ملیۆن‌و ٩٨٣ هه‌زار دیناری ته‌رخان‌کردووه بۆ فراوان‌کردنی‌ئه‌و ڕێگایانه‌ی که پارێزگاکان به‌پایته‌ختی ووڵات ئه‌به‌ستێت‌وه که به‌درێژی ٥٤٠ کیلومه‌ترن هه‌روه‌ها به‌م پاره‌یه ڕێگایکی ترله نێوان حله‌و به‌غدا دروست ئه‌کرێت . وه ڕێگایکی تر له‌نێوان به‌غداو کوت وه به‌غداو فه‌لوجه‌و ڕمادی .

وه ئه‌و ڕێگایانه‌ی که فراوان‌ئه‌کرێن ئه‌مانه‌ن :
تاجی ـ بلد ـ سامراء ،مشاهده ـ طارمیه ، مسیب ـ صویره ، محاویل ـ صباغیه .

پڕۆژه‌ی په‌ره‌رده‌کردنی ماسی له که‌رکوك

کۆمپانیای گشتی ماسی‌پڕۆژه‌یه‌کی په‌ره‌رده کردنی ماسی له ناحیه‌ی ریاض له پارێزگای که‌رکوك ته‌واو کرد .
وه ئه‌و زه‌وی‌یه‌ی که ئه‌م‌پڕۆژه‌یه‌ی له‌سه‌ر دروست‌کراوه ٤٠٠ دونمه‌و ٢٠٥ هه‌زار ماسی‌تیادا به‌خێو ئه‌کرێت وه له ٤١ حه‌وز پێك هاتووه که هه‌ریه‌کێك له‌م حه‌وزانه ـ ٥ ـ هه‌زار ماسیان تێدا به خێوئه‌کرێت .
وه نیاز وایه که ئه‌م پڕۆژه‌یه‌ڕۆژێ ته‌نو نیوێك مسی بۆ بازاری هه‌ره‌وزه‌کاری‌یه‌کان‌بنیریت .

ئه‌م هه‌فته‌یه له میژوودا

ـ ئه‌ریمان ـ

ئه‌م هه‌فته‌یه‌مان که له ١٣ تا ٢٠ی کانونی یه‌که‌م ئه‌گرێته‌وه‌و ڕێکه‌وتی ٢٠ تا ٢٦ی ذو القعده‌یه ،هه‌روه‌ها ڕێکه‌وته له‌گه‌ڵ ٢٥ تا ٣٠ی سه‌رماووزی کوردی ئه‌مڕ ڕوداوه گرنگانه‌ی تیا دا بووه .

ڕوداوی کوردی :

له ١٥ی کانونی یه‌که‌می ١٩٤٦دا له‌شکری ئێران شاری (سابلاخ)ی داگیر کرد .
له ١٥ی کانونی یه‌که‌می ١٩٥٧ دا مامۆستا مه‌لا سه‌ید عه‌یدوڵحه‌کیم کۆچی دوایی کرد .
له ١٦ی کانونی یه‌که‌می ١٩٥٠ دا یه‌که‌م ژماره ڕۆژنامه‌ی (هه‌ولێر) بڵاوکرایه‌وه .
له ١٨ی کانونی یه‌که‌می ١٩٤٨ دا فایق بێکه‌س کۆچی دوایی کرد .
له ٢٠ی کانونی یه‌که‌می ١٩٥٨ دا نوری شێخ ساڵح کۆچی دوایی کرد .

ڕوداوی عیراقی‌و عه‌ره‌بی :

له ١٦ی کانونی یه‌که‌می ١٩٢٥ دا دەزگای (عصبة الامم) بریاری دا ولایه‌تی موسڵ بخرێته سه‌ر عیراق .
له ١٧ی کانونی یه‌که‌می ١٩٦٩ دا مامۆستا مسته‌فا جه‌واد کۆچی دوایی کرد .
له ٢٠ی کانونی یه‌که‌می ١٩٧٣ دا ئه‌نجومه‌نی سه‌رۆکایه‌تی شۆرش له سه‌دا پێنجی به‌شی کۆلبه‌نکیانی له نه‌وتی عیراقدا کرد به مولکی میلله‌ت .
له ٢١ی کانونی یه‌که‌می ١٩٤٥ دا عیراق له دەزگای نه‌ته‌وه یه‌گگرتوه‌کان بوو به ئه‌ندام .

ڕوداوی جیهانی :

له ١٦ی کانونی یه‌که‌می ١٩٧١ دا به‌نگلادیش له پاکستان جیابوه‌وه سه‌ر به‌خۆیی وه‌رگرت .
له ١٧ی کانونی یه‌که‌می ١٨٧٣ دا شاعیری تورك (جلال الدین الرومی) کۆچی دوایی کرد .
٢٠ی کانونی یه‌که‌می ١٩٥٩ ڕۆژی ساواایانی جیهانه .
له ٢٠ی کانونی یه‌که‌می ١٩٦٠ دا له یه‌که‌مین هه‌ژده ڕێکخراوی شۆڕشگێری ، به‌ره‌ی رزگاری ئێتنام دامه‌زرا .

به‌هێندکردنی پڕۆگرامی ناوخۆیی ئه‌نجومه‌نی یاساداناتی کوردستان

ئه‌نجومه‌نی یاساداناتی‌کوردستان‌بریایی له‌سه‌ر یاسای ناو خۆیی ئه‌نجومه‌نه‌که دا له‌ئه‌نجامی ئه‌و ووتوێژه‌ی که سێ ڕۆژی خایاندو له ڕۆژی ٧ـ١٢دا ته‌واو بوو وه‌ئه‌و یاسایه له شه‌ش به‌ندی سه‌ره‌کی پێکهاتووه‌و یاسای ناوخۆی ئه‌نجومه‌ن‌و هه‌ڵبژاردنی لیژنه‌ی‌سه‌رکرده کردن‌و لیژنه‌کانی تر ده‌ستنیشان کراوه وه له‌کۆبوونه‌وه‌ی ڕۆژی (٧ـ١) دا لیژنه‌کانی تری ئه‌نجومه‌نی یاسادانان دا ئه‌مانه‌ن :
و لیژنه‌ی کاروباری ناو خۆیی‌و لیژنه‌ی‌په‌روه‌رده‌و ڕۆشنبیری
کۆمه‌ڵایه‌تی‌و لیژنه‌ی کاروباری کشتوکاڵ‌و هه‌ره‌وزکاریه‌کان‌و لیژنه‌ی ئابوری‌و دارایی‌و لیژنه‌ی گه‌شت‌و گوزارو نیشته‌جێکردن‌و لیژنه‌ی سکاڵاو سه‌رپه‌رشتی کردنی بریاره‌کان‌و لیژنه‌ی پێشنیاز کردنی بووجه‌و دانانی بریاری یاساداناتی‌و لیژنه‌ی بریاردانی حسابات بۆ لیژنه‌و ده‌زگاکانی کوردستان‌و کاروباری ئه‌ندامه‌کان .

ئ.د.ع

کارگەی ده‌رمان لەژێر چاودێری شێخان

کۆمپانیای گشتی ده‌رمان چنین له‌هه‌ولێر پڕۆژه‌یکی فه‌رمان چنینی ده‌ست‌و کۆکردنه‌وه‌ی خوری له قه‌زای‌شێخان جێبه‌جێ ئه‌کات .
وه مه‌به‌ستی ئه‌م بڕۆژه‌یه به‌کارهێنانی سامانی ئاژه‌ڵه له پیشه‌سازی‌دا هه‌روه‌ها بۆ ئه‌وه‌ی خه‌ڵکی ناوچه‌یه له‌م کاره‌دا به‌شداربن .

دامه‌زراندنی ٥٩ مامۆستا

وه‌زاره‌تی پ ـ ڕوه‌رده بریاری‌دامه‌زراندنی ٥٩ مامۆستای‌دا له پارێزگاکانی بابل‌و واسته‌وهه‌ولێرو که‌ربه‌لاو ذی‌قارو دیاله‌و که‌رکوك‌و ئه‌نبارو به‌سراوموثه‌ناو دهۆك‌و نه‌ینه‌واو قادسیه‌و سلێمانی‌و به‌غدا دا .

٢ ملیون دینار بۆبینای دادگا تازه‌کان

وه‌زاره‌تی نیشته‌جێکردن‌چه‌ند بینایکی دادگا له‌پارێزگاو قه‌زاو ناحیه‌کانی ووڵات‌دروست‌ئه‌کات ، که (٢) ملیون دیناریان تێئه‌چێت .

ئه‌م دادگایانه له که‌رکوك‌ودهۆك‌و واسط‌و میسان‌و ڕه‌واندز‌و ئه‌جه‌ف‌و تلعفه‌ر‌وخانه‌قین‌و موسه‌یب‌و ابی‌صخیر‌و شه‌طره‌و زبیر‌و قورنه‌و حمام‌عه‌لیل‌و عزیزیه‌و مه‌دائن‌و تکریت‌و کوت‌و کوفه‌و که‌رادەحه‌دیثه‌و حی‌و کفل‌دا ئه‌بن .
وه وه‌زارەت دروست‌کردنی دادگای شه‌قلاوه‌ی به قۆناغه‌رات کردنی دا وه به‌م زووانه‌ش دادگای اعظمیه‌و ثوره به قۆناغه‌رات ئه‌درێت .
وه له لایکی‌تره‌وه وه‌زاره‌تی ناوبراو دروست‌کردنی دادگای که‌ربه‌لاو ڕمادی به ٢٣٠ هه‌زار دینار ته‌واوکردوه .

بڕیارێکی تازه‌ی ئه‌نجومه‌نی به‌رزی گشتوکاڵ

لیژنه‌ی ئه‌نجومه‌نی به‌رزی کشتوکاڵ له کۆبوونه‌وه‌یك دا بڕیاری زیادکردنی پاره‌ی پڕۆژه‌ی ئاودانی به‌ده‌رو جه‌سان‌و زربا‌تیه‌ی دا که بێنێته سێ ملیون‌و په‌نجا هه‌زار دینار له جیاتی ٢ ملیون‌و ٥٠٠ هه‌ازر دینار .
هه‌روه‌ها (٨) هه‌زار دیناری تر بۆ پڕۆژه‌ی (مسیب الکبیر) ته‌رخان‌کرا .
وه بڕیاردرا که لیژنه‌یك پێك بهێنرێت بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رپه‌رشتی لێکۆڵینه‌وه‌و پێشخستنی که‌رتی گشتی بکات وه ئه‌م لیژنه‌یه له به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی (التعاون الزراعی) و به‌ڕێوه‌به‌ری گشتی ئیزگه‌ی میکانیکی له ده‌زگای هه‌لکۆڵین‌و سه‌رۆکی یه‌کێتی گشتی هه‌ره‌وزکاریه‌کان پێك دێت .

هه‌لبه‌ندێك بۆ په‌ره‌رده‌کردنی زانیاری له هه‌ولێر

وه‌زاره‌تی نیشته‌جێکردن بڕیاری دروست کردنی هه‌لبه‌ندێکی په‌ره‌رده‌ی زانیاری له هه‌ولێر دا که (٩٥) هه‌زار دیناری تێئه‌چێت‌و له چه‌ند هۆلێکی ده‌رس وتنه‌وه‌و پیشاندانی فلم‌و موخته‌به‌ره‌و ورشه‌ی میکانیك‌و داراتاش‌و به‌شی لێکۆڵینه‌وه‌ی فه‌له‌ك پێك‌هاتووه .
وه ئه‌وه‌ی شایه‌نی باسه سێ هه‌لبه‌ندی زانیاری تر له‌نه‌ینه‌واو سلێمانی‌و به‌سرا به ٢٥٠ هه‌زار دینار دروست ئه‌کرێنی .

ئ.د.ع

پڕۆژه‌ی ئه‌لبانی نه‌ینه‌وا

ئیش ئه‌ندازیاری م ده‌نی له پڕۆژه‌ی کارگه‌ی ئه‌لبانی موسڵ به‌رده‌وامه .
وه ئه‌م پڕۆژه‌یه له سه‌ره‌تای‌مانگی ته‌موزدا ته‌واوئه‌بێت‌و وزه‌ی به‌رهه‌م هێنانی‌له‌ڕۆژێك‌دا ٢٠ ته‌ن شیرو (٦) ته‌ن‌ماست وه ته‌نێك به‌نیروه‌ته‌نێکیش قه‌یماخ‌و ساردەمه‌نی ئه‌بێت .
وه‌له‌لایکی‌تریشه‌وه ئاڵه‌ت‌ومه‌کینه‌ی کارگه‌ی میو ه‌له ووڵات دا دانان‌ی دهۆك گه‌یشته‌ووڵات‌و ئیش ئه‌ندازیایی ئه‌م پڕۆژه‌یه‌ش ده‌ستی‌پێ‌کراوه .
وه له ناوچه‌ی دهۆك‌و ناوچه‌نزیکه‌کانه‌وه میوه بۆ ئه‌م کارگه‌یه ڕه‌وانه‌ئه‌کرێت .

ناردنی دارو ئاسن بۆکوردستان

کۆمپانیای گشتی هێنانی‌دارو ئاسن ، دارو ئاسن هه‌مه جۆری بۆ کوردستان ناردووه‌بۆ ئه‌وه‌ی له ئاوه‌دانی کردنی کوردستان دا به‌کار بهێنرێت .
وه ئه‌وه‌ی شایه‌نی باسه کۆمپانیای ناوبراو سێ لقیش له پارێزگای هه‌ولێرو دهۆك‌وسلامانی ئه‌کاته‌وه .

ڕوون کردنه‌وه‌یه‌ك

پاش ساڵو نیوێك له‌ئه‌رك‌وماندوبوون کتێبی به‌سه‌رهات‌و ژیانی زاناو ئه‌دیب‌و شاعیری‌ناوداری کورد مه‌لا محه‌مه‌دی کۆیی که‌وته بازار وه ده‌مه‌وێ‌به‌خوێنه‌ری به‌ریز ڕابگه‌یه‌نم که زۆر هه‌له‌و چه‌وتی چاپه‌مه‌نی‌به‌رچاو ده‌که‌وێ سه‌باره‌ت :
دووره ده‌ستی چونکه له چاپخانه‌ی نه‌جه‌ف خرایه ژیر چاپ خوشم له هه‌ولێر هه‌رچه‌نده مامۆستایه‌کی به‌ریزی دۆستم ئه‌رکی ئه‌وه‌ی خستبوه‌سه‌رشان له‌گه‌ڵ‌ئه‌وه‌شدا چونکه کریکاره‌کانی چاپخانه کوردی‌نازانن وه شاره‌زاییان له‌زمانی کوردی نیه که‌بتوانن چه‌وتی‌وهه‌ڵه راست بکه‌نه‌وه .

٢ ـ پتر جێگای په‌ڕۆشه‌یه‌ك‌دوو په‌ر له‌پێشه‌وه‌ی کتێبه‌که که‌وێنه‌ی شێخ نوره دین برای‌جه‌ڵی‌زاده وه‌چه‌ند دیرێك له مێژووی ژیانی تیدا بوو که‌چی‌بزربان کردووه کتێبه‌که‌ش نووشی پچران بووه .

٣ ـ هه‌ندێ نووسینی‌پێشه‌کی له‌سه‌ره‌تای چه‌ند هه‌لبه‌ستێك‌دا نووسیبووم‌که‌چی له‌چاپخانه‌که‌دا هه‌لیان بووارد‌وه‌و نه‌یان نووسیوه‌جاداوای لێ‌بوردن له‌خوێنه‌ری به‌ڕێز ده‌که‌م له‌و ناته‌واویانه‌ی‌باسم‌کرد که هه‌مووی له‌ئاره‌زوو ده‌سه‌لاتی من به‌ده‌ر بوو .

عبدالخالق علاءالدین

١١ ملیون دینار بۆ پڕۆژه‌ی پیشه‌سازی بۆ نیشته‌جێ کردنی له واسط

به‌ڕێوه‌به‌رایه‌تی ناوچه‌یی واسط دروست‌کردنی چه‌ند پڕۆژه‌یکی نیشته‌جێ کردن‌و پیشه‌سازی‌و خزمه‌تگوزاری به‌قۆناغه‌رات کردن‌دا . وه ئه‌م پڕۆژه‌یه ١٠ ملیون‌و ٩٠٠ هه‌زار دیناری تێئه‌چێت .
وه ئه‌م پڕۆژه‌یه له دروست کردنی کارگه‌یکی خشتی میکانیکی که وزه‌ی به‌رهه‌مهێنانی سالانه‌ی ١٢ ملیون خشته‌وه له کارگه‌یکی تری ئه‌چی ئه‌کنیکی‌و له دروست‌کردنی هه‌زارو ٤٠ خانووو چه‌ند قوتابخانه‌و نه‌خۆشخانه‌و گازینوو بازارو ده‌مار پێك‌هاتووه .

جوتیارانی که‌رکوك ٧٠٧ هه‌زار دۆنم زه‌وی ئه‌چێنن

جووتیارانی که‌رکوك له‌و زه‌وی‌یه‌ی که ملیۆنێك‌و ٨٦٢ هه‌زار دونمه ٧٠٧ هه‌زارو ٣٩٢ دونمیان چاندوه .
وه ئه‌م زه‌وی‌یانه‌ش ٥٣٧ هه‌زار دونمی کراوه به‌گه‌نم‌و ١٥٦ هه‌زار دونم به‌جۆ وه (٦) هه‌زارو ٥٠٠ دونم به پاقله وه (٣) هه‌زارو (٥٠٠) دونم به چه‌وه‌ندر وه (٢) هه‌زارو ٨٠٠ دونم به‌سه‌وزه‌ی زستانه وه هه‌زارو (٩٥٢) دونم به وێنجه‌و نیسك‌و کتان‌و نۆك‌و سیر ، وه له‌لایکی تره‌وه لایه‌نه ته‌کنیکیه‌کانی ناوچه‌ی کشتوکاڵ له مانگی رابردوودا پەیمانی له‌گه‌ڵ ١٨٩ ماڵه جووتیار به‌ست بۆ ئه‌وه‌ی ـ ١١ ـ هه‌زارو ٢٣٨ دونم کشتوکاڵ بکه‌ن .
وه له ناحیه‌ی دبس ـ ١١ ـ هه‌زارو ٦٨١ دونم خێزانه جووتیاره‌کان کشت‌و کاڵی کردبو به‌رو سه‌دەمو جه‌نگین‌یان له دژی روس هۆی ئه‌وه‌بو عوسمانی له‌ناویاندابو . بۆیه عوسمانیه‌کان سه‌رداری بۆکان‌وه هه‌ندی سه‌روکی ناوچه‌ی بانه‌و مه‌هابادیان خنکانو .

شێخ مه‌حمودی نه‌مر و هه‌ڵگیرسانی دەیگیرێته‌وه

ـ معروف ـ قه‌ره‌داغی ـ

خیابانی نازناوه بۆ شێخ محمد که یه‌کیکه له ئاخۆن‌و پیاوه ناوداره دیموکراتی خوازه‌کانی کێتی ئه‌م پیاوه ته‌لیفیکی گه‌وره‌ی به‌ربانی فارسی هه‌یه‌و له له‌پاش جه‌نگی یه‌که‌م ١٩١٤ ـ ١٩١٨ له به‌ورێز چاپ‌کراوه .
خویشی له‌پاش چاپکردنی کتێبه به‌نرخه‌که‌ی میری کوشتی‌و لاشه‌که‌ی به‌سه‌ر شه‌قامه‌کانا راکێشرا لام وایه به‌وبۆنه‌وه به (خیابانی) به‌ناو بانگ بوه .
زۆربه‌ی کتێبه به‌نرخه‌که‌ی خیابانی میرۆی جه‌نگی یه‌که‌م‌و پەیوەندی به‌کوردووه‌یه به‌تایبه‌تی کوردی ئێران‌و کوردی باکووری عیراق‌و ده‌وری روسیای قه‌یسه‌ری . زۆر له سوپای قه‌یسه‌ری پێپه‌ستبو‌و ناکاداری ڕێگا به لای که‌مه‌وه !! (١٠) ملیۆن سه‌رباز بکرێت به‌نوخته به‌دریژی له‌سه‌ر ئه‌م ڕێکایه‌دا ئینجا بتوانن پاریزگاری ڕێگا بکرێت که به‌شیوه‌یکی ڕێك‌و پێك شت بگاته ده‌ست له‌شکر ئه‌مه‌یش له توانای روس‌و هیچ حکومه‌تێکدا نیه . چونکه به‌راستی ئه‌م کورد نه زۆر ئازاو به‌جه‌رگ‌و نه‌ترسن . سه‌ره‌رای ئه‌وه‌یش زۆر تفه‌نگ چین‌و مه‌شقی شه‌وی ـ ناوشاخ‌و چیایان زۆرکردوه . هه‌روا شاخ‌و که‌ژو کێوه سه‌خته‌که‌ی ئیشیان‌و سورشتی ئاووهه‌وا‌و ساردی‌و گه‌رمی ولاته که‌یان زۆر یارمه‌تی‌یان ئه‌دات . له‌وانیش پیاوێکیان‌زۆژی به‌نانیکی وشك ده‌ربه‌ڕێت . خۆ به‌تایبه‌تی چست‌و جالاکی‌و گورجی‌خویان‌و ئه‌سپه‌کانیشیان، ئه‌وه‌نده خێراو گورجن ئه‌ڵێی بروسکه‌ن .
جه‌نه‌ڕاڵ له‌به‌ر ئه‌م هۆیانه ناردی به‌شوێن سه‌ره‌ۆك عه‌شایره‌کانداو دیاری‌وخه‌ڵاتێکی زۆری‌دانێ‌و پەیمانی‌دانی به‌مه‌رجێ یارمه‌تی سوپای روس بده‌ن باتێکه‌ڵیش نه‌ین به‌جه‌نگ شان به‌شانی روس به‌ڵام له دژی سوپای روس نه‌بن . پاش کوتایی جه‌نگ‌و که‌وتنی عوسمانی حوکمێکی سه‌ربه‌خۆیی بۆ کوردی ئێران‌و ناوچه‌ی باکوری عیراق دامه‌زرێنێت .

خیابانی حکومه‌تی مردوی ئێران له‌سه‌ر ئه‌م ڕێکه‌وتنه تووره‌بو بێزاری خۆی به‌رابه‌ر به روس ده‌ربڕ ونی ئه‌م کرده‌وه‌یه مانای ئه‌وه‌یه ئێوه حکومه‌تێکی حکومه‌تێ له‌ناو حکومه‌تێکی ره‌سمیدا دائه‌مه‌زرێنن ئه‌ڵێت جه‌نه‌ڕاڵ له‌وه‌ڵامداوتی راسته‌ ئێوه‌حکومه‌تن به‌ڵام بێده‌سه‌ڵاتن ده‌سه‌ڵات به‌ده‌س کورده‌وه‌یه .
نه‌ك ئێوه ـ بۆ کوردی ناوچه مه‌ریوان‌و پنجوین ئه‌ڵێت ئه‌مانه له‌گه‌ڵ سوپای تورکدان شان به‌شان له‌شکری عوسمانی له ژێر ناونیشانی کوردستان له ساڵه‌کانی شه‌رسیه‌که‌مدا .

(١) بروانه گوفاری کوری زانیاری کورد به‌ش یه‌که‌م له به‌رگی دو ل ١٧٩ ـ ٢٣٩ له نوسینی ده کمال مه‌زهه‌ر له ژێر ناونیشانی کوردستان له ساڵه‌کانی شه‌رسیه‌که‌مدا .

● ئه‌بوایه نوسه‌ری به‌ڕێز زیاتر په‌نجه‌ی‌بۆ ئه‌و سه‌رچاوانه دریژبکردایه که سوودی لێوه‌رگرتووه‌و میژی رووداوه‌کانی ده‌ست‌نیشان بکردایه .

هه‌رچه‌ن پاش ئه‌وه‌ی ئینگلیز سلیمانی داگیر کرد . له‌سه‌ر داخوازی شێخ مه‌حمود وشێخ مه‌حمود کرا به حوکمدار ـ ماوه‌یکی پێنه‌چو نیوانی شێخ مه‌حمود وئینگلیز تێك چو . شێخ مه‌حمود ویستی په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ روسیای بولشفی‌دا په‌یدا بکات‌و بهم هویه‌وه نامه‌ی نارد بۆ ته‌وریزتاران بۆ باڵویزه‌کانی روسیا . به‌ڵام پاش چی . پاش ئه‌وه‌ی له‌و کاته‌دا به‌یداخی ئینگلیز له سه‌ر روی زه‌مین‌دا خۆری لێ ئاوانه‌بوبو .

Institut kurde de paris

نامەیەکی کراوە

هەرچەندە رۆژنامەی هاوکاریم بێ ئەگەرتو بە خۆشی یەوە ئەیخوێنمەوە ، بەڵام کە ئەڕوانمە ئەوبابەتانەی فۆلکلۆر بەتایبەتی پەندی پێشینان و گۆرانی میللی ٠٠ هەناسەیەکی قوڵی ناخۆش هەڵئەکێشم ٠٠ چونکە ئەوەی ئێمە ئەمانەوێ ئیشەکەمانی بێ تەواو نابێ ٠!

بەڵێ کاک محمود زامدارو مامۆستا توفیق وردی و خالد جوتیار کە هەوڵی کۆکردنەوەو بۆژاندنەوەی بابەتەکانی فۆلکلۆر ئەدەن جێگای شانازین ٠ بەڵام ئەوەندە هەیە ئیشەکەیان بە نیوە نا چڵێ هێشتۆتەوە بۆ یەکێکی وەکو ئێمە کە لە فۆلکلۆری کوردی وبابەتی پەندی پێشینان ئەکۆڵینەوە زۆرگرانە٠ پێویستە هەریەکێک لە ئێمەو مانان ئەگەر هەوڵی کۆکردنەوەی زانراوەکانی فۆلکلۆری کوردیمان دا ئەبێت پاسپۆرتێک بۆ هەر بەشێک لەو بەشانە دروست بکەین ئەویش بریتین لەم خالانە :

١ - کێ کۆی کردۆتەوە ٠٠
٢ - لەکوێ (بۆ نمونە لە هەولێر) ٠
٣ - کەی (١٠-٩-١٩٧٢)
٤ - لە دەمی کێ (مام نەحمەد) ٠٠
٥ - خەڵکی چ ناوچەیەکە ئەو مرۆڤە ٠٠٠
٦ - بە کام شێوە قسەی نەکات ٠٠٠
٧ - تەمەنی چەندە ٠٠٠

ئەمە کارێکی سەرکەوتووە هەم بۆ خاوەنەکەی و هەم بۆ ئەوانەی ئەیانەوێ لە کارێکی زانستی بکۆڵنەوە ٠

خۆزگە هەر یەکە لە ڕێگای خۆیەوە هەوڵی کۆ کردنەوەی پەندی پێشینانی ئەدا بەم شێوە نوێیەی کە نووسیومە ، بۆ ئەوەی ئێمەش پاشە ڕۆژ بزانین میللەتی کورد خاوەنی چەند پەندی پێشینانە ٠

بۆ نموونە فلندە تا ساڵی ڕابوردوو (١٥٠) ملیون پەندیان کۆ کردۆتەوە ٠٠ لە یەکێتی سۆڤیەیەت دا ، کۆماری تاجکستان ٣٦ ملیون پەندیان کۆ کردۆتەوە بە مەرجێ هەر پەندێک پاسپۆرتێکی لەگەڵە ٠ کەچی میللەتی کوردیش بەپەڵە قاڕێ ئەگاتە ٦ هەزار ٠٠ ئیتر دەست لەناو دەستو هێز لە خوا ٠

شوکریە ڕەسوڵ
مۆسکۆ

● ئامێ فرمێسک وماچ لە شیعری من دایە ● ● ○

ئەمە قسەی « پابلۆ نرودا » گەورەترین شاعیری ئەم سەردەمەیە ٠

پابلو نرودا شاعیرو نیشتمانپەروەری شیلی، سالێک لەمەوبەر کۆچی دوایی کرد ٠ نەخۆش بوو ، لەچێدا کەوتبوو کە کودیتا فاشیستیەکەی شیلی حکومەتی دوکتور سالوادور ئالندەی ڕووخاند ٠ زۆر لە دۆستو ئاشناو هاوخەباتەکانی پابلو نرودا کوژران ٠ ئەم کارەساتە مردنی ئەو پیاوە گەورەی خێراترکرد ٠ هێشتا تەرمەکەی لەماڵێ نەگواز ڕابۆوە فاشیستەکان ماڵیان تاڵان کردو کتێبەکانیان سووتاند ٠

پابلو نرودا هەر لەبەرئەوەی ناوی نەکردبوو کە هونەرمەندانە شیعری دادەنا ٠ بەڵکوو ئەو نیشتمانپەروەرێکی کەورەبوو ٠ گەڵو نیشتمانی خۆی زۆرخۆش دەویست و بۆ ئازادی ئەوان خەباتی دەکرد ٠ ئەو پارێزەری مافی زەحمەتکێشان بوو ٠

پابلو نرودا هەستی ئینسانی ئاواتی شۆرشگێڕی ، عیشقی نیشتمانپەروەری دە شیعری خۆی دا دەگونجاند ٠ زۆرتر لەبەر ئەوەبوو کە بەگەورەترین شاعیری سەردەمی ئێمە ناسرابوو٠ بەبۆنەی تێپەڕبوونی ساڵێک بەسەر کۆچی دوایی ئەم شاعیرە مەزنەدا ، بەشێک لە بەسەرهاتی ژیانی ئەو ، بەقەڵەمی خۆی بۆ خوێنەرانی بەڕێزی هاوکاری دەگێڕینەوە :

ئاخرو ئۆخری ساڵی ١٩٤٣ هاتمەوە « سانتیاگۆ » ٠ لە خانوێکدا نیشتەجێ بووم کە بەقیستی درێژخایەن کڕیبووم٠ جێگای کتێبەکانم لەو خانوەدا کردەوەو جارێکی تر ژیانێکی دژوارم دەستپێ کرد ٠

سەرلەنوێ وەدوای سەربەرزی و خۆشی و ئاوەدانی نیشتمانەکەم جوانی بەهێزی سروشت ، نازومەکری ژنان ، کاری هاوماڵەکانمو وریایی هاونیشتمانەکانم کەوتم ٠ ولاتەکە نەگۆڕابوو ٠ دێهات و مەزراکان چۆڵو ماتبوون ٠ ناوچەی کانگاکان هەژاری و نەداریەکی بەسامی تێدابوو ٠ یانەو باشگاکان پڕبوون لەپیاوی تەرپۆش ٠ دەبوایە بڕیاربدەم ٠ ئەو بڕیارەی دام ، بوو بە هۆی ئازارو ڕاونانم ٠ بەڵام کاتی پرشنگداریشی بەدواوەبوو ٠

کام شاعیر لە وە پەشیمان دەبۆوە ؟ « کورزیو مالاپارتە » کە ساڵەکانی دوایی وتووژی لەگەڵ من کرد ، لەوتارێکدا نووسی : « من کۆمۆنیست نیم ٠ بەڵام ئەڕبیام بەشاعیر ، وەک پابلو نرودا دەبووم ٠ لێرەدادەبێ هەڵوێستی خۆت دیاری بکەی ٠ بۆ ترومبێلیکی کادیلاک، یا بۆ خەڵکێکی بێپێلاوو بێمەدرەسە ٠ »

لەچواری مارسی ١٩٤٥ ئەوخەڵکە بێپێلاوو بێمەدرەسە ، بە نوێنەری مەجلیسی سەناهەڵیان بژاردم ٠ هەمیشە شانازی دەکەم کە هەزاران کەسی شیلی لە دژوارترین ناوچەکانی وڵات ، لەمەڵبەندەکانی شۆڕەکات و کانگای مس دەنگیان بۆ دام ٠

تێبەرین بەچۆڵو بیابانەکانی شیلی و ئارژانتین دا زۆر دژواربوو ٠ نزیکەی (٥٠) ساڵەو ناوچانە نەباریبوو ٠ چۆڵی و ویشکاوێی مۆری خۆی بەرووەتی کرێکارانی کانگاوە نابوو ٠ دەمو چاویان سووتابووتێبەرین بەچۆڵیدا ، دەست لە چیادانو سەرکەوتنو هاتنەوەخوار ، ئەو ماڵەوماڵکردن ، شارەزابوون لەکارو ژیانی خەڵک ، خۆدانان بەهەڵسوو ڕێنەری هیوای ئینسانەکانی گۆشەگیرو ڕاپڕ بێئیرادە ، ئەوانە بەڕەسەکی ئەوتۆنین کە بەدڵخوازوە ئەستۆی خۆیان بگری ٠ سەرەڕای ئەوە ،شیعری من ڕێگای پێوەندی لەگەڵئەوان کردەوەو توانی لەڕێ هاونیشتمانەکانمو ژیانی دژواری ئەوان دا دەستاودەست بکاو وەک برایەکی پارێزراو لەتێکەڵاوی زۆژئاوا ، پێشوازی لێبکرێ ٠٠

من چەند ساڵ ئەو چۆڵوبیابانەگەڕام ٠ وەک نوێنەری هەڵبژاردەی دانیشتوانی ئەوناوچەیە ، وەک نوێنەری کرێکارانی کانگاکان کە هەرگیز بەخەو کڕاواتیان نەبووە ٠

کەسێکی لەچۆڵو سەحرایەدادەگەڕێ ، وادەزانێ چۆتەکورەی مانگ ، ئەو ئەستێرەی بەڕواڵەت خاڵو بەتاڵ، سەروەت و سامانی هەراوی نیشتمانی منی تێدایە ٠

بەڵام دەبێ لەهەرزی وشکاوەلەکانگای بەرو ، کوونی سپی و بەردی ڕەنگین دەربێنی ٠ کەمشوێنی وا هەیە لەدنیادا کە ژیانی تێدائەوەندە دژوار بێو لەهەموو خۆشییەک دوور بێ ٠ کۆێرەوەریەکی زۆری دەوێ تابتوانی ئاوێک بگەیەنیە ئەوێ ٠

ئەو شوێنی من لێی لەدایکبووم ئەو سەری دیکەی کۆماری شیلییە ٠ من لە ناوچەیەکی سەوزو مێشەڵانو تەڕ وبڕ لە دایکبووم ٠ بەمندالی لەنێو بەفرو باراندا ڕامبواردوە ٠

هەر ئەوەندە کە من ئەوچۆڵوبیابانە بێئاوو گیایەم لەبەر چاوگرت ، گۆرانیکی تەواوبوودەژیانمدا ٠ نوێنەرایەتی ئەو ئینسانانە ، نوێنەرایەتی گۆشەگیری ئەوان ، کارێکی دژوار بوو ٠ وڵاتی ڕووتەنوبێگیاو شینایی و بێئاو مەسەلەیەکی مەترسیدار وئینسان بەزێنە ٠ لەلێرەوارو ڕووخی چەمو ڕووبارداو هەموشت لەگەڵ ئینسان قسەدەکا ٠ بەڵام چۆڵو بیابان ئەو شتانەنازانێ ٠

چەند ساڵ ئەو چۆڵوبیابانەگەڕام ٠ وەک نوێنەری هەڵبژاردەی دانیشتوانی ئەوناوچەیە ، وەک نوێنەری کرێکارانی کانگاکان کە هەرگیز بەخەو کڕاواتیان نەبووە ٠

کەسێکی لەچۆڵو سەحرایەدادەگەڕێ ، وادەزانێ چۆتەکورەی مانگ ، ئەو ئەستێرەی بەڕواڵەت خاڵو بەتاڵ، سەروەت و سامانی هەراوی نیشتمانی منی تێدایە ٠

بەڵام دەبێ لەهەرزی وشکاوەلەکانگای بەرو ، کوونی سپی و بەردی ڕەنگین دەربێنی ٠ کەمشوێنی وا هەیە لەدنیادا کە ژیانی تێدائەوەندە دژوار بێو لەهەموو خۆشییەک دوور بێ ٠ کۆێرەوەریەکی زۆری دەوێ تابتوانی ئاوێک بگەیەنیە ئەوێ ٠

ئەو شوێنی من لێی لەدایکبووم ئەو سەری دیکەی کۆماری شیلییە ٠ من لە ناوچەیەکی سەوزو مێشەڵانو تەڕ وبڕ لە دایکبووم ٠ بەمندالی لەنێو بەفرو باراندا ڕامبواردوە ٠

هەر ئەوەندە کە من ئەوچۆڵوبیابانە بێئاوو گیایەم لەبەر چاوگرت ، گۆرانیکی تەواوبوودەژیانمدا ٠ نوێنەرایەتی ئەو ئینسانانە ، نوێنەرایەتی گۆشەگیری ئەوان ، کارێکی دژوار بوو ٠ وڵاتی ڕووتەنوبێگیاو شینایی و بێئاو مەسەلەیەکی مەترسیدار وئینسان بەزێنە ٠ لەلێرەوارو ڕووخی چەمو ڕووبارداو هەموشت لەگەڵ ئینسان قسەدەکا ٠ بەڵام چۆڵو بیابان ئەو شتانەنازانێ ٠

چەند ساڵ ئەو چۆڵوبیابانەگەڕام ٠ وەک نوێنەری هەڵبژاردەی دانیشتوانی ئەوناوچەیە ، وەک نوێنەری کرێکارانی کانگاکان کە هەرگیز بەخەو کڕاواتیان نەبووە ٠

کەسێکی لەچۆڵو سەحرایەدادەگەڕێ ، وادەزانێ چۆتەکورەی مانگ ، ئەو ئەستێرەی بەڕواڵەت خاڵو بەتاڵ، سەروەت و سامانی هەراوی نیشتمانی منی تێدایە ٠

بەڵام دەبێ لەهەرزی وشکاوەلەکانگای بەرو ، کوونی سپی و بەردی ڕەنگین دەربێنی ٠ کەمشوێنی وا هەیە لەدنیادا کە ژیانی تێدائەوەندە دژوار بێو لەهەموو خۆشییەک دوور بێ ٠ کۆێرەوەریەکی زۆری دەوێ تابتوانی ئاوێک بگەیەنیە ئەوێ ٠

ئەو شوێنی من لێی لەدایکبووم ئەو سەری دیکەی کۆماری شیلییە ٠ من لە ناوچەیەکی سەوزو مێشەڵانو تەڕ وبڕ لە دایکبووم ٠ بەمندالی لەنێو بەفرو باراندا ڕامبواردوە ٠

هەر ئەوەندە کە من ئەوچۆڵوبیابانە بێئاوو گیایەم لەبەر چاوگرت ، گۆرانیکی تەواوبوودەژیانمدا ٠ نوێنەرایەتی ئەو ئینسانانە ، نوێنەرایەتی گۆشەگیری ئەوان ، کارێکی دژوار بوو ٠ وڵاتی ڕووتەنوبێگیاو شینایی و بێئاو مەسەلەیەکی مەترسیدار وئینسان بەزێنە ٠ لەلێرەوارو ڕووخی چەمو ڕووبارداو هەموشت لەگەڵ ئینسان قسەدەکا ٠ بەڵام چۆڵو بیابان ئەو شتانەنازانێ ٠

چەند ساڵ ئەو چۆڵوبیابانەگەڕام ٠ وەک نوێنەری هەڵبژاردەی دانیشتوانی ئەوناوچەیە ، وەک نوێنەری کرێکارانی کانگاکان کە هەرگیز بەخەو کڕاواتیان نەبووە ٠

کەسێکی لەچۆڵو سەحرایەدادەگەڕێ ، وادەزانێ چۆتەکورەی مانگ ، ئەو ئەستێرەی بەڕواڵەت خاڵو بەتاڵ، سەروەت و سامانی هەراوی نیشتمانی منی تێدایە ٠

بەڵام دەبێ لەهەرزی وشکاوەلەکانگای بەرو ، کوونی سپی و بەردی ڕەنگین دەربێنی ٠ کەمشوێنی وا هەیە لەدنیادا کە ژیانی تێدائەوەندە دژوار بێو لەهەموو خۆشییەک دوور بێ ٠ کۆێرەوەریەکی زۆری دەوێ تابتوانی ئاوێک بگەیەنیە ئەوێ ٠

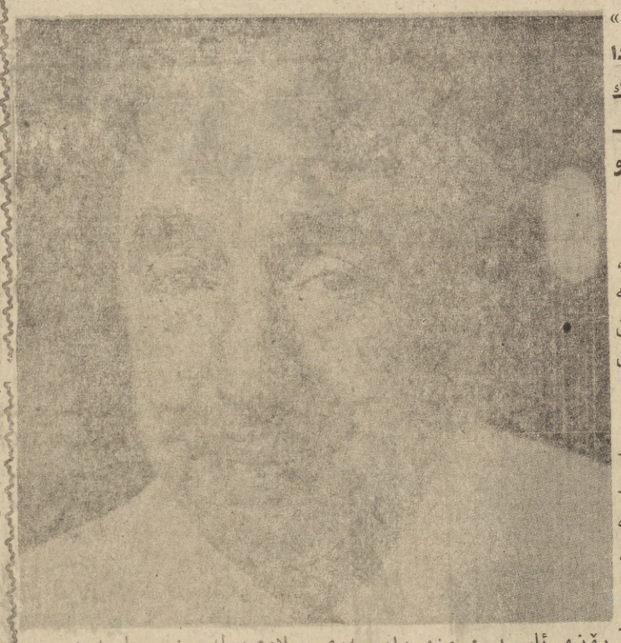

ڕۆن و ئاسید ٠ من و ڕابەری سەندیکا بەسەر تەختە داریکدا دەڕۆیشتین ٠ پێڵاوەکانمان پڕ لەقورەو دەبوون ٠ دەیانگوت : « ئەو تەختەدارانە بەنرخی ١٥ مانگرتنی دوابەدوای یەک و هەشت ساڵ خەبات و داواکردن و حەوت کۆژراو بۆ ئێمە تەواو بوون » ٠

لە مانگرتنێکدا ، پولیس حەوت کەسی لە ڕابەری کرێکاران گرت ٠ پۆلیسی سوار کرێکاریان بەپەتیک دەپاش تەرکی خۆیان خستبوون ، پاشان بەچەند گوللەکوشتیانن ٠

تەرمەکەیان لەبەر سەرمای بیابان دا مایەوە ، تا لەدوایبدا هاوالەکانیان دۆزیانن وەو ناشتیانن ٠

لە « ماریالنا » قسەم دەکرد ٠ نێو کارگایەکە پڕبوو لە ئاوو پێش ئەو کارەسانە وەزع خراپتربوو ٠ ساڵی ١٩٠٦ کرێکارانی کارخانەی (شورە) مانیان گرتبوو ، هاتنە شاری تا داخوازەکانیان تەسلیمی حکوومەت بکەن ٠ هەزاران کەس کە لەریگادا ماندووو هیلاک ببوون ، لە پێش مەدرەسەیەک لەمەیدانێکی تەنگدا کۆبوونەوە کە بحەسێنەوە ٠ خەریک بوون بەیانی بچنە لای حاکم و داخوازەکانیان بەو بڵێن ٠ بەیانی زوو هێزی چەکدار مەیدانەکەیان گەمارۆدا ، بەبێ قسەوباس دەسڕێژیان لەوخەڵکەکردو پتر لەشەش هەزار کەس تەرمیان کەوتەگۆڕێ ٠

ساڵی ١٩٤٥ وەزع هێندێک باشتربوو ٠ بەڵام جاروبار هەستم پێدەکرد کە سەردەمی کوشتو کوشتار گەڕاوەتەوە ٠ جارێک نەیان هێشت کە لە ڕەستوورانی سەندیکادا لەگەڵ کرێکاران قسەبکەم ٠ من بۆ دەڕەوەم بانگکردن کە قسەیان بۆ بکەم ، ئێمە دوو سەد کەس بووین ٠

لەپڕ زرێلی دەوریان دا ، شەستیریان تێگرتبووین تامن قسەکانم تەواوکرد ٠

من لەو سەفەرانەدا شەوانی درێژ لەخانووی فەقیرانو لە لەگۆخ و ئاغەڵانداد دەنووستم ٠ هەمیشە لەدەرگای کارخانە پێشوازیان لەمندەکرد ٠ شەوو ڕۆژ خەڵک دەهاتە شوێنەکەی من و سکاڵایان دەکردو داوایان دەکرد کەیارمەتیان بدەم ٠ جاری وا دەبوو لەبەر نەبوونی چای زاڵەیان دەهات ، دەیانگوت ئەگەر چای نەخۆینەوە سەرەیشەی دەگرین ٠

ئەو خەڵکە لەوچۆڵوبیابانە ، لەژێر ئەو عاسمانە ، لە جوار دیواری کشومات دا ، هەمیشە وریایی سیاسیان نیشان دەدا ٠ دەیانەویست بزانن لە یوگوسلاوی و لەچین چ باسە ٠

حەزیان دەکرد ئاڵوگۆڕو تەنگو چەڵەمەی وڵاتەکەمان ، کارەساتی سۆسیالیستی یەکان ، کارەساتی مانگرتنی ئیتالیا ، دەنگوباسی شەڕوپەرەگرتنی شۆرش لە وڵاتانداد بزانن ٠ لەسەدان کۆبوونەوەدا داوایان لێدەکردم کەشێعرەکانم بخوێنمەوە٠ دیارە ئەمەدەزانی دەشێعرەکانم دەگەن یانا ٠ بەڵام گرینگنەبوو ٠ من خۆم هەرگیز دەهێندیک شێعری « هولدرلین »یان « مالارمە » نەگەیشتم و بەڕێزو بەسۆزێکەوە دەمخوێندنەوە ٠

— ئەمیر —
ئامادەی کردوە

ئارت بوخوالد گالتەنووسی ئەمریکایی :

دکتۆرگیان فریای نەخۆش کەوە

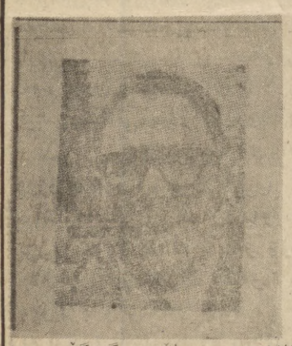

« مام سام » یان لە سەر قەرەویلێت راکیشا بوو ، دەیان بردە هۆدەی عەمەلیات ٠

بڕین پیچ پرسی : « ئەو نەخۆشیەکەی دیارە چیە ؟ »

« جان کیو میللەت » بڕازای مام سام گوتی :

(نازانم ٠ وەکی ماسانی « تضخم» دوو ئەوەندە لێدەدا ، بەرهەمی ناخالیسی تەتەوایی ناتوانی خۆی ببزوێنێ ٠ دەردەکەی « ماسان » تضخمو « وەستان » ڕکودە ٠ لام وایە دەبێ زیاتر شریقەی « پارە »ی لێ بدەین ٠

دوکتوری سێیەم گوتی : « هەرووکتان بە هەڵە چوون ٠ ڕەگی « ماسانی » نەخوش دوو ئەوەندەی لێدەدا ٠ ڕیگای ڕزگاری ئەوەیە ، قاچی ببڕینەوە

یەکی تر گوتی : « مەگەر شێت بوون ؟ دەبێ قابلیەتی وەرگرتنی نەخوشەکە زیاد بکەین ٠ خێرا شریقەیەکی لێبدەن » ٠

دوکتوریکی دیکە نەڕاندی : « نا ٠٠٠ نا ٠٠ وا نیە ٠ هەموو بەدەنی بخەینە ژێر کۆنترۆڵو چاوەدێری ئابووریەوە ٠

— مالیات « باجی » بخەینە سەر دڵی ٠

— جەرگی بە عەمەلی جەراحی بگژڕین ٠ لێ گەڕێن نەختێکی خوین لەبەر بڕوا ٠

— بەشێک لەبودجەی بەرگری کەم کەنەوە ٠

— موخاریجی دیکەشی کەم کەنەوە ٠

لەو کاتەدا ، کە دوکتورەکان لە سەر شێوەی داوو دەرمانو چاکردنەوەی تیک بەر ببوون مام سامی هەژارو کڵۆل بەدەردو ئازارەوە دەینالاندو گینگڵی دەدا بەڵام کەس ئاوڕی وێ نەدەدا ٠ بڕازای مام سام سەری لێ شیدا بوو ٠ چاوی لە زاری ئەمو ئەو دەکرد ٠

ئاخرەکەی دوکتور فورد وە دەنگ هات :

— باشە ٠ سوپاستان دەکەم ئەگەر ئێوە نەبانی دەبوو چ بکەم ٠

پاشان دوکتور فۆرد دوکتورەکانی تری خەڵات کردو هەر دوکتورەی دوگمەیەکی قۆڵی بە دیاری دانێو تۆقەی لەگەڵ کردنو لە ژووری عەمەلیات وەدەری نان ٠

پاش ڕۆیشتنی ئەوان « میللەت » ڕووی کردە دوکتور فوردو گوتی :

— باشە ٠ ئیستا چ لە مامم دەکەی ؟

دوکتور فورد رەنگی بزرکاو گوتی : « دەبێ ئەو کارەی بکەین ڕێگای دیکەمان نیە » ٠

پاشان چوە لای مام سامو گوتی : « نازانم چۆنت پێ بڵێم » ٠

مام سام گوتی : « قەی ناکا دوکتور ٠ من خۆڕادەگرم » ٠

دوکتور فورد ڕەچێتەی دەرمانی بۆ نووسی : « دەبی لە سەر سفرەی چەندەی بۆت دەخوری بخڕی ٠ تادەتوانی ئەو دەرمانەش بخڕی ٠ ئیشەڵا تا چەند مانگی دیکە حالت باشتر دەبێ » ٠

● هەڤاڵ ●

دیموکرات تەهای گۆرانی بێژ ...

— دیموکرات تەها —

دیموکراتیکیوا کە لە ژێرسێبەری دارمێرو هەرمیدا چاوی کردۆتەوە ، لە ئاوی کانیە بێگەردەکانی گەلی دهۆکدا تینویەتی شکاند بێدیموکراتیک کە یەکەم دەنگ خزایە گوێی دەنگی کەووبووئیستا کە چۆن نەبێتە بولبولێکی دەنگ خۆشولەسەر کێوو چیمەنو لالەزارەکانی کوردستاندا هەربخوێنێ ، ئیستاکە چۆن چاو نەبڕێتە دیواڕۆژێکی پرشنگدار بۆخۆی کە چێگای شانازی خۆیو میللەتەکەیبێت ٠

هونەرمەندی سەرەتایی لەساڵی ١٩٦٠ لە شاری دهۆک هاتۆتە دونیاوە هەر لەمنالیەوە دڵی چووە بۆ مۆسیقاو گۆرانی بەتایبەتی کە گەیشتە ئەو تەمەنەی کە بەرانبەر خزمەت کردنی میللەتەکەی هەست بەلێ پرسینەوە بکات ، کاتێ لە پۆلی شەشەمی سەرەتایی دا بوو بۆ یەکەم جار پێی نایە سەرشانۆ دەمی کرد بە ناو دەمی مایکرۆفۆنداو گۆرانی (رابەجۆتیار)ی گازکرد ئیستاکەش گۆرانیبێژی تازەهەڵکەوتوو لەچالاکی دایەو چەند مانگێک لەوەو پێش گۆرانی (کراسێتەملیسە)ی تۆمارکرد وە لە شاری بەغدا بەشداریمیهرجانیەکەمی کوردی کرد و پەیوەندی لەگەڵ چەند گۆرانی بێژێکی کورد پەیدا کرد لەوانە (صلاح مجید) ، (قادر کابان) ٠٠ هتد بەڵام ئەو گۆرانی بێژەی کە ڕۆر کاری تێ کردبێ کاک صلاح مجیدبووە ٠

هونەرمەند نیازی وایە چەندگۆرانیەکی تریش تۆمار بکات لەم ڕووانەداو هیوایەکی پتەوی هەیە بۆ ئەوەی هەموو تەمەنی خۆی بۆ خزمەتی مۆسیقاوگۆرانی کوردی تەرخان بکات ٠

کەمال سید قادر

---

institut kurde de paris

حەلاو

گەرچی هەر لە منالییەوە چاوی لەم جیهانە نووقاندبوو بەڵام ئافرەتێکی شڵو مەڵو ئیسک سووکو سەرو زمان شیرین بوو ، هەموو بەیانییەک وەک هاو پەیمانی ڕۆژ بێتو بیەوێت یەکەم کەسێک بێت باوەشی پکاتەوە بۆ ئەو ڕووناکییەی نەی دەدی ،لەگەڵ ڕۆژدا هەڵ دەهات ٠

حەلاو زۆر پێویستی بە هاوڕێیەک بوو هاو دەنگو ڕەنگی بێتو تۆزێ ئەو خەمەزکماکەی بڕەوێنێتەوەو لەو تەنیاییە سامناکە دووری بخاتەوە ٠ وەکو نەزانێ نەگبەتی هاوڕێی گیانی بەگیانی ژیانێتی شووی کردو ئەنجام هاوڕێکەی لە خۆی کڵۆل تر دەرچوو ، وەک ئەم نابینایییێکی زکماکی لەگەڵ بوو ئەویش ناساغیێکی زکماک تر ٠٠ چەند ساڵێکی نەبرد بوونە خاوەنی سێ - چوار منداڵ ،لەڕەنگی زەردی چاوە بە قوواڵ چووە - کانیاڵ دا ژیانە پڕوپووچو بێ ئامانجەکەیانیت دەدی ٠

هەموو خەوو خەیاڵێکی حەلاو بە پارووە نانێکەوە بوو هاواری بڕسێتی منداڵەکانی بێ دەم کوت کات ، بە بەرگێکی گەرمو گوڕیوە بوو سەرمای زستیانیان لێ گل بداتەوە ٠ چاری نەماو لەگەڵ ڕۆژ داهەڵهاتنی کردە پیشە ، منداڵە ساواکەی دەکردەکۆڵی و ئەوانی کەش بە دوایەوە ، لەگەڵ یەکەم تیشکی خۆردا دەکەوتەکۆڵان و شەقامەکانو لەگەڵ دوا تیشکی خۆڕیش دا خۆی دەکردەوە بە ماڵ دا بۆ لای ئەو مێردە کڵۆڵەی کە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ دەبووە یەکێ لەکەڵو پەڵە شڕەکانی ناو ماڵەکە ٠

هەموو شەوێ پێش نوستن دەنگی ناو بازاڕو شەقامەکانی لە گوێدا دەزرنگایەوە تاتوندتر خۆی گرەتۆڵە بکردایێ لە ناو ئەو پارچە سپیالەی تیای دا دەنوست دەنگەکان زیاتر تەنگیان پێ هەڵدەچنی ٠

— سەیرە ٠٠ بەخۆی تێر ناخوا ، سێ چواریکی شوێن خۆی خستووە

— وەلا ٠٠ خۆ خراپیش نیە ٠٠ یەعنی

— دەسا ٠٠ لەشو لارێکی عالی پێوەیە

— چاوی تێکی داوە

— باوکم تۆ هەقی چاویت چیە ، بڕوانە بەژنی ٠

ناچار لە دوای دا کە ماندوو دەبوو گوێچکەشی وەکو چاوی دەئاخنی هەموو قبووڵ دەکرد بۆ ژیان ٠٠ ژیانێک لەوە دەچوو لەم دوایییانە دا گەردوونیش لە دروست کردنی پەشیمان بوو بێتەوە ، بۆیێ شەوێکی زستانی تووش بە پەڵە ژیانی ئەو خێزانەی بەسەر هەورە تریشکەیەک دا ساغ کردەوەو گە ڕۆژی سەبەینێ هەڵهات حەلاوی لەگەڵدا هەڵنەهات ٠

شیرین ٠ ک

میژووی مادەکان

- ٣٧ -

٢٠١ دیالۆگێکی نوسیویەتی
بڕهان قانع لەفارسیەوە
کردویە بەکوردی

بەشی یەکەم

سەردەمی کۆنە کە سەردەتایەکان لە خاکی ماددا

١ - چەرخی بەردو بەردومس (ئانئولیت)

لە بارەی ئەوەوەکە ئادەمیزادلە چ سەردەمێکدا لە سەر خاکی مادا نیشتەجێ بووەو یەکەمین جار هاتۆتە ئەو شوێنەوە هیچ جۆرە زانیاریەکی ڕاست بەدەستەوە نیە ، بەڵام تا ئێستا ڕادەیە زانراوە کە لە سەردەمی کۆنی بەرد (یا پالئولیت) دا ئادەمیزاد لەو ناوچەیەدا ژیاوە. ئیستە لە ئەنجامی تەقەللادانی کۆنەشوناسی یەوە گەلێک شت- کە پەیوەندی بە سەردەمی (ئاشل)و (موستیە) و(ئورینیاك)(١)ەوە هەیە (ئەو هەوارگەو ئەشکەوتانەی نزیك سلیمانی و ، ئەشکەوتەکانی نزیك بهیستون و « تامتام) لەخواروو ڕۆژهەلاتی نازربایجانی ئێران و چەند شوێنەوارێکی فراوانی تر) دەست کەوتوە . لە کیشوەرەکانی دراوسێداواتا ئاشورو ئاسیای ناوەڕاست دیسان شوێنەواری سەردەمی کۆنی بەرد (پالئولیت) دۆزراوەتەوە . لەگەڵ ئەمەدائەو زانیاریانەی کە لە بارەی دانیشتوانی سەرزەمینی مادەوەلە سەردەمی چەرخی بەردا کە تا ئیستە دەست کەوتووە زۆرکەمە وە بۆ میژوونوسان بەش ناکات . بەڵام ئەتوانین بڵێین کە بە ڕوی هەم ڕێکاکانی کامل کردنی ئادەمیزادی چەرخی بەردلەسەر خاکی ماد بەشێوەی گشتی لەگەڵ کیشوەرەکانی تراکە راستەو خۆ خەریکی جولانەنەوەو گۆڕان بون یەکسان بون ، بەم جورە داوا لە خوێنەران ئەکەین کە تەماشای ئەو کتیبە گشتیانە بکەن کە لە بارەی میژوی ئادەمیزادی چەرخی بەردەوە نووسراونەتەوە .

تا ئیستە شوێنەوارێکی بەکەڵکی وا کە پشتی بێ بەبەستڕێت لە بارەی چەرخی نئولیت (چەرخی تازەی بەرد) لە خاکی ماد نەدوزراوەتەوە .هەروەها لە کیشوەرەکانی دەوروپشتی مادیشدا (جگە لەئاشورو بین النهرین و هی تر) هەندێك شوێنەوار لە بارەی چەرخی تازەی بەردەوە دەست کەوتوە (٣) . لە بارەی چەرخی بەردو مسەوە (یان ئانئولیت) چەند بەڵگەیەکی کۆنە شوناسی بەدەستەوەیە .

ئەو شوێنانەی کە لە چەرخی بەردو مسدا لە ڕۆژگاری زۆر کۆندا تیا نیشتەجێ بون- هەروەکو لە سەرزەمینی ناوچەکانی دەوروبەری ماددا واتا پارس (پرسید) لێی کۆڵاونەتەوە - لە خاکی مادبەقەدەر پێویست نەبوە . بەڵام ئەتوانین بڵێین ئەو شوێنەنیشتەجێ تایبەتیانەی کە لەو شوێنەدا (لە پرسپولیس -ناستخر) دۆزراوەتەوە وە لە بارەی نزمترین پلەی چەرخی بەردو مس (ئانئولیت)ەوەیە(٤) ئەوە بۆڕون کردنەوەی ڕوی کۆمەڵایەتی کاملی ئەو سەردەمەی کیشوەرەکانی مادو دەوروبەری ماد دەست ئەدات .

شوێنی نیشتەجێی ناوبراوبە هوی (هرتسفلد)ەوە دوزراوەتەوە وە بریتی بووە لە نیشتەجێی گلێنو جۆری کۆمەڵە ساختومانێکی ئەو سەردەمەو(٥)هەروەها وێنەو نیگاری بەرازو بزنو مەڕ ، کە لە سەر ڕوی سوالەتی گۆزەو دیزە (کە بە چەرخی گۆزەسازی سەرەتایی دروست کراوە)و پەیکەری بچوك بچوکی گاو مانگا - کەلەوە ئەچێ ئەمانە پەیوەندیان بە بواوە) ئاینیەکانەوە بوبێت -لە بارەی نیشتەجێ کانەوە وەکو چیروکو بەسەرهات ئەیان گێڕانەوە . لە بارەی کۆمەڵگای مادەوە لە چەرخی بەردو مسدا ئەتوانین بەهۆی ئەنجامی هەڵکەند ڕاوەکانی تەپۆلکەیحەسار لە نزیك دامغانەوە (لە ئەو پەری ڕۆژهەلاتی ناوچەی ژمارە ١١ی بەشکردنی خۆمان و سنوری بارت)(٦)وە تەپولکەی گیان لە نزیك نهاوەند (ناوچەی ٨ی خومان)(٧) وە تەپولکەیسیلك لە نزیك کاشان (ناوچەی ١٠ی خۆمان)(٨) وێڕا تەپولکەی نزیك ڕەزائیە (کەناری ڕۆژئاوای دەریاچەی ئورمیە(ناوچەی ژمارە ٣ی خۆمان)(٩) تا ڕادەیەك ڕونی بکەینەوە .هەمو ئەم ناوچانە کەوتونەتە سنوری مادەوە ٣ لە ناوچەیڕۆورو مەرکەزی ماد کە بەر لە بەشە کانی تر جێگای سەرنجدانی ئێمەیە تا ئیستە هیچ هەڵکەندراوێکی ڕەنگ دەستنەکەوتوە(١٠) .

گونترین تۆڕێکلی ئەوتەپۆلکە ناوبراوانە (لە ڕوی کۆنە شوناسیەوە) - لەتەپۆلکەی حەسار (آی آی) ، لەگیان (ئۆ ٢) - وە بەتایبەتی لە گۆی تەپۆلکەیە نزیك ڕەزائیە (ئێم) و (کەی) -ئەتوانین بە هینی ڕۆژگاری کۆتایی هەزارەی چوارەمو سەرەتای سێیەمی پێش زاینی دابنێین . (لەگەڵ تەماشا کردنی ئەو گۆڕانانەی کە بە تازەیی لە میژووی دانانی توکڵەکانی بین النهرین دانراوە وە لە واقع دا کلیلی ڕۆژگارومیژوی شارستانیەتەکانی ژێر خاکو کۆنە شوناسی ئاسیای ڕۆژئاوایە) . ئا لەو ڕۆژگارەدا سەرەمینی دەلا کە بە نەخشەی شارستانیەتی سوالەتی ڕەنگاو ڕەنگ ناو ئەبرێ وە لە سوریەوفەلەستین تا ئاسیای ناوەڕاست و چین درێژ بوبوەوە ، لەگەڵ ئەمانەدا پەیوەندی هەبوو . بەکەمین نیشانەی دابەشکردنی کاروباری گرنگی کۆمەڵایەتی دابەش کردنی ئیشو کار بووەلە نێوان هۆزە شوانکارە پیشەییەکانو کشتوکاڵکەرەکاناکە پەیدا بووە . لە دامین چیاکانەوە لە جۆگاکان ئاویانئەبرد بۆ کشتوکاڵو سودیان لێ وەر ئەگرت ، وە یەکەمینجار دەخلە مالیەکانیان - وەکو جۆو گەنمو گەنمی (کێوی)یانئەچاند (١١) . ئەو مەڕو مالاتەیان بەخێو ئەکرد کە وێنەونیگارەکانیان لە سەر ڕوی سوالەتەکان کێشاوە . لەناوچە کشتوکالیەکانی شوێنە بیستەجێ هەمیشەییەکانا (وەکولادێکان) - کە هێشتا خۆیان نەگرتبو - پەیدا بوو . هەندێك کەرەسەی دروستکراوی مسین- لە دواییدا چەند پارچە ئالەتێکی مسین - دروست بوو . هەمو ئەم پیشکەوتنانە ماوەی ئەوەیان دا کە پیشەگەری تەنین و گوزە گردن پێش بکەوێ . بەرەبەرە(نەختێك دواتر) لە دووەمین

بەردەوامی لە : -٧-

ئازاد عەبدولواحید ئامادەی کردووە

چۆن تیشك لە بەرەبەیانەوە سەر هەڵدێنی گوڵ لە خونچەوە پێ دەگات ، ئاواش تاسەو ئارەزووی ئەم لاوانە لە گەشە کردنو بزوتنەوەو کوڵان دایە . تاسەو ئارەزوویەکی تینووی وشەو دوا ڕۆژو ڕووناکی ، تینووی دەستی هاندانو خۆ

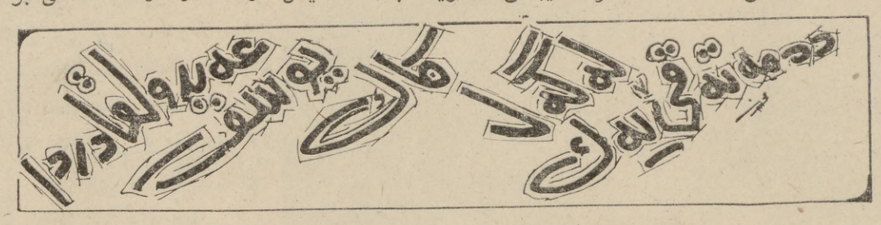

دەمەوێ قوڵبڕی چاوەکانی هاوسۆزم عەبدولواحید ئامادە بکەم

دۆزینەوەو ڕێبازی پەسند ... دەبا بنچینەیەکی قایم بۆ سەرەتا دا بڕێژین ، تا چارەنووسێکی پۆڵایین بنیات بنێین با هەوڵ بدەین هەزاران خونچەی تینوو دەمی هیوایان بکەنەوەو دەستیان بگاتە قوڵپی ئاواتەکانیان ...

با لێرەوە دەست پێ بکەینو ئەم چەند پرسیارە ئاراستەی ئەم هونەرمەندە لاوە بکەین .. کە کاك (یوسف عبدالقادر)ە .

پ - هونەرمەند کێیە ؟ وبەرای تۆ ئەبێ چۆن بێ ؟

و : بەرای من هونەرمەندی ڕاستەقینە ، ئاوێنەیەکە کە هەموو گیروگرفتو کەندو کۆسپی کۆمەڵ بەهۆی هونەرەکەی لێك دەداتەوەو کۆمەڵ و کورتی یەکانی میللەتەکەی دەست نیشان دەکات ...

پێویستە لەسەر شانی هەر هونەرمەندێکی خزمەت گوزار ، دڵسۆز بێت لە ئیش کردندا ، دروشمی هونەر بۆگەڵ بخاتە بەرچاو ..

هەروەها پێویستە چاپوکانە بووستێ بەرامبەر ئەوانەی دژی هونەر ڕادەوەستن . وبازرگانی بەهونەرەکەی نەکاتو ... هونەرەکەشی هونەرێکی ڕەسەن بێتو لەناو جەرگەی واقیعی ژیانی میللەت هەڵقوڵێ ،نەوەك لاسایێکی کوێرانە بگرێتە بەر ...!!

× کاك نازم دلبەند :

ئەو چاو پێ کەوتنەی لەگەڵ هونەرمەندی لاو کاك سەعدی مستەفادا کردیوت ئەبوایە نمونەیەکی بەرهەمەکەیت لە گەڵ نارد بوتان ئەگەر باشتر بوایە باشتر ئەبوو ..

× کاك ڕزگار حەسەن :

جگە لەوە دەسخەتەکەتمان بە باشی بۆ ناخوێندرێتەوە ، شێوەی دارشتنی باسەکەتان جەمسەری ڕستەکان بەیەکترەوە نابەستێو پێویستی بەدەسکاری کردن ئەکات ، ئەگەر بڵاو نەکرایەوە ببوە .

× کاك ف. أ :

ئەو نووسینەی لە سەر مناڵان نووسیوتە بە کەڵکە ، بەڵام بە شێوەی ڕۆژنامەگەری نەمرۆ دانەڕێژراوە ..

× کاك تایەر نانەکەلی :

ئەو جۆرە باسو بەسەرهاتو چیروکانە هینی سەردەمی بەر لە کارەباو شارستانێتی نوێو زیانی ئەم ڕۆژگارە بون جگە لەوەی کە بەشێوەیەکی نوێ چارەسەری گیروگرفتی کۆمەڵایەتی ئەمڕۆی پێ ناکرێ شێوەی ئەدەبە زارەکیەکەشی لەناو خەڵکا لەبیر چۆتەوە .

× کاك شەمال ئیبراهیم :

تا کاتێ نووسینی ئەم وەڵامە

پ - هونەری تەشکیلی کوردی چۆن هەڵدەسەنگێنن ؟

و : ناتوانم بڵێم هونەری تەشکیلی کوردیمان زۆر بەتەواوی پێش کەوتووەوگەیشتووتە خواستو ئامانجەکانی ... بەڵام لەم دووایی داچەند هونەرمەندێکی پسپۆڕو لێهاتوو . بەجەرگانە لەهەوڵ وکۆششدان بۆ ئەوەی هونەری تەشکیلی کوردی بگاتە ئەوخواستو نیازەی کە بۆی لە هەوڵ دان ، دایە ...!

پ - لەکەیەوە خووی هونەریت پەیدا کرد ؟

و : بێ گومان هەر مرۆڤێك لەژیانیدا ، ڕێچکەو ڕێبازێکی تایبەتی دەگریتە بەر ، منیش هەر لەسەرەتاوە کاتێ برام خەریکی کێشانی تابلۆیەك ئەبووزۆر بە پەرۆشەوە سەرنجم دەدایی ، لە ئەنجامی ئارەزۆشتنی خۆم فێری تابلۆ کێشان بووم بەتایبەتی لە قوتابخانەی ناوەندی بەیارمەتی مامۆستا (محەمەد مەولود) چەندتابلۆیەکم دروست کرد ، ئیستاش پەردەوامم لەتابلۆدروست کردن ...

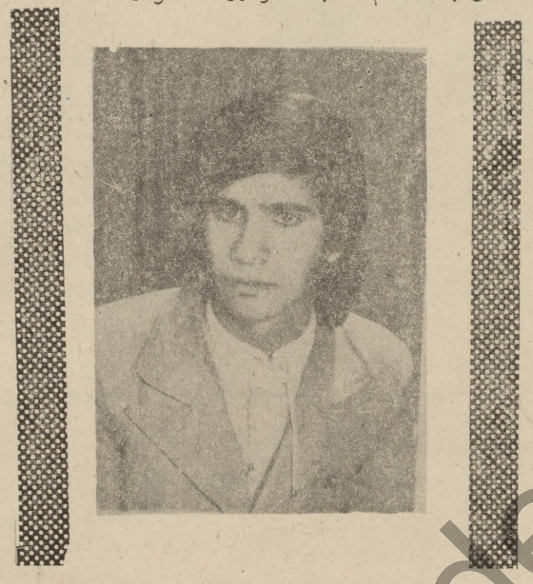

پ - ڕەخنەت لەکۆمەڵچیە ؟!

و : بایەخ نەدانمان لەمەڕوانگەیەوە ، کارێکی زۆردەکاتە سەر کزیو لاوازی هونەر ، بێگومان ئەمەش هەر لەئەنجامی نرخ نەزانینی هونەرەو تێ نەگەیشتنی لەهەمان کاتا ... کارێکی زیندوو دەکاتە سەرزەوقو چێژی هونەرمەند خۆی بەلای منەوە هونەر شتێکی پیرۆزە ، ئەوەتە بەڵگەی بایەخ نەدانمان لێرەوە سەر هەڵدەداکەدەبینین زۆر لە قوتابخانەکان ، مامۆستایان هەوڵ نادەن قوتابی فێرە هونەر بکەن .

هەتاوانەی هونەردەگۆڕێنبەرەسمی تر ، بێگومان لەمە بایەخ نەدانتر چی ؟.. سەرچاوەی هەر شتێك دەگەڕێتەوە بۆ هونەر هەروەك ووتراوە :

ئەگەر زەمین دڵی ئاسمان بێ
هونەریش دڵی زەمینە

هونەری پیشەسازی سەدەکانی نۆیەمو هەشتەمی پێش زاینی بە تایبەتی لەئاسیای ناوەڕاست دا دوچاری گێرەو کێشەی دەسەڵاتی ئاینە ناوچەییەکانو خانەدانەکان ببو ، هونەری پیشەکاری ئەو سەردەمە بە هۆی پەیوەندی پاراستنی بەرژەوەندی هاوبەشی نێوان موغو کاهنە ئاینیەکانو پیاو گەورانی بنەماڵە خاوەن دەستەڵاتو خانەدانە سەربەخۆکانو پەیوەندی ڕاستەو خۆی ئاینە ناوچەییەکانەوە لەگەڵبەشێکی خەڵکە ئازادەکانی ناوچە جوربەجورەکانا .. پێ ئەکردن .. ئەم بارە زەمینەیەکی لە باری خولقاند کە هونەری پیشەکاری سەر بۆ دەسەڵاتدارێتی پیشەوایانی ئاینیو دەرەبەگە دەسەڵاتدارەکان دابنەوێنێو لە ڕووی پارچە هونەریە دروستکراوەکانیان پڕوپاگەندەیان بۆ بکەن و نەخشەی دەسەڵاتیان بکێشن.. وە لە سەر پارچە زێڕەکانا نیگاری موغەکانیان ئەکێشا هەزوەکو لەگەنجی (ئامودریا)دا دۆزراوەتەوە بەهۆی یەکگرتنو تێکەڵ کردنی پێشەوا ئایینیەکانو بنەماڵە خانەدانەکانی ئاینەناوچەییەکانو بنەماڵە خانەدانو دەسەڵاتدارەکانەوە ئاینی کۆمەڵانی خەڵکە ئازادەکان پشت گوێ خرابون ، پیشەوا ئایینیەکانو سەرۆکی خانەدانو پادشاکان گۆڕی بەرژەینی تایبەتیان بۆ هەڵ ئەکەندن **وەکو ئەو گۆڕە بەردینانەی لە گۆڕستانی (فخریکا)دا هەڵکەندراوون لە وولاتی (مانا)ی کۆن کە زۆربەیان گۆڕی ڕابەری ئاینەناوچەییەکانن** .. هەروەها وێنەی ڕۆژی باڵداریان لەناوگۆڕەکانا نەخش ئەکرد گوایا ئەمە وێنەی خوای ڕوناکیە وە ئەمە دروشمی تێکڕایی ئاینە ناوچەییەکانبووە وەئەم نەرێتە هەموو ڕۆژهەلاتی کۆنی گرتبۆوە .

بۆنوسینی ئەم باسەسود لە چەند سەرچاوەیەك وەرگیراوە .

**

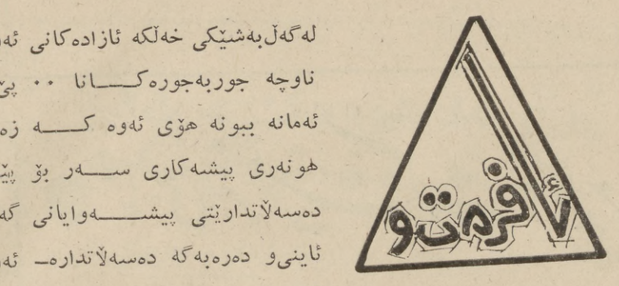

ئاینە ناوچەییەکان

- ڕوناك محەمەد ئەمین -

خوێنەران !

× کاك ئیسماعیل موکریانی : نامەکەتمان پێ نەگەیشتووە .

× کاك سالار سەرهەنگ : لە سەرەتای پارچەی هەڵبەستێکدا ئەڵێ :

گزەی بای شەمال ئەیان هەژێنێت
پەرچەمی خاوی وا ئەلەرێنێت
.....

× کاك غەفور دلخوش : شیوەنی بۆ (زیرەك) کردوە ئەڵێ :

هونەرمەندی کورد ، زیرەك گیانم ڕۆ
ئاواتی دڵەی بێ ئارامم ڕۆ ..
.....

× کاك سەعدی خەلیفە عەلی : لە بارەی سوالکەرەکانی هەوڵیرەوە نامەیەکی کورتت نووسیوە ، ئەبوا ڕێگای چارەسەر کردنی مەسەلەکەت دەست نیشان بکردبایەوئێمەش ئەمان خستە بەر چاوی لایەنە لێپرسراوەکان .

× کاك ئازاد نوری عەبدوللا: ئەو شیعرە جیهانیەی کردۆتە بەکوردی ئەگەر لەگەڵ زەمینەی ژیانو ڕەوتی کۆمەڵایەتی کوردەواری ئەمڕۆشدا بگونجێ، هەندێك ڕستەی تیایە کە لەگەڵ زەمینەی ڕۆژنامەگەریدا ناگونجێ .

× کاك ئیسماعیل موکریانی : ئەنی : مام تەها کوری مامەرە بەو جۆرە سەرزەنشتی کردنی لە ساڵی ١٨٨٥ی زایینی لە ئافرەت ڕەوا نیە ، بیر کردنەوەی کەرەشێخان لەدایك بووە وەکەی جەنابتان لە بارەی لە ڕۆژی ٩-٩-١٩٧٤ کۆچی ئافرەتەوە لەگەڵ ئاواتو ئارەزوو دوایی کردوە .. کاك زانا ویستی کۆمەڵانی خەڵکی ئەڵێ : مامەڕ شاعیرێکی ڕوخۆش پێشکەوتنخوازی ئەمڕۆدا و نیکتە ڕەنگینو دڵپاك بووە ، جیاوازەو ڕێبازی ڕۆژنامەگەریش هانی ئەو جۆرە نووسینانە بەنمونەی شیعرەکانیشیا وا دیارە تەڕەسی بووە لە نادات . ئێمە ئەگەر بڕمان وەڵامدانەوەدا ٠٠٠

× دیسان کاك بەکر زانا ئەڵێ :

لە ژمارە (٢٠٧)ی هاوکاری دێریك شیعرم لە پوستەی خوێنەرانا بڵاو کراوەتەوە کەچی ناوەکەم نە نووسراوە تکایە ناوەکەم بنووسن (ئێمەش) داوای لێبوردنی لێ ئەکەین .. کە لە کاتی خۆیا ناوەکەی نەنوسراوە .

× کاك ح ع :

لە چاو پی کەوتنەکەتانا لەگەڵ عوسمان شارباژیری گورانی بێژ دا لەبەر ئەوەی لە وەڵامدانەوەکەدا چارەسەری گیروگرفتە هونەریەکان دەست نیشان نەکراوە وە گورانی بێژ زۆر تر باسی هونەرو بەرهەمەکانی خۆی ئەکات بڵاونەکرایەوە ببورە .

× کاك ئەحمەد سەید عەلی بەرزنجەیی :

ئەو تابلویە بۆت ناردبوین زۆر سوپاست ئەکەین وە لە بڵاو نەکردنەوەشی ببورە .

ئافرەتو

لهونەرو

ئاینە ناوچەییەکان

ژیان بەژمارە

جارێکیان ڕۆژنامەیەکی فەرەنسەایی چیرۆکی ژیانی پیاوێکی فەرەنسەیی بە ژمارەبڵاو کردبۆوە نوسیبوی :

- ٧٣٤٢٣ جار دەستی شۆڕیوە
- ١٨٢٥٠ جار ڕیشی تاشیوە
- ٥٠٧ پاکەت دەرمانی دانشۆرینی بەکار هێناوە
- ٣١ کراسو ١٥ پانتۆوجوتە پێڵاوی دڕاندووە
- ٦٠٠٠ کات ژمیر توشی دڵە کرێی گەدە بووە
- ١٨٠٠٠٠ جگەرەی کێشاوە
- ٩٩٥٠٠ لیتر شلەمەنی خواردۆتەوە
- ٥٢٠١١ جار بویمباخی بەستوە
- ١٢٦٥٦٠ کاتژمیر ئیشی کردوە
- ٤٢٤٦٧ جار ناوی خۆی نوسیوە
- ١٠ تەن نانو (٥) تەنپەتاتەو (٢) تەن گوشتی خواردوە .
- ١٠٨٧٧ جار بوربورینی ئەسپی کردوە
- ٩٢٧ کتێبو گۆڤاری خوێندۆتەوە
- ٦٢٢٤ جار لە دانیشتناخواردویەتیەوە
- ٤٨٠٠٠٠ کیلۆمەتر ڕێگای بڕیوە
- ١٧٦٦٢٤ کات ژمیر ئەخەوێ
- ٣ جار عەمەلیاتی ئەکەن
- تەنیا دوو جار بە ژنەکەی ئەڵێ : (بەخوا ژنێکی سەیری !)

● سەردار شوان ●

پاشماوەی : تاریکەورون

دەگەڵ تەبیعەت هاو دەمی
شادی ، بەکەیفی ، بێخەمی
ئاغاشی بە ئۆگەر ناگری
وەک من لەداخا نامری

ل - ٨٩ -

خەمەکان .. تادێن زۆر دەبنو کەڵەکە دەبن لەسەر یەک

سالی ١٣٢٦ شاعیر قاڵتر دەبێت لە « با بردەڵە » دا قووڵتر لەگەڵ خەمو ئازارەکانی دەدوێت :

لە نامزی گەرم بێبەش کراوم
وەکوو تۆ تووشی ڕۆژی ڕەشکراوم
ژیانم پر لەرنج و دەردو داخە
ئەوە گیرساوەوە لەو کێوو شاخە

ل - ١١٤ -

سالی - ١٣٢٧ دێتە پێشێ ، شاعیر ئەندێشەکانی زیاتر دەبن لەگەڵ ئازار لە « فرمێسکی گەش »دا دادەبەزێنی وورد‌ترو قوواڵتر لەگەڵ خەمەکانیدا دەکات :

نابینی زەردە لەسەر لێوی کەسێ لەم شارەدا
گەر خەمو دەردی دڵی خۆمیان بەسەردا دابەشم
خۆشەویستی ئۆشەکەی تەنیایی هەر ئەزنۆکەوە
بۆیە ڕۆژو شەو وەها گرتووەتە نێو باوەشم

ل - ١١٥ -

ئەو شیعرەی « فرمێسکی گەش »ە ئەو غەزەڵەیە کە لە گۆڤاری « ڕۆژی کوردستان » بە جودا لەسەرەی نووسی کاتی خۆی وە لەم دوایی‌یانەدا لەسەرەی بوو بەهەرا کە گوایێ لە « حەسەن زیرەکم » وەرگرتووەو شیعرەکەم تێک داوە ، وە ئەوانەی « نصاب الصبیان » یان خوێندۆتەوە گوتیان قسەتو مەتی زیادە وە کە خۆیان بەپەلە شت دەنووسنو وادەزانن ئەو خەڵکەشی بە پەلە دەیخوێنێتەوەو بەهەڵەکانیان نازانێت ، گەر حەزیان کرد بۆ دڵنیایی خوێندەواریش غەزەڵەکەم لایە کە لە شاعیر خۆیم وەرگرتووە کاتی خۆی وە هەرماوەمەو بەدەستو خەتی خۆی نووسیوێتی ئامادەم لە دەرفەتێکدا بە «زەنگۆگراف» بۆیان چاپ بکەمو وێنەی بگرم .

بە هەرحاڵ سالی ١٣٢٧ لە « گریانی نیوەشەو » دا شاعیر خەمەکانی بەسەر دەکاتەوە .

کۆم هەڵدەستێ ئەو جارەو لەبەر دەردم دەناڵینم
هەتا ئاوری دڵم دەکوژێتەوە ئەو ئەسرین دەبارێنم
شەوانە گەر نەکەم ئەو شیوەنو ناڵینو گریانە
دەسووتێنێ وجوودم ئاری ئەم جەرگە بریانە

ل - ١١٦ -

سالی ١٣٢٨ شاعیر دەبەوێت بفرێتو لەدەست ئازارەکانی هەڵبێت لە « ئارەزووی فڕین »دا بە هەور دەڵێت :

ئەسەر پشتی خۆت ئەمن بکە سوار

ل - ١١٨ -

دیارە بۆ ئەوەیێتی کە سواری هەورەکە بێتو لەزەوی دوور کەوێتەوە وە لە خەم رزگاری‌بێت بۆیێ پڕی دەڵێت :

هەبەرە نیزیک ئاسۆی جوانو سوور
هەجاتم بدە لە کاوڵی خەمان

ل - ١١٨ -

کە خەوی شاعیرانە بێسوودی خۆی نیشان دەدات ، شاعیر ناچار دەبێت ڕابێت لەگەڵ ئازارو مەینەتدا وە ووردە - ووردە ئەو بڕیەندانە لووسی بکەنو فێری ئارامو قەناعەت‌ببێت بۆیێ گەر جاران بۆ ژاکاندنی تەنیا پەڕەی گوڵێک دڵی داخورە پارەو پەردەی ناسکی ئیحساسی بۆ لەڕیو بەڵام ووردە - ووردە زۆر بوونی ئازارەکانو دووبارە بوونەوەو سەدەها بارەبوونەوەی خەمەکان .. کارێک دەکەن شاعیر سوێ‌ی دەبێتەوە لەگەڵ خەمو ئەندێشەکانیو پەردەی ئیحساسی هێندی - هێندی ئەستوو دەبێتو شتێک زۆر جەرگ بڕ نەبێت وەک جاران دڵی داناجورێ بۆی لە « خونچەی سیس »دا شاعیر وەکو کەسێکی ناچار کە بۆ زەرەرێکی بچووک دەڵێت : « زەرەر لەنیوەی بگەڕێتەوە باشترە » قەناعەت پەیدا دەکات بە ئازارەکانو دەبێتە بلبلێکو - هەر نەیسا - دەکات لەسیس بوونی گوڵ بەو هۆیەی کە هیچ نەبێ ماوەیێک بەگەشی ژیاوەو تەنیا داخ بۆ خونچە دەخوات کە بە لاوێتی یان پێش گەشاندنەوەی سیس دەبێت ، واتە خەمو داخی بۆ ئەوانە نەرخان دەکات کە بە جوانەمەرگی دەڕۆنە عەدەم ، وە دەڵێت :

ئەو پێش پشکووتن سیس بووە
بە جوانە مەرگی مردووە

ل - ١١٩ -

وەک ووتم لەگەڵ خەمو ئازارەکانیدا ڕادێتو سوێ‌ی دەبێتەوە ، تادەگاتە قۆناغێک دەبنە ئاوەڵیو داهێنانی هونەری زۆر جوانی پێ دەڕەخسێنن لە « موو ناپسێنم »دا لەزەت لە گرفتاری خۆی دەبینێ‌و بە کەسێکی خۆشەویستی دەڵێت :

ئەمن دەگوت لە دنیا تا بمێنم
لەبەر کەس ئەستەم سەر دانوێنم
کەچی ئێستا لەداوی بسکی تۆدا
گرفتارم گوڵم موو ناپسێنم

ل - ١٢٩ -

وە لە ئەنجامدا بە داهێنانێکی جوانتر شیعرەکە قفڵ دەکات :

کە دەستی ڕۆژگار بای‌دا سەری من
سەری شوورەی شەراب وا چاکە بادەم

ل - ١٣٠ -

خەم بەردوام یەخەگیری شاعیرەو لە « بۆسەی ڕۆژگار »دا سالی ١٣٣٨ ، بە خەم دەڵێت :

نیمە ئاوانێ لەگۆشەی بێکەسی‌دا خەم نەبێ ..!
چاکە ئەو ئێرەش وەفای هەر ماوە ، سایەی کەم نەبێ

ل - ١٣٢ -

خەم دەبێتە ئاوەڵێکی خۆشەویست‌و وەفادار بۆیێ دووعای خێری ئە دەکات « سایەی کەم نەبێ » ، کەواتە بابزانین بەرامبەر « شادی » چی دەڵێت چونکە شادی‌و خەم دوو شتی ناکۆکنو ناشێ لە حاڵێک‌دا هەردووکیان دۆستبن .. شاعیر پێ‌بزانێ‌و نەزانێ وەک ڕەنگدانەوەیێکی نەفسی‌ی هەر لەو شوێنەدا بە « شادی » دەڵێت :

شادی جارێکی بە میوانی نەهاتۆتە دڵم ..!
ڕەنگە خەتەخانەیی خەم ، شوێنی نامەحرەم نەبێ ..!

ل - ١٣٢ -

پاشماوەی : نیکەلای ئەستڕۆفسکی

ئەبوو ئا بتکێننە گەرووی‌و نان بکەن بە دەمیەوەو ئەمدیوو ئەودیوی پێبکەن بەڵام ئەستڕۆفسکی لەوانە نەبوو وا دامرکێ‌و مانای داماوی بزانێ .. وتی ئەبێ هەر تێبکۆشم .. بوو بە نووسەر. بڕیاری‌دا باسی ئەوە بنووسێتەوە کە پارتی‌ی کۆمۆنیستو کەمسەمۆڵی لێنینی چۆن یەکەمین دەوڵەتی سۆشیالیستی‌یان پێکەوەنا .. کرێکارانو جووتیاران چۆن دەسەڵاتیان لە چنگی خوێن‌مژان دەرهێنا .. چۆن مرۆی نوێ لە بۆتەی گڕی خەباتدا قاڵ بوو .. ئەستڕۆفسکی‌و ژنو دایک‌و خوشکی پێکەوە لە ژوورێکدا ئەژیان.لەبەرئەوە بە پۆژ پێی نەئەکرا بنووسێ. کە شەو ئەوان ئەنووستن ، کەوتە سەر زمانی خەڵکو لە ئەو بە کوێری دەسی ئەکرد جیهانی نووسەرآنیشا ناسراو بە ڕەش کردنەوەی کاغەزو بوو بە ئەندامی یەکێتی‌ی سبەینێ کەس‌و کارو دۆست‌و نووسەرانی سۆفیەت‌و خەڵاتی

براەر بۆیان پاکنووس ئەکردەوە . چونکە چاوی نەی‌ئەبینی گەڵێ دێڕو وشەی بەسەر یەکدا ئەهاتنەوە . بۆیە کاغەزیان بۆ مەستەر (١) لای تێکۆشەرانی ئەسپانیا فلیمێکیان پیشان‌ئەدەن . لە دیمەنێکی ئەو فلیمەدا ئەستڕۆفسکی لە هێڵێکی دیاریدا بسووڕێ‌و خەتەکانی بەیەکدا نەچن . پاشان پارتی توانی کەفەرتیرەیەکی تایبەتی‌ی بداتێ‌و کچێکی بۆ تەرخان بکا بە تایپ ڕایتەر بۆی بنووسێتەوە .

لە بارێکی‌وا سەختا بوو ئەستۆفسکی ڕۆمانی « پۆڵا چۆن قاڵ بوو ؟ »ی دانا . ئەم کتێبە لە ساڵانی ١٩٣٢ - ١٩٣٣دا بۆ یەکەمجار بە دوو بەرگ دەرچوو . بە دەرچوونی ئەم کتێبە ناوی ئەستۆفسکی کەوتە سەر زمانی خەڵکو لە ئەو بە کوێری دەسی ئەکرد جیهانی نووسەرآنیشا ناسراو بە ڕەش کردنەوەی کاغەزو بوو بە ئەندامی یەکێتی‌ی سبەینێ کەس‌و کارو دۆست‌و نووسەرانی سۆفیەت‌و خەڵاتی

واتە « شادی » دادەنێت بە « نامەحرەم » کە جایز نی‌یە بێتە لای شاعیرێک کە دڵی ئاوەڵی گیانی بەگیانیو وەفاداری خەم بێت ، ئالێرەدا واتە لە دووعای خێر کردن بۆ خەم‌داو « نامەحرەم » وەتن بەشادی ، زانستی ڕەخنەی سایکۆلۆجیانەی ئەدەب ، ڕەخنەگر وریا دەکاتەوە بۆ ئەو دوو دیاردەیەو نیشانەی چوونی شاعیر بەرەو دژلۆزیزمی دیاری دەکات « واتە قاڵ بوونی هونەرمەند لە خەمو ئازاردا وە ئەندێشەکانی خەم بکەن بەبنکە بۆ لێوە ڕوانینی زۆربەی کارەساتەکان » .

شاعیر دەگاتە ئەوەی بڵێ :

« خۆم دەسووتێنم هەتا بەزمی خەڵک ڕۆشن بکەم »
« کێ لەڕێی خەڵکا وەکوو شاعیر دەسووتێ شەم نەبێ»

ل - ١٣٢ -

لێرەدا خەمی شاعیر جودا دەبێتەوە ، کە خەمێکە ئەنجامی بوونی وەعی‌یەو لە نەفامی‌و ساکاری‌یێوە نەهاتووە ، ئەوە وەعی‌یەی زۆر جار خۆی لە ئەنجامەکانی وەڕسەو دەڵێت :

بە تۆو تووش ، تووشی مەکتەب ، بۆ دەهاتم من کە زانیبام
خەفەت ، مەینەت ، کەسەر ، حەسرەت ، بەشی ئینسانی زانایە

ل - ١٣٣ -

شاعیر تادێت تاقی کردنەوەکانی ژیانی بۆ دەبنە دەرسی‌و جار لەدوای جار لەگەڵ چوونی‌دا بەرەو تەمەنێکی زۆرتر هەستەکانی قووڵترو خەستتر دەبن ، ئاوارەیی‌و لانەوازی‌و غەریبی‌و هەڵچوونی تەمەنو خەم بوونە خۆراکو ئازار بوونە تۆشووی ڕێگای ژیانی دەیبەنە پێشترو تادێت گۆرانی‌یێکانی پڕ ئیحساس‌و چڕ تر دەبن :

لەکوێ حاڵی منو تۆ وادەبوو ئەی خۆبەدست ئێستا
ئەگەر دنیا ئوسووڵو قاعیدەو نەزمو حسابی با

ل - ١٣٩ -

ئەگەر دەی‌ژانی مانای خۆشەویستی ئەم کچە کوردە
بە سەد یاقووتو گەوهەر نەیدەدا فرمێسکی ئاڵی من
ڕەشو تاڵو دڕۆنە پڕ لەئازارو خەمو دەردە
بڵێ شەوانی دووری بوو ، سەراسەر ژینی تاڵی من

ل - ١٣٦ -

وە گەر جاران دەیگوت :

دەبڕی جەرگی دوژمنی ژۆل **بەسەر نێزە نەک بەمژۆل**

ل - ١٤٢ -

پاش ئەو بە چەندساڵی دەڵێت :

پیرو زورهانمو ئێستاش دڵەکەم هەر دەیەوێ
سەرو ماڵم بەفیدای خاڵو خەتو پەرچەم کەم

ل - ١٦١ - ساڵی ١٣٤٦

هەموو خوێندەوارێک دەزانێت ساڵی ١٣٢١ گوتوێیتی :

ئاشقی چاوی کەژاڵو گەردنی پڕخاڵ نیم
ئاشقی کێوو تەلانو بەندەنو بەردم ئەمن

ل - ٤٩ -

ئەوەی سەرەوە دوو دێرە لەیەکەم شیعری دیوانەکەی کە کردیان بە خوێنی سیا وەحش بەسەر ئەو خەڵکەوە ، لە شوێنێکی‌تردا ئەوباسە بەتایبەتی دەکەم ، با جارێ وازی لێ بێنین ، لە « پەڕی شیعر »دا دەڵێت :

شیعرت دەوێ لەمنی پیر **لەمنی پیری گۆشە گیر**
لە شاعیری زمان بڕاو **لە شاعیری دەفتەر دڕاو**
لە شاعیری بەسالا چوو **لە شاعیری وشک هەڵاتوو**

ل - ١٥٧ -

یاوەکو دەڵێت :

پەری شیعر وەک کچی جوان
بۆ پیاوی پیر نایەتە ژوان

ل - ١٦٠ -

یان لەم دوایی‌یانەدا دەڵێت :

ئەوێستاش گۆڕ غەریب زۆرن وەکو تۆ
ئەوێستاش بێ نەسیب زۆرن وەکو تۆ
ئەوێستاش بێکەس‌و دوورە وەتەن هەن
ئەوێستاش شاعیری پیرو ڕەبەن هەن

ل - ٢١١ - ساڵی ١٩٧٣

« دەسکەوتی خەبات »

بەو نموونانەدا گەیشتینە ڕاستی‌یێکی‌تر کە سەرکەوتنی شاعیر وەکو هونەرمەندێکی داهێنەرو سەرکەوتوو بەپلەی یەکەم ئافرەت‌و جوانی وە دووەم لانەوازی‌و ئاوارەیی پاشان بەپلەیێکی دواییەتریش ئینجا سیاسەت .

وە ئەوەێ ئەوەش بڵێم کە نزیک‌بوونەوەی شاعیر لە
دۆلۆزیزمی گەر لەسەر ڕەوتی ئێستا ژیانی بڕوات شتێکی
حەتمی‌یە ، بەشی داهاتوو بێوەندی‌یێکی جەدەڵ لە بابەتی
تێکەڵ کردنی دڵداری بە سیاسەت یان بە ئیشتمانو
گەڵ‌ویستی .

پاشماوەی : لە بەندیخانەکانی

بەندی هەیە . لە هەردوو لای دەستەیەک گیراوی تازەبێنن ، دزێڵایی ئەو حەوشە ، دوو ڕیزە وەزعی خواردن خراپتریش دەبێ هەژدەی تاقەکەسی دروست‌کراوە لەبارەی‌کێشکی ئەو زیندانانەوە ئەو گرتووخانەیە زۆرپتر لە تەنانەت پاسەوانەکانیش ئەندازەی خۆی‌گیراوی تێ‌کراوە شکایەتیان هەیە » .

لە نامەی گیراوکی تردا
نووسراوە :

« زۆرجار سیللولێکی یەک میترو دوو میتری دوو سێ‌کەسی لێدەپەستیون . ئەو سیللوولە ئەوەش ، لە بەندەکان‌دا جێگای زۆرنەیەو کارەبایەکی بەتاڵ وەگیرناکەوێ . هەر بچووکیشی لەبن‌میچەکەی‌دا هەڵکراوە . هەرچەند بێبسانەوە ڕابکشێ‌و بێجوولە جوول تابەیانی سەربکەیەوە » ...

لە هۆدەکانی پچووک‌و بەرتەنگ‌دا کەتەنانەت زەلامێکیش‌ناتوانی بەئاسوودەیی تێیان‌دا بحاوێتەوە ، هێندێک جار تا شەش‌کەسی تێدەخزێنن. لە هەموو بەندیخانەکانی ئەو هۆدانەدا ئەوەندە تاریک‌و چ لەتاران‌و چ لە زۆرجار لەگۆشەو قەراخەشارەکانی‌تر شکنجەگایەک هەیە کانیان‌دا گیاشین‌دەبێ . بێجگە لەزوربەی ماڵە نهێنیەکانی لە زۆرێنکی پچووک‌و دەرکەیەک ساواکیش‌دا ، دەزگاو ئامرازی هیچ‌کون‌و کەلێنێکیان تێ‌نێیە . شکنجەدان لەگۆڕێ‌دایە . گیراوە دیارە دەرگایەکەش قەت سیاسیەکان بێهەڵبەستن ناکرێتەوە .

جەزرەبە دەدرێن . شکنجە گیراوەکان لەو هۆدانەدا سەرەتاو بڕانەوەی نیە . بەمانگ‌و بەسالیش‌ڕەنگی هەتاو نابینن . سەرماو نەمداری وهەوای خراپی ئەو زیندانانە بەو ئەندازەیە کە زۆربەی گیراوەکان هەر لە دوو سێ ڕۆژی هەوەڵدا نەخۆش دەکەون دیارە کەسیش ناوێرێ باسی دەرمان‌و دوکتۆر بکا .

لەگرتووخانەکانی گشتیش‌دا بەتاوبەین بە بیانووی شتێک
وەزع کەموزۆر هەر بەم جورەیە ڕاگیشی شکنجەگایان دەکەن .

گیراوێکی سیاسی دەنووسی :

« لەبەندی ٤ دا کە تەنیا سیاسیەکان ناوی (کومیتە) و جێگای بیست‌کەس دەبێ ، ٢٠٠ جەزرەبە چیەکانی شکنجەگا کەسیان دەپاڵیەک ئاخنیوە . دزانن . ساواک ناوی لە بۆ ئەوەی هەوایەک لێمان‌بدا شکنجەگاکان ناوە کۆمیتە . ڕۆژانە ٢ سەعات دەچینەدەر . هاوار پەرویزی حیکمەت جو سەعاتێک پێش نیوەڕۆو لەیەکێک لەو کومیتانەدا شەهید سەعاتیکیش پاش نیوەڕۆ . کرا . ساواک هەمیشە بۆ تێک بەڵام زۆر ڕۆژان نازانین لە شکاندنی زیبک‌و خۆڕاگری بەرچی ، ڕێگای چوونەدەرەوان قوربانیەکانی ، لەتازەترین ڕێو نادەن . پیاو وەک پۆڵا نەبێ شوێنی فاشیستی کەلک ناتوانێ بەمانگ‌و بەساڵ خۆی وەردەگرێ .

لەم وەزعەدا ڕابگرێ ... دەستوور وایە گیراوی

... گیراوەکان سیاسیەکان لە سیاسی پلەبەپلە جەزرەبەدەدرێ هەموو مافێک بێبەشن . ئەوان هەوەلین لێپرسین بەلێدان‌و مافی کتێب‌خوێندنەوەو وەرزشو دارکاری دەست‌پێدەکرێ . سروود خوێندنەوەو ئەم جورە پاشمان داخ‌کردن ، دەست‌و شتانەیان نیە . تەنانەت لاقشکاندن ، لە ئاوی سارد هێندێک جار مافی ئەوەیان نیە هاویشتن ، بێهۆش‌کردن لەگەڵ یەکتریش قسەبکەن . بەکارەبا ، دانان لەبەرامبەر کەسێک بەپێچەوانە بجوولێتەوە نوورهاوێژی بەهێزو هەراو تووشی تەمبێ‌کردنێکی زۆر تونڈ هوریانانەوە لە زووری دەبێ . خواردنی زیندان کەمو ناجورە . ئەگەر یەکێک یان تاقەکەسی‌دا .

- ماوێتی -

پاشماوەی : بزوتنەوەی ...

● ڕێگادان‌و وەرگرتنی بزوتنەوەکەو سوود چەنگاوەرانی ولاتانی ناوچەکە لێوەرگرتنیان .

● مەشق‌کردن بە ئەندامانی بۆ ئەوەی لە ڕیزی بزوتنەوەی بزوتنەوە کە بەتایبەتی مەشقی میردا لە شیلی خەبات‌بکەن . شەڕی پارتیزانی لەچەند

● فراندانی سەرکردەکانی ناوچەیەکی تایبەتی شیلی‌و لە ڕێژیمو محاکەمە کردنیان لەبەردەم دادگایەکی شۆڕش‌دا . چەند ولاتێکی سوشیالیستی‌دا .

● کاول‌کردنی دەزگاکانی **ئازاردانی گیراوەکان**
لەشکر .

هەروەها ئازانسەکانی

● هەوڵدان بۆ ڕاکێشانی دەنگوباس وائەگەیەنن کە ئەفسەرو کاربەدەستانی‌لەشکرو تاوەکو ئێستا نیشتمان‌پەروەرو پۆلیس‌و کردنیان بەدۆستی لایەنگیرانی شەهید ئەلێندی لە بەندیخانەو زیندانە تاریکەکانی شیلی‌دا درێندانە ئازار ئەدرێن‌و ڕۆژیش نیە کە لە زوربەی‌کۆڕو ئورگانە کۆمەلایەتی‌یەکانی جیهانەوە کە سەدان بروسکەی نارەزایی دەربڕین نەگاتە میلیتاریستەکان کەتیایاندا داوای وەستاندنی ئەوگرتن‌و کوشتن‌و بڕینە ئەکرێت .

میلیتاریستەکانیش لە ترسی ئەو نارەزایی دەربڕینەو ڕسوا بونیان ڕێگانادەن کە بچوکترین هەوائی ناوخۆ کە پەیوەندی بە وەزعی سیاسی‌یەوە هەبێ لە ڕۆژنامەکانی ناوخۆدا بڵاو بێتەوە یان بتاتە دەست پەیامنێرانی ڕۆژنامەو دەزگاو ئاژانسەکان .

بە دەسکاری‌ی
کاوە بە گۆڕە

پاشماوەی : بیری سەربەست

بڕیتی‌یە لە گرینتیکی بە کۆڵو بەجۆش ، زۆر لە ڕەنگە زەردەکەی ئاشکراترو بەرچاوی دوژمن کەوتوو تڕە ، ئیتر تێناگەم بۆ لیرەدا وەک زەردەخەنەیەک دڕاوەتە قەڵەمو ڕەنگە زەردەکەی شاعیری بە جۆرێک شاردۆتەوە تا دوژمن پێی خۆش نەبێ و لە پاداشتی ئەو چاکەیەدا شاعیر بە دڵ مەمنوونی ببێتو سوپاسی بکات .

نامەوێ بیشارمەوە ، ئەو لەسەر نووسین‌و کۆلینەوەو (ڕەخنە)یەی کە کاک دڵشاد دەربارەی (فرمێسکی گەش)ی نووسی‌یەو شێعرەیەی لەسەرەوە لێی دواین ، ئەگەر کاک حوسامی وەک هاو بیرو بڕوایەک و هاوڕێیەکی دێرینی شاعیرو پیشەکی نووس د. قاسملو وەڵامی وتارەکەی (ڕەت کردنەوەیەکی پێشەکی‌یە کەی دیوانەکەی هێمن)ی نەدایەتەوە بەم چەشنەی ئێستا دەمەتەقێکە قووڵ نەئەبوەوە هەرکەس لە ڕاستی خۆیەوە شۆڕ نەئەبەوەو مشتو مڕەکەش وەک ئەیبینن واگەرمو گوڕو لە کوڵ نەئەبوو .

لە ژمارەی داهاتوودا لە (ڕەتکردنەوەیەکی پێشەکی‌یەکەی هێمن) ڕۆوێین .

Institut Kurde de paris

پاشماوەی ٨ میژوی هاد

خوڵی گرنگی دابەشکردنی ئیش‌وکاری کۆمەڵایەتیدا - واتا دابەش کردنی پیشەی کارکردنی‌پیشەیی‌و کشتوکاڵ - هاتە پیشەوە . ڕازاندنەوەی پیچاوپیچی ئەندازیاری گۆزەگەری (وە هەروەها تەنین) یەکێکەلە ڕواڵەتە تایبەتیەکانی ئەو سەردەمە . کە لەو کاتەدا تەنین‌و گۆزەگەری نمونەی هونەرو بەرهەمی هونەرمەندانی‌ئەو ڕۆژگارە بووە .

باس‌کردنی ئەمشتە پێویستەکە شارستانیتی‌و فەرهەنگی هەرێک لە شارەکانی ئەوسەردەمە لەگەڵ ئەوەدا کە هەندێکیان لە هەندێکی تریان‌ئەچون کەچی لەگەڵ یەکتدا جیاوازیان هەبوو . وە هەریەکە شارستانیەت‌و فەرهەنگێکی تایبەتی خزی بووە . وە ئەوەبزانین کە هەریەک لەو ناوچانە زەوی‌و زارێکی تایبەتی‌و ئابوریەکی عەشیرەتگەری‌و کشتوکاڵیکی‌هوزایەتی تایبەتیان‌هەبووە کە بەیەندی‌یان لەگەڵ یەکتریدا ڕۆژ بە ڕۆژ کەم بۆوە .

- ماوێتی -

گۆڤاری لەرایەردووە

رۆژنامە پێشکەوتن ژمارە (٤) رۆژی (٢٠) مایس سالی ١٩٢٠ ئەمەی بڵاو کردبووەوە .

- مدیری سوردش اسماعیل حقی افندی کرا بە مدیری سەنگاو .
- مدیری سەناو ئەحمەدبەگ کرا بە مدیری سوراش .
- مدیری سەرچنار عبدالمجید افندی کرا بە مدیری نانجەرو .
- مدیری تانجرو عبدالرحمن اغا کرا بە مدیری قەرەداغ .
- مدیری قرەداغ عونی افندی کرا بە مدیری سەرچنار .

تێبینی : ئەوەندەی من بڕیبچم یەکەمیان اسماعیل حەقی شاویسە . دوهەمو سێ هەمنازانم . چوارەم ئەورەحمان ئاغای ئەحمەد پاشایە باوکی حەمە پاشاو پێنجەم عەونی ئەفەندی حاجی گورونە کە هەرلەو سەردەمەشدا بوو بە مدیری پۆلیس .

ئارام

جیهازێکی ئۆکسجین

لە ئەمەریکا جیهازێکی ئۆکسجینیان **دروست** کردووە کە ئەتوانرێت ئەملاولای پێ بکرێتو لەلایەکەوە ببرێت بۆ لایەکیتر ، ئەم جیهازە بەکەلکی ئەوە دێت ئەگەر هاتوو لە دەزگا کیمیاگەریەکاندا وەیا لە کانەکاندا شتی قەوما ئەو بەو جیهازە ئۆکسجین ئەدەن بەوکە سانەی لێیان قەوماوە ، تاکو لە مردن رزگاریان بکەن .. جیهازەکە سووکە دەستە قورسایەکەی لە کیلۆنیوێك زیاتر نابێت ..

جیهازێکی ئۆکسجین

لەبەکار هێناندا خۆش دەستە بەتروکە چاوێك دەکرێتە دەموچاوو دەمودەست دەکەوێتە ئیش کردن ... لە شوێنێکی تەنگەنەفەسدا ، بەهۆی ئەو جیهازەو بۆ ماوەی سەعاتێك ئەتوانرێت کات بەسەر ببرێت .

ئەنیم جگەرە مەکێشە !

جگەرە بڵمە ، زیان بەخشە ، تەنچی هەر ئەشی کێشن .. هەزارجار ئەنیم جگەرەیە مەکێشە !!

ئەمەش زیانێکی تری و دەواز لەجگەر ، کێشان بێنە . (فرەنیسیس تۆماس) بە حەیاتی خۆی، ئەوەی بە خەیالآنە هاتووە جگەرەیەك بەم مەرەیەی ئەبات .. لەسەر کورسیەك خۆیدا ئەتەپێنێتو جگەرەیەك لە پاکەتەکەی دەرهێنێتو هەر ئەوەندەی خۆش ئەبێت تا کڵپە ئەکاتو ئەو کارەساتە ئەنێتەوە ئەم هەوالە زوربەی خانۆکەی خۆی و سێ مالی تریش بەسەرا دانەتەپێت .. ئەمە رۆژنامەکانی شاری (لیل) لە تومەز یەکێك لە (کیتەلەی) فەرەنسا ، بڵاویان کردبۆوە .. غازەکان غازی لێ ئەچێتو دە ئیتر واز لەجگەرە کێشان مالەکەی بر کردووە ، کە ئاگری بهێنە ..

وریابە !!

ئەبێ ئەم هەموو نیشانەیریگەوبانە چۆن ئاوا بەم چەشنە لەم جێگایەدا کۆکرابێتەوە ؟ ئەمە بەردەمی بەشی پولیسی ڕێگاوبان بوو لەپێشانگای بەغدادا ، کەپێش ماوەیەك لەمەو بەر کۆتایی خولی ئەمسالی هاتئەگەر سالێکی تر بەبەردەم ئەم بەرەیەدا تێپەر بوویت دەستدامینت وریابە !!

ئەنیم جگەرە مەکێشە !

وریابە !!

ئەبێ ئەم هەموو نیشانەیریگەوبانە چۆن ئاوا بەم چەشنە لەم جێگایەدا کۆکرابێتەوە ؟ ئەمە بەردەمی بەشی پولیسی ڕێگاوبان بوو لەپێشانگای بەغدادا ، کەپێش ماوەیەك لەمەو بەر کۆتایی خولی ئەمسالی هاتئەگەر سالێکی تر بەبەردەم ئەم بەرەیەدا تێپەر بوویت دەستدامینت وریابە !!

دەمانجە قسەرەکا !!

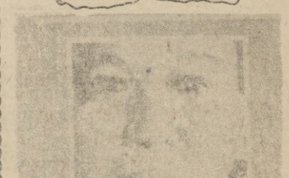

ل سایگۆن ، نوێنەرێت ل پەرلەمانا هەی ، کە بیچگار زنکوین فان ئیو ی سەرۆکی فیتنامی خزاروی خوش نەوێت ، سەرئەرمی خۆشەویەتی پسال بر و نایەوە دەنێت کە ستی سەیرو هەرزەکارانە بنوێنێ ، جاری وا هەیە ، شتی وانەکات زۆر پێ هەترسیدە ، .. پێش ماوەیەك ئەو ئیبە ، لە کۆبونەوەیەکی پەرلەمانا دەستی کردووە بە جوێن دان ، بەو کەسانەی لایەنی (فان سیو) ناگرن ، واتە ئەوانەی بەرهەلستەکەری رژێمی ڤتنامی خوارون لەسەر ئەوە چەند ناپەسەکی بەرەی بەرهەلستی رژێم جوابی کابرای سەرکرمێان داوەتەوە ، ئەمیش پەلامارێ دەمانجەکەی داوەو بەناسماندا دەستی کردووە بەگوللە تەقاندن .. هەرەشەی کوشتنی لێوانە کردووە لێی نزیك بکەوێتەوە ..

دەمارگرتوویەتیو چاوی سووربوونەوە هەترسیەکی ئاوەتەوە دەوروبەری دووسان لەمەوپێش جارێکی تریش ئەم کابرایە بوکە شوشەیەکی گەورەی لەئەمل خۆی بردووە بۆ پەرلەمان لەسەر پلیکانەکان بوکە شوشەکەی داوەتە بەر دەمانجەو بە هەموو دەنگی هاواری کردووە :- بەرەی (موعارزینم) گوشت ..

ئەمیشیان شۆڕەیەکی تری رادەربڕینو موناقەشەکردنە ..

ئابڵۆقەکی نایاب

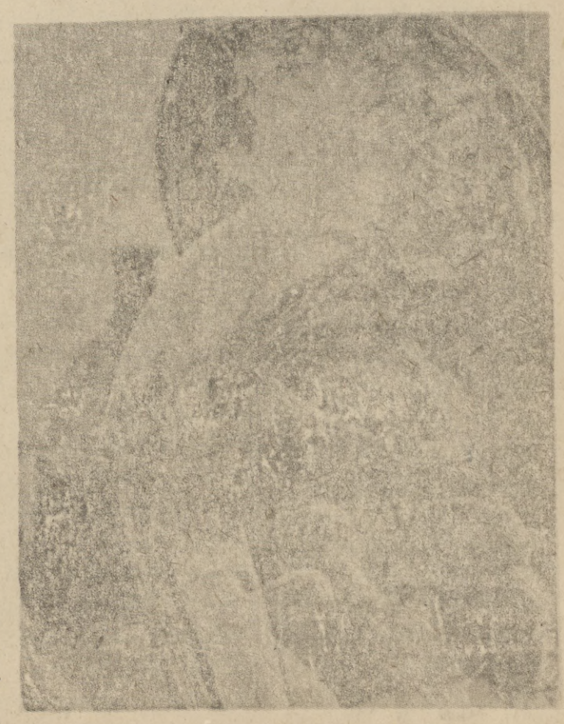

تابلۆیەکی نایاب

جوان لێی وردبەرەوە، یەکەم سەرنج ئەوە ئەخاتە دڵەوەکە تابلۆیەکی زەیتی بێ هونەرمەندێکی خاوەن بەهرە هونەرمەندێتی خۆی تیادا نووساندبێ .

کەچی واشنیە ، ئەوەتە نیاسەری بۆری مۆسیقایەکی هەوایە بەشێکی مەهرەجانی لاوانی ئەلەمانیای تیا دەرکەوتووە کە لە مەیدانی ئەلەکسەندەر لە شاری بەرلین کردوویانە ..

ئابڵۆقەکی نایاب

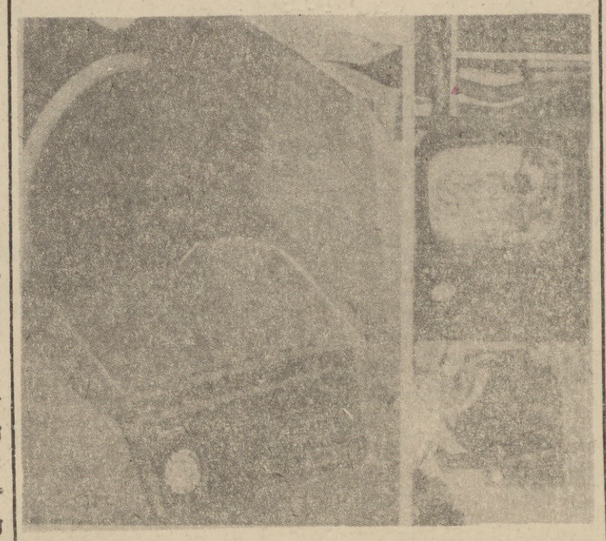

ئەم وەك ئەوانی تر قەبەو زلنیە ، لایەکی مال داگیرکات ئەمان تابلۆی خنجیلەیەو جوانەکە بیانو بەهۆی ئەم غەسالە نوێیەوە ، لە ئەرکێکی زۆرئەحەسێتەوەو وەختێکی زۆریشی بۆ ئەگەرێتەوە .. پێش ماوەیەك ئەم جۆرە غەسالە بچووکانە کەو تۆتە ناوبازاڕەکانی ئەلەمانیاوە ، ناویان لێناوە « فاشبۆی » ئیشی ئەوەیە وردەجلو بەرگ ، رۆژ بەرۆژ بەگورجی بشوا ، جیگای کیلوێك جلوبەرگی وشکی تیا دەبێتەوە .. ئۆتوماتیکی لەزەرفی پێنج دەقیقەدا ئەیان شوات و وشکیشیان ئەکاتەوە .

ئەم جۆرە غەسالانە زیاتر بۆشوشتنی کراس و دەرپێو گژەوی و جلێ منالآن بەکار دێن .. ئەگەرچی جلی خوریش ئەشوات .

تابلۆی خنجیلەیە

ئەم وەك ئەوانی تر قەبەو زلنیە ، لایەکی مال داگیرکات ئەمان تابلۆی خنجیلەیەو جوانەکە بیانو بەهۆی ئەم غەسالە نوێیەوە ، لە ئەرکێکی زۆرئەحەسێتەوەو وەختێکی زۆریشی بۆ ئەگەرێتەوە .. پێش ماوەیەك ئەم جۆرە غەسالە بچووکانە کەو تۆتە ناوبازاڕەکانی ئەلەمانیاوە ، ناویان لێناوە « فاشبۆی » ئیشی ئەوەیە وردەجلو بەرگ ، رۆژ بەرۆژ بەگورجی بشوا ، جیگای کیلوێك جلوبەرگی وشکی تیا دەبێتەوە .. ئۆتوماتیکی لەزەرفی پێنج دەقیقەدا ئەیان شوات و وشکیشیان ئەکاتەوە .

ئەم جۆرە غەسالانە زیاتر بۆشوشتنی کراس و دەرپێو گژەوی و جلێ منالآن بەکار دێن .. ئەگەرچی جلی خوریش ئەشوات .

دکتۆر شۆ هاوکاری بەسەر دەکاتەوە

« جێمس بروهان» دکتۆرێکی ئینگلیزە ، سەگەکەی لێون دەبێت ، کابرای دکتۆر ئارامی لەبەر ئەبرێت ، لەتاوا لەزوربەی رۆژنامە رۆژانە بەناوبانگەکانی ئەو وڵاتەدا جارئەداتو ئەلێت کە گوایە مژدانەیەکی چاك و قەڵەو ئەدا بەو کەسەی سەگەکەی بۆ بدۆزێتەوە ، سەگەکەش لەو جۆرەیە کە پێی دەڵێن

دکتۆر ئەمەشت کرد ..

« بۆکسیر » .. ئەنجام پیاوێك سەگی دکتۆر ئەدۆزێتەوەو ، هەڵتەك هەڵتەك سەگ ئەداتە پێش ، تا خۆی ئەکات بەعیادەی دکتۆرەکە ، بەدڵیکی خۆشەوە سەگەکە ئەداتەوە دەستەخاوەنەکەی و بۆ مژدانەکەی دەست هەلوقیت ، دکتۆر بەگرمەوە دەستی کابرا ئەگوشێت و تەوقەیەکی زایابی لەگەل ئەکات و ئەلێت بۆ مژدانەکەشت ، ئەوە دوو مانگی هەردوو روومەتت ، هەڵسێتو دوومانگی روومەتی کابرا ئەکات .

دکتۆر شۆ هاوکاری بەسەر دەکاتەوە

ئەمجارەش مامۆستای ناسراوو شاعیری لەفز شیرینو طبع رەوانو خاوەنی ١٠٠ هەزار (قصیدە) (دکتور شۆی)ی ئێستا و مامۆستا (احمد شکری) جاران هاوکاری بەسەرکردەوەو ئەو دیاریەیە رەنگینەی پێشکەشی بە هاوکاری و خوێنەرانی کرد .. دیاریەکەش بریتیبە لە دوو پارچە هەڵبەست کەهەریەکەی لەبۆنەیەکدا (هونیوەتۆ) .. ئیمەش بۆ ئەوەی دڵو دەروونی خوێنەرانی رۆژنامەکەمان شەیدایانی دکتور شۆی پێ فێنك بکەینەوە بریارماندا وەکو خۆی بڵاوی بکەینەوە .

هاوکاری

چوارینە بۆچاوی جوان

د . شۆ سلێمانی

١٩٧٩/١/١٧

ئەوچاوەی یەزدان بەتوی داهێشتوە — چاوی وا رەنگ وگەشم نەدیوە

گەر تیلی چاوت بەرهەڵکەس کەوی — گومانم نیە ڕۆحت چنیوە

گەر ڕاستە دەوی چاوت لێی دابڵی — کەچاوت پێی کەوت چاوبۆی شەیدابڵی

ئەگەر چاوگزو کێوێر چاوڕیسۆچاوی — کەوتە بەرچاوت لەهێلنجت دابڵی

سەرچاوگەی جوانی نێوەڕۆی چاوە — شێرینی لچ ولاوەکەر بەچاوە

بێ چاوانی بێت چیی خاوەن چاوە — چاوبێ ئازاربێت تاچاوی ماوە

لە ١٩٨٤/٧/٧ وتراوە

ئەمانەی کوڵم وتیوە چاوەڕێ مەبڕۆ — هەڵاڵسەیری کەتیۆنەسڵەمێوە تۆ

ئەوساتانەی سەیری کردای خۆشەکان — لەجوانی یارونا شێرینی ڕووی [شۆ] !

لە سێبەری بلیمەتاندا

- ڕەنج -

★ « ڤابتزاروف » شاعیری تێکۆشەری بولگار پێش ئەوەی بیبەن بۆ سێدارە ئەم « ئاوازی دووعا خوازی » یەی ، کە بو ژنەکەی ناردبو ، بو هاوڕی بەندەکانی خوێندەوە :

« وەکو میوانێك کە هەرگیز
چاوەڕێت نەکردبێ
ئاوها دێمە خەوت
تکایە دەست مەنێ بەرووەوە
دەرگام لەسەر کلوم هەکە ..
چونکە بێخشپە دێمەژوورەوە
وبێ دەنگ دادەنیشم
لە تاریکیدا هەردوو چاویشم
ئەبڕمە ڕووت
کاتێ کە ، لە ڕوانینت تێردەبم
ئینجا دەڕۆم وبەرەو خوار
دەبەموە » .

کرێکاتێر

ئەم وێنەیە ئەڵێ چی ..؟

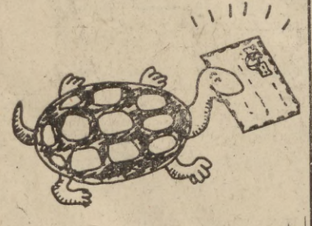

هاوسانی وسانی ١٩٨٥

تا ئەم وەختەش ئافرەت لەبەریتانیا لەئیشێکی هاوچەشن پارەی لە پیاو کەمتر دەدرێتێ

.. سەرچاوەیەکی بازاڕی هاوبەشی ئەورووپا ئەوەی راگەیاندووە ، کە ئافرەت جارێ کرێکەی وەك کرێی پیاوی لێ نایەت مەگەر لەسالی ١٩٨٥دا ، دوای قوتاربوون لەم گیرمەو-گێشە ئابووریەی بەریتانیای تێکەوتووە ...

وەکی تر باری ئابوری بەریتانیا رۆژ بەرۆژ زیاتر بەرەو تەنگانەو سەغلەتی ئەچێت ، لەوانەیە سالی ١٩٨٥ دوو ئەندەی ئیستاکە گیرو گرفتەکانی قەبەو گرانتری لێبێت ..

بۆ ئەوانەی خوا پێیداون

کۆمپانیای رولز رایس لە سەری سالی تازەوە مۆدێلێکی نوێی ئۆتۆمبیلەکانی ئەخاتە بازاڕەوە ، بەرای بەڕێوەبەری ئەو کۆمپانیایە ئەم مۆدیلە جوانترین ئۆتومبیل ئەبێت لە دنیادا ... بەڕێوەبەری ئەو کۆمپانیایەوتوویەتی .. پیشەکی بەرهەمی سالێکی ئۆتۆمبیلەکانیان فرۆشتووە .. (بەڵام چ فرۆشتنێ بەتاڵان! هەریەکەی بە - ٢٥ - هەزار دینار !!) . ئەمەیە ئەڵێ .. « تولەکەی تەڕی ناتۆ .. »

شارەزایانی مەیدانی بازرگانی تابلوی هونەری ، نرخی ئەو تابلویە بە دوو ملیۆن جونەیهی ئەسترلینی دراوەتە قەڵەم .. لەسەریکی تریشەوە ناحەقیان نییە کە ئاوا بەوریایی پاسەوانی ئەو تابلویە بکرێت ، چونکە لە مانگی شوباتی ڕابردوودا دەستەیەك دز ، ئەو تابلۆیەیان دزیبوو ، دوای هەوڵو تەقەلایەکی زۆر لەکەناری حەوش کلیسە یەکدا دۆزیبویانەوە ..

پاسەوانیەکی تۆند

لە لەندەن ، پیشانگای (کینود)ی هونەری بە ژمارە یەکی زۆر لە پاسەوانانی دەوری گیراوە ، ئەویش لەبەر پاراستنو چاودیری ئەو تابلوێەیەی کە بەناوی (فیسارەژەن) ناو بانگی دەرکردووە نەوەکا بدزرێتەوەیا شتێکی لێ بەسەربێت بەکۆڕەی هەڵسە نگاندنی

ژمارەی سپاردن بەکتیبخانەی نیشتمانی
١٥٦ی سالی ١٩٧٤

institut kurde de paris